

Utopia zena egingarria bihurtu du Euskal Laborarien Batasunak

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

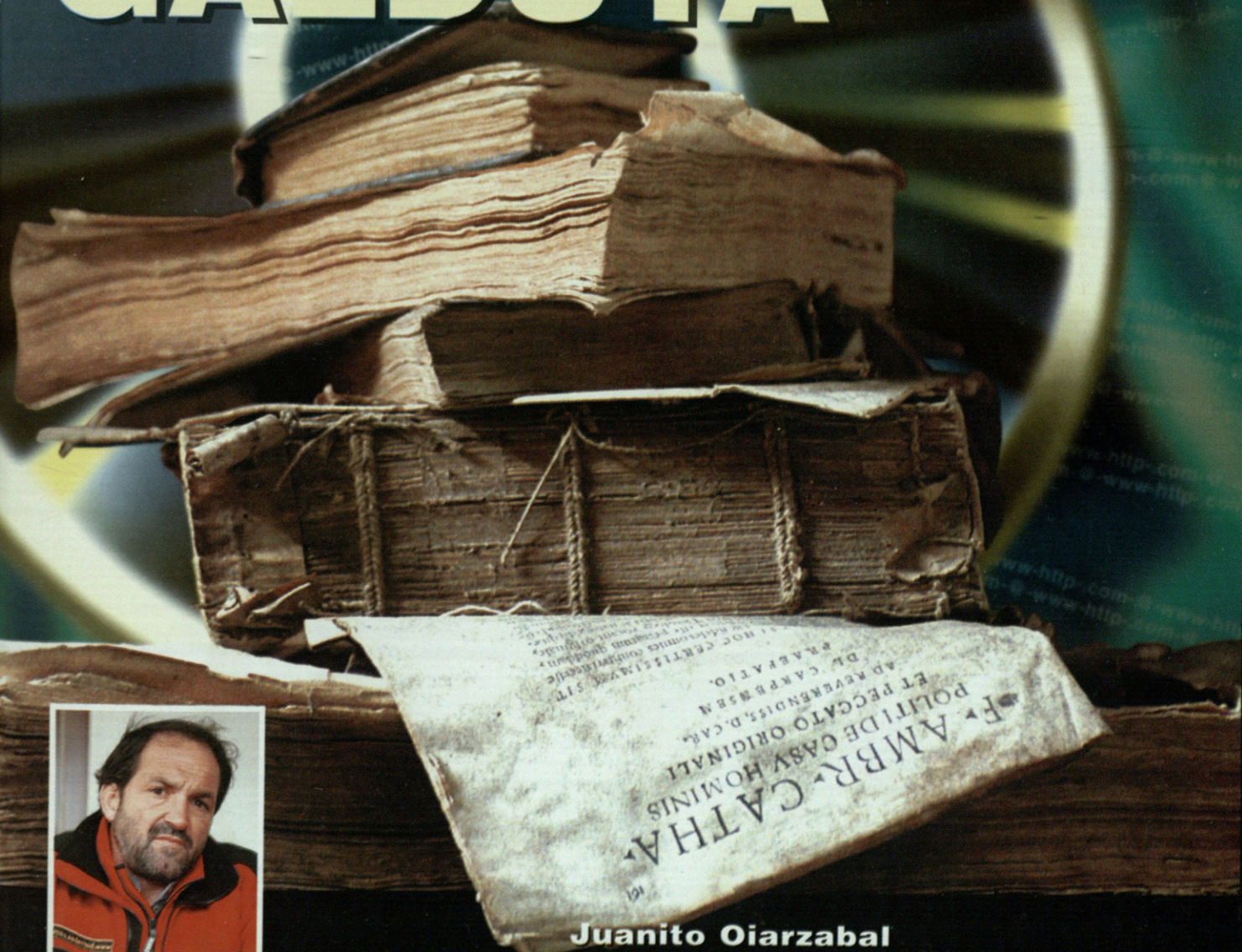
ARGIA

01796

Liburutegi Nazionalaren Proiektua

BIBLIOTEEKAN GALDUTA

Juanito Oiarzabal

"Arriskuaz ohartu eta ezin etxean gelditu"

OIARTZUNGO UDALA

BULEGOAK.....	943 49 01 42 - 943 49 03 77 - 943 49 13 77
UDALTZAINGOA (24 ordu).....	943 49 33 11
SUHILTZAILEAK	943 63 01 68
DYA	943 46 46 22
GURUTZE GORRIA	943 22 22 22
OSASUN ZENTRUA (Oiartzun).....	943 49 11 01 - 943 49 26 04
OSASUN ZENTRUA (Lartzabal).....	943 52 69 14
JUBILATUEN ELKARTEA.....	943 49 00 02
ZAHARREN EGOITZA.....	943 49 05 38
FARMAZIAK.....	
AGIRREZABALA.....	943 49 14 95
ERRANDONEA.....	943 49 03 52
ALTZIBAR.....	943 49 19 31
ARRAGUA.....	943 49 43 48
TAXIAK.....	943 49 14 74
POSTA.....	943 49 35 74
BAKE EPAITEGIA.....	943 49 09 13
APAIZ ETXEA.....	943 49 03 19
NEKAZAL BULEGOAK.....	943 49 03 47 - 943 49 06 69
MANUEL LEKUONA UDAL LIBURUTEGIA.....	943 49 38 64
UDAL EUSKARA ZERBITZUA.....	943 49 10 34
UDAL KULTURA SAILA.....	943 49 10 34
TURISMO BULEGOA.....	943 49 45 21
AEK INTXIXU EUSKALTEGIA.....	943 49 39 57
OIARTZUN IRRATIA.....	943 49 37 11
OARSO TELEBISTA (OTB).....	943 49 38 18 - 943 49 38 19
OIARTZUNGO UDAL IKASTOLA PATZUERGOA.....	943 49 16 59 - 943 49 00 37
HAURTZARO IKASTOLA.....	943 49 16 59
ELIZALDE HERRI ESKOLA.....	943 49 01 93
HELDUEN HEZIKETA IRAUNKORRA (ALTZIBAR).....	943 49 00 48
ELORSORO UDAL KIROLDEGIA.....	943 49 25 52
MADALENSORO UDAL PILOTALEKUA.....	943 49 09 21
UDAL IGERILEKU IREKIA (Ekaina-Iraila).....	943 49 37 45
OIARTZUN KIROL ELKARTEA.....	943 49 36 38
OARSOALDEA ESKUALDEKO GARAPEN AGENTZIA.....	943 49 41 29

Argazkia: Dani Blanco
Diseinua: antza S.A.L.

■ Xabier Albistur: "Partidu Popularra Franco bezala jokutzen hasia da"

9

■ Iraganean utopia zena egingarria bihurtu du ELB-k

12

■ Juanito Oiarzabal: "Arriskuaz ohartu eta ezin etxean gelditu. Horixe da mendiaren handitasuna"

21

■ Gure liburuen behar gordinak eta amets birtualak

31

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Xabier Albistur.	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Iraganean utopia zena egingarria bihurtu du ELB-k. Mikel Asurmendi	12
--	----

EUSKARA

Euskara bezeroen zerbitzura.	
Jon Torner	16

GIZARTEA

Xentimo bat egunean Iruñeko euskararen alde.	
Erlantz Urtasun	18
Elkarrizketa: Juanito Oiarzabal.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	21

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	28
Gure liburuen behar gordinak eta amets birtualak.	
Nagore Irazustabarrena	31
Elkarrizketa: Selektah Kolektiboa.	
Xabier Sagardia	40
Orain Dela 30 Urte.	
Pilar Iparragirre	42

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	44
Agenda	48
Ihesi	49
Bizia	54
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: Joxe Iriarte "Bikila"	8
Kultura: Migel Arretxe	30
Azkena: Emilio Lopez Adan	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen ediziorik laguntzailer:

gizarte-ekintza
obra social

ASISKO

ITURRAMA INSTITUTOAREN PAREKO ESTANKOA (13.) IRUÑEA/01

- O Pedís en castellano o os vais a otro sitio.
- Bagoaz orduan. - Institutoko neska pareak-
- Qué falta de educación que no sabéis pedir en español!
- Falta la vuestra por no intentar ni entender...
- Ven aquí que te Reviento la cabeza !!!

ORO ERRETERA. BILGUA INSTITUTOAN ETA KANPANA WASTE!

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irueta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitate: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro

Ipar Euskal Herria . . .780 lib./118,92 euro

Espainia16.400 pta./98,57 euro

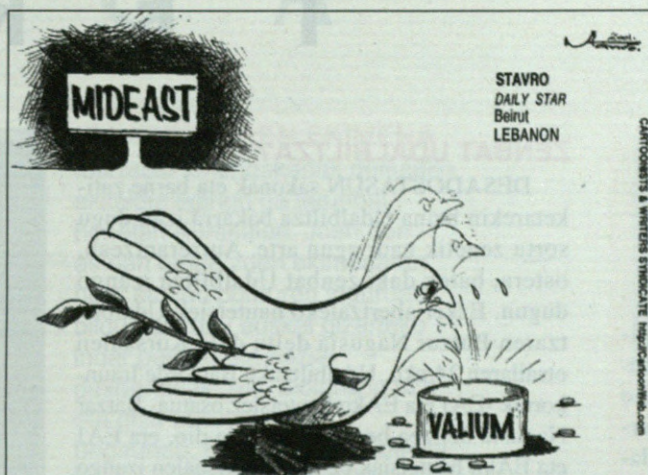
Beste atzerriak21.100 pta./126,81 euro

Airez33.000 pta./198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

■ Stravro, Libanoko "Daily Star" egunkarian

Seinalean: Ekialde
 Hurbila.
 Ontzian: Valium.

■ Miel, Singapurreko "The Strait Times" egunkarian

Hiruko Txikian

BOZAK

Hauteskundeak alegia. Larga-bistaz labur -motz ez esatearren- garenontzat herrikoak dira beroenak, bertatik bertara gauzatzaren direnak. Mende laurdena pasa Lapurdin bizi eta Gipuzkoako Beterriko herrian boza ematen genuenontzat hemendik goiti bertan eman ahal izatea pozgarria zaigu. Bertakoagotu egiten gaitu, nahiz kantonaletan euskaldun espainolarena ezingo dugun ekidin. Beraz, Gasteiz eta Madril postaz, Urruña eta Brusela eskuz. Normaltzen ari garela, askoren ustez oraindik oso-osoak ez bagara ere. Eta ELBren antzera gorantz egiteko ahaleginetan

bagabiltzala abertzaleak, proposamen zehatzetan murgilduak boza adinako militanteen garaia gaitututa. Boterearen usainik aditu ez dutenen kemen osasuntsuz Herriko Etxea guk irabaztea litzatekeela herritarrentzat egokiena sinetsiz, dagoeneko hasiak zaizkigu etsaiak kezkatzen eta arerioak beldurtzen. Defentsiban. Eta goleadaz irabazten ohituak ez daki berdintzen, berdintzea galbidea baitzaio eta goiz baina berant bere onetik aterata gola egingo baitu bere atean. Bakarrik eroriko dek etzakiok bultza. Ongi. Baina batean bultzatuz gero aixeago ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

TERMO

TXANPONA

IBERDROLAREN ETORKIZUNA

Endesa-Iberdrola bat-egiteak porrot egin du. Eman-dako arrazoiak bat baino gehiago izan dira: gobernuaren mugak, Iberdrolako akziodun handi (BBVA, BBK) eta txikien presioa eta abar. Euskal erakunde batzuek adierazpen baikorrak egin dituzte, diotenez, egoitza sozialak Bilbon jarraituko duelako, diru kutxa foralak milaka milioi pezeta jasotzen jarraituko duelako, enplegua mantenduko delako. Iberdrolaren etorkizuna, hala eta guztiz ere, ez dago argi oraindik. Eta egun poz eta asetasun instituzionalak direnak edozein mementotan desager daitezke. Iberdrola mokadu interesgarria da enpresa espainiar nahiz atzerriarrentzat. Edozein mementotan beste "marrazo" bat irits daiteke eta "jan". Ordezkariek sindikalen batek esan du jada, arrazoi osoz, hemendik aurrera Iberdrolako enpleguaren etorkizuna kezagarria izango dela. Iberdrola Endesara hurbiltzeko operazioa gestionatu dutenek euren postuetan jarraitzen badute, antzeko operazioen bat gerta daiteke. Hori dela eta, akziodun txikiak, % 6a dutenek, Endesarekin bat egiteko apustua egin zutenen dimisioa eskatu dute ●

■ DANIEL UDALAITZ

ZENBAT UDALBILTZA?

DESADOSTASUN sakonak eta barne zatiketarekin baina Udalbiltza bakarra izan dugu sortu zenetik gaur egun arte. Aurrerantzean, oster, batek daki zenbat Udalbiltza izango dugun. Ezker abertzaleko hautetsiek Udalbiltzaren Batzar Nagusia deitu dute Kursaalaren otsailaren 24rako. Udalbiltzako Batzorde Iraunkorak -EAJ eta EAKo hautetsiez osatua- Batzar Nagusia deitzea berari dagokiola dio, eta EAJ eta EAKo hautetsiak ez direla Kursaalaren izango jakinarazi du. Kursaalaren 700 hautetsi behintzat egongo ei da, eta Bai Euskal Herriari ekimenak 125.000 mila sinadura jarri ditu mahai gainean Udalbiltzari Euskal Nortasun Agiria martxan jar dezan eskatuz. Nahaspilak goraka darrai, baina Udalbiltza bakarra da, egungoa zatitzen ez bada behintzat.

■ Banaketa garaia datozkio Udalbiltzari.

XAKI DELA ETA AZNAR HASERRE

Entzutegi Nazionalako Penaleko 4. sekzioak ezker abertzaleko Xaki erakundearen helburuak legezkoak direla esatea eta auzi honegatik espetxean geratzen ziren Mikel Egibar, Gorka Martinez eta Miriam Campos aske uztea ez zaio batere gustatu Espainiako Gobernuari. Epaileen erabakiak errespetatzen dituela esan ondoren egundokoak eta bi jaurti ditu Gobernuak,

Entzutegi Nazionalak Zuzenbidezko Estatuak ETaren aurka borrokatzeko dituen mekanismoak zalantzan jartzen dituela argudiatzeraino. Ebazpen honekin kolpe latza jaso dute bai Aznarren Gobernuak eta baita halako operazioak etengabe bultzatzen dituen Baltasar Garzon epaileak.

GIROA BEROTZEN NAFARROAN

NAFARROAKO eremu euskalduneko alkatetxak eta Oinarriak deituta, euskararen normalizazioaren aldeko eta foru dekretuaren aurkako manifestazioa egingo da otsailaren 24an. Kale agerraldiez gain, sindikatu eta elkarte ugari eremu judizialean ari dira lanean dekretua indarrean jartzeak dakarren egoera salatzeko. EHk jakinarazi duenez, halaber, Europako Hizkuntza

B A H E A

- Rafa Diez, LABeko idazkari nagusia: "Hurrengo legealdian ez dut jarraituko parlamentari gisa Gasteizen".
- Arnaldo Otegi, EHko eleduna: "EAJk independentziaren aldeko itun bat proposa diezagun desiatzen ari gara; 24 ordutan jarriko ginateke ados".
- Joseba Egibar, EAJko EBBko buruzagia: "Hauteskundeak bakarrik balioko dute denboraldi batez hauteskunde aurreratu ez hitz egin ez dadin".

M E T R O A

Gutxituen Bulegoak euskararen inguruan hartutako neurrien gainean azalpenak eskatuko dizkio Nafarroako Gobernuari. Azken asteetan giro oso berezia somatzen da Nafarroan euskararen neurri hauek direla eta; euskaldunak eta euskaltzaleak harrituta, minduta, asaldatuta eta -hau ere esan behar da- aurrerantzean etor daitekeenarekin beldurtuta daude.

BATEGINEZ NAGUSI BATASUNAN

EH-K ezker abertzalea eraberritzeko bultzatutako Batasuna prozesuan Bateginez-eko bi ponentziak gailendu dira nagusitasun handiz. Ildo politikoarenean Bateginezek botuen %75 lortu du (Aralarrek %9 eta Igitiaia eta Mailuak %2) eta erakunde berriaren antolaketa markatzen duen txostenean %68 (Piztu Euskal

IBARRETXEREN EKIMENA

Ibarretxe lehendakariak deitutako ekitaldia egingo da larunbat honetan Kursaalaren. Joan den astean eman zuen ekimenaren berri eta lau punturen inguruan bildu nahi ditu euskal gizarteak indar politiko eta sozial desberdinak: bat, biolentzia eza eta giza eskubideekiko begirunea, ETA desagertu dadila; bi, euskal gizarteak bizi dituen arazoak elkarrizketaren bidez konponduko dira; hiru, gizarteak erabakitzen duena onartzea; lau, euskal gizartearen eraikuntza soziala guztion artean egin behar dela. Ekimena su-etenaren ostean Ibarretxek daraman ildoarekin bat dator, baina, halaber, hauteskunde giroak ere bete betean harrapatzen du.

Herriak %9, Aralarrek %7 eta Igitiaia eta Mailuak %1). Orain arte ez da ezuztekorik izan izandako emaitzetan eta aurrerantzean oinarritzko bi ponentzia hauen osaketa lana egingo da ekainera bitartean.

■ Batasuna prozesuaren aurkezpena.

■ Xabier Aizpurua.

IZPIAK

Xabier Aizpurua Jaurlaritzako Hizkuntza Politikako kontseilariordearen iritziz, Nafarroako Gobernua euskararen inguruan eramaten ari den politika atzerapauso historikoa da nahiz eta legezkoa izan. Neurriok Nazioarteko Hizkuntzen Europako Urtean hartzea azpimarratu du.

Beñat Darretxe da Ipar Euskal Herriko Garapen Kontseiluko lehendakari berria. Kontseilu hau 1992an sortu zen Iparraldeko eragile sozial eta politikoaren asmoak bideratzeko. Darretxe Baionako Merkari-tza eta Industria Ganberako zuzendari da eta Jean Claude Iriarteren lekua hartu du.

Baltasar Garzon epailea ikertzea proposatu du Espainiako Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiko diziplina batzordeak, epaileak Pilar Urbanoren "Garzón, el hombre que veía amanecer" liburuan sekretu judizialak aireeratu dituelakoan. Hala-korik frogatuko balitz, bere egungo zereginetatik alden-duko lukete.

■ Baltasar Garzon.

- Erramun Osa, AEK-ko Bizkaiko koordinatzailea, Ibarretxeren Kursaalako ekimenaz: "Ekimena positiboa iruditzen zait, izaera desberdineko abaguneen gainetik, mundu mailan onartutako funtsezko eskubideetan oinarritzen delako; hitza ukatzen duten jarrerren - eta, beraz, irtenbidearen- aurrean edo oinarritzko eskubideen urratzaile diren jarrera inposatzaileen aurrean, beste erreferentzia gune bat sortzen du".
- Carlos Garaikoetxea, EAKo parlamentaria: "Duela bi urte nazionalismoa inuzente samarra izan zen. Hurrengoan argi ibiliko gara eta garantia gehiago eskatuko diegu guztiei".

Kezkak eta proposamenak

Gaur egun, eta egungo gizartean, demokrazia, helburu ez ezik, bide ere bada. Pultsuan irabazitako legitimotasun demokratikorik gabe zaila da, ezinezkoa ez esateagatik, hautatzen ditugun estrategiak, oso landuak izan arren, bideragarriak izatea. Auzi nazional eta sozialaren jokaera demokratikoa sustatzeko gai ez den abertzaletasunak eta ezkerak ez dauka etorkizunik. Guzti honek asumitzeak, estrategia inposatzaile eta monolitikoak bazterrerara uztea esan nahi du, gehiengoaren babesa eta ezberdintasunean begirunea erdies-tean jarriz enfasi berezia, eta jakina, gehiengo sozial nahikoa konbentzitu beharra planteatzen du une oro.

Guzti horrek, pazientzia estrategikoaren beharra azpimarratzea eskatzen digu, zeren abiadurak ezin baitira izan aldebakarreko ahalegin baten ondorio (ahalegin hori oso handia bada ere) baizik baita akordioen ondorio ere. Akordioak abertzaleen artean, eta baita alderdi espainolistekin, beti ere, bi printzipio hauetan oinarrituta: bakoitzaren proiektu politikoei buruz elkarrenganako begirunea eta Euskal Herriko hiritarrek mekanismo demokratikoen bidez adierazitako hitza eta erabakia errespetatzea. Hori zen azken finean, Lizarra-Garaziko aldarrikapenaren mezu nagusia.

Esandako guztiak ez du esan nahi ados gaudenik Mendebaldeko sistema politikoetan, eta batik bat Espainiako Estatuaren bide hori gauzatzeko moduarekin. Ezagutzen ditugun demokrazia parlamentarioetan, ez pertsona ez kolektibitatea ez da hartzen haren sortzailatzat, baizik eta kontsumitzaile soiltzat, ematen zaion boto erritualaren bidez.

Hautes merkatua bera ere mugatua, eta oligopolista baita.

Gainera, demokrazia, izatez, ekonomia eta militar arloan, administrazioan eta burokrasian guztiz baztertua eta zokoratua dago, botere bertikala, disziplina eta boterearen interesak direlarik nagusi. Horregatik, hain garrantzitsua da gizartearen autogestioaren eta autoeraketaren ikurrei dagokionez, gizarte zibilaren eta beronen elkarte-ehun anizkoiaren eginkizuna indartze eta tinkotzea.

Zer esanik ez, injustiziaren aurrean burua ez makurtzea, eta garai batean "pase forala" egiten bagenuen, intsumiso erradikala, gaur egun.

ERRADIKALA izatea gauzen erroetara jotzea da, baina erradikalak izateko modu asko dago, eta modu guztiak ez dira onargarriak aldarrikatzen ari garen printzipioen ikuspuntutik. Erradikal izatea, injustizia guztiaren aurkotasuna eta gizartearen aldaketa xedetzat hartzearen sinonimo izan behar da guretzat. Azaleko begiradaz konformatu ez, eta gauzen edo arazoaren sustraira jotzea, irtenbideak aurkitzeko asmoz. Eta horrek gehienetan, instituzioetan baino kalean borrokatzea eskatzen du.

Borrokatzeko orduan, jakina, badira intentsitate apaleko edo biziko biolentzia erabiltzen duten erradikaltasunak, baita izaera bakezale edo pazifistako erradikaltasunak ere. Ez pentsa lehenengo horiek bigarrenak baino adore gehiago eskatzen dutenik nahitaez. Jokabide bietan aurki ditzakegu, sarritan, euren aukera hori denboraz eta espazioz haraindi absolututzat jotzen duten dogmatismoak. Hori hutsegite handia da.

HALA ere, hau bai esan dezakegula: askatasuna, ekitatea eta justiziaren helburuak erdiesteko zenbat eta biolentzia gutxiago behar, hainbat hobe. Historiak erakusten duenez, bide militarren bidez garaile irten diren iraultzek ere bertikalismoa eta askatasunik ezaren larriak sortu izan dituzte boteretik.

Horrexegatik interesatzen zaigu, beste ezein baino gehiago, gure borrokaren xedetzat jarritako balio eta helburuekin bat datorren bidea, helburuok errazago erdiets ditzagun.

Hortxe dugu armadarekiko intsumisioaren adibidea (beste

intsumisioek eredutzat hartu beharko luketena), politika eta gizartearen ekinbidearen beste arlo batzuetara ere hedagarria dena. Intsumituen helburuek -armadaren desagerpena, gizartearen eta politikaren desmilitarizazioa, gastu militarrei ezetza, gerra-azpiegiturako fabriken deuseztapena- gure idearioa osatzen dute, eta haien borroka formek, legezkoak eta ez-legezkoak, norberaren sakrifizio maila handiarekin eta hirugarren pertsonen inolako kalterik eragin gabe, gizartearen gehiengo zabalaren aldetik miresmena eta atxikimendua lortu dute, eta gainera demokrazia sakondu dute ●

ALBERTO ELOSEGI

Joxe Iriarte "Bikila"
Arragoa kolektiboa

***"Erradikala izatea gauzen
erroetara jotzea da, baina
erradikalak izateko modu asko
dago, eta modu guztiak ez dira
onargarriak aldarrikatzen ari
garen printzipioen
ikuspuntutik"***

Donostiako itsasertzearen ondoan bildu gara EAJko Xabier Albistur senadorearekin. Espainiako senatua, Kontzertu Ekonomikoa eta aurtengo hauteskunde autonomikoak izan ditugu hizpide. HBrekiko fedea galdua, PPren jarrera larderiatsua kritikatu du gogor.

“PARTIDU POPULARRA FRANCO BEZALA JOKATZEN HASIA DA”

Senadorea zaren aldetik argituko al zeniguke zein den Espainiako senatuaren egungo egoera. Senatuak ba al du funtsezko betebeharririk Estatuaren gobernagarritasunean?

Zoritxarrez, senatuaren zeregina oso eragin eskasekoa da egungo Estatuaren politikan. Gainera, Espainiako Gobernuak duen gehiengo osoaren arabera eta funtzioan erabilia da instituzio hau. Areago, PPK eta PSOEek instituzio hau Konstituzioaren eta autonomia estatutuen zutabe bezala aldarrikatzen, arraindiatzen eta sakralizatzen dute. Ez da horrela, tamalez. Aitzitik, autonomia erkidogoen eta Estatuaren arteko edozein auzi edo ebazpen -udal nahiz lurraldetasun politikarako finantziarioak, nekazaritza edo azpiegieturak, kasu- saihestua izaten da etengabeki Espainiako Gobernuaren aldetik.

Ganberan lantzen diren autonomia izaerako auziak guk senadore nazionalistok planteatuak izaten dira, PP eta PSOEko senadoreei behin eta berriz gogoratu behar diegu autonomiak daudela. Finean, estatu izaera duten auzi asko autonomia erkidegoak kontuan hartzeke ebazten da. Espainiako eskuina nahiz ezkerrak autonomia garapenean erakutsi duten borondate ezaren adibide agerikoena da senatua.

■ **Senatuaren erreformaz hitz egin da azkenaldion. Ba al dago honen inguruko egitasmorik?**

Guk behintzat -euskal senadoreok- ez dugu inolako egitasmorik ezagutzen. Autonomietarako batzorde bat dago -Gan-

■ “Espainiako Estatu nazioen ordezkaritza propioa eskatzen dugu, euren izaeraren arabera”.

bera nagusien barrenean bigarren ganbera bat- eta berean, noizean behin, senatua aldatzeaz hitz egiten da: senadoreak hautatzeko moduaz, autonomia erkidegoetako

□ **“Espainiako sistema fiskala ez da sistema espainola eta kito, Espainiako sistema fiskala oso da anitza eta konplexua”**

senadoreei ahalmen handiagoa emateaz eta abar. Baina hitz egin besterik ez. Ez dago zentzuzko akordioarik ez proiekturik alderdi politikoen artean; birtualtasunez hitz egiten da, ez errealitatez. Euskal nazionalismoaren ordezkariak balizko erreforma horren atzean zer dagoen jakin nahi genuke.

■ **Erreforma bat bideratuko balitz zeintzu lirateke zuen proposamenak?**

Guk Espainiako Estatu nazioen ordezkaritza propioa eskatzen dugu, hauen izaera demografikoa eta izari geografikoaren arabera. Oraingo ordezkaritza lurralde bakoitzeko lau senadorekoa da. EAEko pisu espezifiko oso da handia ikuspuntu demografikotik, ordea: Gaztela-Leon edo Galizia-koa bezain handia. Guk EAEn ordezkaritza bere osotasunean hautatuko lukeen senatua nahi dugu. Gure ordezkaritza eraginkorragoa litzateke autonomien estatuaren aldeko benetako politika egiteko. Hauxe da senatuan auzitan eta

jokoan izan beharko lukeena. Gaurko senatuak ez ditu onartzen izaera edo egitate desberdinak ez Konstituzioaren beraren arabera autonomia desberdinak.

■ **Gauzak horrela, Kontzertu Ekonomikoaren gaira etorri aldera, 2000ko urtarrilean Madrileko eta Gasteizko gobernuen artean sinatu zen “bake fiskala”ren ostean, irudi luke Eusko Jaurlaritza ‘harrapatua’ gelditu dela.**

Harrapatua hitza ez da termino ez zehatza ez egokia. Politikaren eremutik hitz egin beharra dugu lehenik. Baketze prozesuaz eta politika antiterroristaz hitz egiten denean, itun ekin edo akordioekin

adeitsu izan beharraz hitz egin dute Madril-en. Hartara, Madril-eko Gobernuak eus-
kal nazionalismo
demokratikoak
Espainia anitza eta
demokratikoaren
garapen eredu a-
pur-
tu duela dio, EAJk
bereziki sistema
horren ikur gailena
zen kontsentsua edo
itun demokratikoa
apurtu dituela dio
PPk. Hori aipatua,
gatozen harira.

2000ko urtarrila-
ren 18an lortu zen
azken akordioaren
arabera, Kupo

Batzorde-mistoan Espainiakoa eta
EAEko hiru Ogasunen arteko desakor-
dioen kontrola eta segimendua burutzeko
batzorde bat eratu zen. Akordio hura
medio, Kontzertuaren auzietan soluziobi-
de kontsentsuatuak aurkitzeko modua
lortu zen. Areago, akordio horren arabera
-Espainiako sistema zergadun berezia
den Kontzertua-, berau estatu nahiz
nazioarte mailan defenditzen ahal zen.
Haatik, Espainiako Estatuak da, berriz ere,
Kontzertuari buruzko eskuartze, auzi eta
muga berriak ezarri dituen. Estatuak
apurtu du zegoen akordioa. Hau da, ez du
betetzen akordioa eta gainera, PPko
bozeramailea buruan buru, mehatxatu
egin du -Rodrigo Ratok eginiko azken
azalpen baketsua kenduta-, eta ez
soilik Eusko Jaurlaritza, PPk herri
eta gizarte hau mehatxatu ditu Kon-
tzertua kentzearekin; hitzerdika
esaten badu ere.

Akordioa ez da apurtu sistema-
rekiko konpromisoak hitzartuak
ditugun nazionalista demokraten
aldetik, baizik Estatuaren boterea
kudeatzen dutenen alderdien parte-
tik. PPk eta PSOEek ezegonkortasu-
na dute helburu. Eusko Jaurlaritza
harrapatua gelditu dela esatea ikus-
pegi alderdikoia da, Kontzertu Eko-
nomikoaren alde ez dauden sektore-
en aldetik ikuspegia, HBren
ikuspegia, adibidez.

■ **Ekonomia eta Ogasun ministro
Rodrigo Rato aipatu duzu. Berak
ere hau esan du: "Ezinezkoa da**

DANI BLANCO

■ **"PSOEek ezkerrekoa ote den argitu behar du, eskuinaren morroia baita".**

**BEZ arautzeko eskuduntza ematea.
EAJk ikas ditzala ondo EBren zerga
arauak.**

Espainiako sistema fiskala ez da sis-
tema espainola eta kito! Espainiako siste-

□ **"Eak bere norta-
suna eta eragina
mantendu behar
ditu, baina EAJren
eskutik betiere, EAJ
ari baita higadura
handiena eramaten"**

ZENTRO-EZKERRA DU AMETS

*EAKo Donostiako alkatea eta EA
eta EAJren diputatua izana. 57
urte ditu eta EAJko senadore da.
Kirola praktikatzen du sarri: bizi-
kleta eta mendia. Herri honek ezin
du utopietan bizi, ezin duela gerran
altza etengabe esan digu. Madril-
en lau egun ematen ditu astean eta
une latzak bizi arren, dioskunez,
herri honi errespetuz begiratzen
zaio han. Herri hau biziko bada
paktatu behar dela dio, jainkoare-
kin zein deabrurekin bada ere.*

ma fiskala oso da
anitza eta konple-
xua, European
edozein auzi eta
eztabaida aurkez-
ten denean, siste-
ma honen ezau-
garriak zeintzu
diren kontuan
hartu behar ditue-
na. Hots, sistema
honek ahalmen
aragarrria edo
erregulatzailea
duten bost oga-
sun sistema bil-
tzen ditu: Estatu-
koa, EAEkoak
eta Nafarroakoa.
Beraz, gure
ordezkaritzaren

eskaera ez da kapritxo bat. Guk geure
soberania eta eskuduntzak ditugu -sober-
ania kasuetan Europarekin ebatzi beha-
rrekoak-. Haatik, Konstituzioa eta Estatu-
tuak hainbeste aldarrikatzen duten horiek
ez dute onartu nahi Europaren aurrean
geure eskuduntzak guk geuk defenditzea.
Kontzertu Ekonomikoa Europako Bata-
sunaren aurretikoa da eta Espainiako
Estatuak nazioarte mailan berau defendi-
tuko zuela esan zuenean, euskal ordezkari-
ritza parte izango zuela hitzeman zuen.
Beraz, haiek badute zer ikasia.

■ **Eusko Legebiltzarrerako hautes-
kundeak nahiz Kontzertuaren nego-
ziazioa burutuko dira aurrean. Garai
guztiz arduratsua eta erabakiorra da
euskal instituzioentzat eta hauetan
EAJ da nagusi.**

Garai hau oso interesgarria da,
baina ardura hau ez dagokie euskal
instituzioei soilik; Eusko Jaurlaritzari
eta Foru Aldundiei, alegia. Kontzer-
tuaren auzia ez da Madril-eko Gober-
nua eta Gasteizko Jaurlaritzaren arte-
ko bileren medio ebatziko soilik.
Eztabaida soziala sartu da, enpresa-
riek sartua gainera. Sindikatuek ere
zerbait esango dute, ziur, baita gai-
nontzeko alderdi politikoek ere.

Kontzertu Ekonomikoak gizarte
osoa ukitzen du eta PPko Gobernu-
a (bere nagusikeriak eta larderiak era-
mana) oker ari da. PP eskuinaren
benetako sentimenduak ari da azale-
ratzen. Hots, eskuin itxia, egoskorra
eta antieuskaldunaren sentimenduak.

Herri honi dagozkion eskubide eta ezarpen historikoak ukatu nahi izatean, PPren joera antiabertzalea edo antinazionalistaz gain bere izaera antieuskalduna agertzen ari da. PP Franco bezala jokatzaren hasia da, atzera egiten ari da. PPn frankismo garaiko hainbat txakur zaunka ari da, demokraziak herri honi ekarri zion Kontzertuaren ezarpena kendu nahian ari da. Baina gaiak gizarte osoa ukitzen du eta honek bere onura eta ongizaterako izan den Kontzertua aldarrikatuko du. Horretan ez dut duda izpirik.

■ **Kontzertu Ekonomikoa zertzerakoan bi aspektu agertzen dira: politikoak eta teknikoak. Hoge urteren ondoren arazo teknikoak aipatzea ere engainagarria bada. Arazoa finean, soberaniazko arazoa eta politikoa da. Ez duzu uste?**

Arazoa politikoa da, jakina. Arazo teknikoak aitzakiak izaten dira akordio politikoetara ez iristeko, beraz ez dezagun geure burua engaina. Hori garbi dago. Horregatik beragatik, sozietateen gaineko zergen ahalmen araugarria izatea eta Kontzertua beraren araubideak handitzea izan dira azkeneko bileretan Jaurilaritzak eta Aldundiek landu dituzten gaiak. Hau da, ahalmen erregulatzailerik gehiago eskatzen da. Kontzertu Ekonomikoaren negoziazio berriak iraungipen-data ez izatea (erridikulua da hoge urtetan behin hori egin behar izatea) eta politikarako harreman sendo baterako oinarriak ezarri behar dira. Espainiako sistema fiskala ez dela ogasun zentralizatua ezta bakarra ebatzi beharra dago negoziazioan. Kultura hori Espainiako Gobernuen baitan sartzen ez den bitartean -erabakia politikoa izaki- ez dugu aurrera egiterik. Gaineratiko guztiak aitzakiak dira. Arazo teknikoak, eskuarki, funtzionarioen eta politikarien botere galtzearen ondorio dira.

■ **EAJk zer maniobra-tarterik dauka oraingo abagunean?**

EAJk daukan maniobra-tartea bere egitekoetan koherente izaten segitzea da. EAJk Euskal Autonomi Erkidegoa hoge urtez gobernatu du, PSOErekin eta EARekin. Egungo abagunea herri hau baketze bidean jartzearen ondorioa da. EAJk egin

DANI BLANCO

■ **"HBn politika ote dagoen duda handiak ditut".**

zuen aukerak ez zuen ondorio onik ekarri, bere bidaideek ez zutelako gure alderdiak -gehiengo duela kontuan hartuta- prozesurako nahi zuen erritmoa onartu. Tira, ez erritmo ez helburuak. Beste zer-bait nahi zuten.

ETAren su-etena alde bakarrekoa izan zen, berak jarri zuen indarrean eta berak eten. PPK, ordea -ETAren su-etena

□ **"PPn frankismoko hainbat txakur zaunka ari da, demokraziak herri honi ekarri zion Kontzertua kendu nahian ari da"**

albora utzita-, EAEko boterea bilatzen du, desegonkortasuna erabiliz horretarako. Formalki eta itxuraz egungo estatua- ren eredu mantendu nahi du, baina bere estrategia autonomien estatuaren ereduarekin bukatzea da. Hots, alderdiaren eta botere zentralaren menpeko autonomietako aginteak bilatzen ditu. Gurea, Katalunia edo PSOEren esku diren autonomien bila doa PP. Hemen, zoritxarrez, HB eta ETA abagunea prestazen ari zaizkio PPri. Beharbada, hori horrela izatea interesatzen zaie.

■ **Zein izan daiteke interesa?**

Botere interesak. EAJ indargabetuz indarrak bere aldera bilduko dituztelako

an, nonbait. EAJ eraitsiz, bere lekua hartu eta euskal nazionalisten ordezkartza nagusia bereganatu nahi dute, antza. EAJri alde guztietatik etorri zaizkio jipoiak, bere zatiketa kitzikatzea, barne. EAJko zatiketak ezagutu ditut barnetik, eta esan dezaket inoz ez dela EAJren buruzagien eta militanteen artean egun dagoen batasuna izan.

■ **Cuerda eta Gebara kasuak izanda ere?**

Cuerda eta Gebara kasuak badaude. Eta zenbat kasu dira PSOE, IU-EB eta HBn? PPn ez, egun prebendak banatzen dituelako. EAJ da jomuga uneon. Gebara eta Cuerda gure alderdiaren estrategiarekin bat ez etortzea ez da oraingo kontua.

■ **Hauteskunde autonomikoetara begira, EAJ-EAren arteko koalizio posible bat aipatu da. Eginkorra dirudizu?**

EAJ eta EAren arteko akordio- en aldekoa naiz; sen ona erabiliz noski. Zuhurtzia behar da bien aldetik. Hau da, erreferente publiko nagusia EAJ da. EAK bere nortasuna eta eragina mantendu behar ditu, baina EAJren eskutik betiere. EAJ ari baita higadura handiena eramaten.

■ **Zein jarraibidetan ikusi nahiko zenuke koalizioa?**

Eskaini ditzakedan jarraibideak nik bizi ditudanaren arabera-koak dira. Herri hau zen- tro-ezkerrekoa da. Berean PSOE eta IU-EBk ordezkatzuten duten ezkerria eta EAJk eta EAK ordezkatzuten dutena bizi daiteke

elkarrekin. Ordezkaritza horretan sar liteke gizarte osoa. PSOE, ordea, ezkerrek- koa ote den argitu behar du. Egungo, PSOE Espainiako eskuinaren morroia baita.

Beste formula HBrekin litzateke, baldin HB -ETAren menpekotasunetik salbu- logika politikoz arituko balitz. Zentro-ezkerreko alternatiba bat ere gauza liteke HBrekin. HBn politika ote dagoen duda handiak ditut, ordea. Antza, bide horretatik ez da ezer egite- rik. HBk azken bi urteotan ez du inolako gaitasun politikorik erakutsi eta poli- tikarako bere sinesgarritasuna ari da galtzen erabat ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Frantziako nahiz Ipar Euskal Herriko Laborantza Ganberako bozak izan berri dira. Iparraldeko bozak -sei urtetik sei urtera- Pirinio Atlantikoetako departamendu mailan burutzen dira ezinbestean. Azkeneko lau bozketaldien ondoren ELB sindikatua jalgi da garaile.

IRAGANEAN UTOPIA ZENA EGINGARRIA BIHURTU DU ELB-K

Duela hogeit urte, Ipar Euskal Herriko Ganbera sortzea helburu nagusia zuten ELB sindikatua sortu zutenek. Hainbat laborarik FNSEA sindikatua utzi zuen -Pirinio Atlantikoak departamenduan nagusi dena oraindik ere- beste gizarte eta laborantza proiektu mota bat bultzatzeko. Azkeneko bozetan, ELB Iparraldeko sindikatu bozkatuena izan bada ere, Paueko Ganberako ordezkariak dagokionean, sindikatu abertzalearen gehien-goia sinbolikoa eta erlatiboa da oraindik ere.

KANPAINA ONTSA LANDUA.

ELBk oso ontsa landu du bere kanpaina, lau ardatzetan oinarrituz: laborari berriak plantatzeko lagunduz, hauen ekoizpenak neurtu eta partekatuz, laborantza iraunkorra sendotzeko nahia agertuz eta Euskal Herriko Laborantza Ganbera eskatuz, eta orobat "Euskal Herriak bere laborari guztiak behar ditu" lema ozenki aldarrikatuz. ELBko Eric Dolosor bozeramaileak honela adierazi zuen ideia hau: "Laborantzan ezin da hamar molde-tan aritu, Ipar Euskal Herriko laborariak hazkuntzari lotuak dira funtsean. Etxaldeak tipiak izanik, laborari hauek kalitatezko mozkinak erdietsi behar dituzte. Gure lema nagusiari kasu eginez, men-

■ ELBk Suheskunen ezagutarazi zuen bozketarako bere programa.

dian nahiz zelaian edo itsasaldean, laborari guztiak laborantza iraunkorrean ari daitezen nahi dugu. Gure ustez, hobe da etxalde bat ezen eta hiru".

Jokamolde horiek kontuan hartuz abiatu zuen ELBk bere kanpaina, Mixel Berhokoirigoin gamartarra zerrendaburu

□ **"Mendian nahiz zelaian laborari guztiak laborantza iraunkorrean ari daitezen nahi dugu". ERIC DOLOSOR**

izaki. FNSEA (Frantziako Nekazari Sindikatuen Federakuntza Nazionala) Biarnoko Cofederation Paysanne (CP) - ELBren ildokoak- eta Cordination Rurale aurkeztu ziren, bestalde. ELB eta CP ez dira departamendu mailan aurkezten, eta horrek biziki baldintzatzen du boz emaitzen arabera ordezkariak. Izan ere,

izanen ditu eta ELBk bi besterik ez. Beste bi aulkiak Biarnoko Confederation Paysannek eta Coordination Ruralek beteko dituztelarik. Frantzia mailan, FDSEA-CDJAK bozen % 53,57 lortu dituzte, azkeneko bozetan baino sei puntu gutxiago, alabaina. Confederation Paysannek, berriz, sei puntu irabazi ditu, bozen % 26,39 lortuz.

Laborariak dira Ganberako ordezkari gehienak eta ELBren ezarpena laborarien artean dago. Alabaina, Laborantza Ganberako aulkiak arlo ezberdinetako ordezkariak beteta daude; 40 kide guztira: laborariak, lur jabeak, laborari erretiratuak, kooperatiba eta bankuetako langileak eta giza kuxakoak. Herri eta hiri handietan kokaturiko arlo hauetako langileak FNSEAREN aldekoak dira eskuarki.

ELB Iparraldean garaile jalgi izan arren, bi ordezkari baino ez ditu izanen Paueko Laborantza Ganberan. Departamendu mailako emaitzak hauek izan dira: FDSEA eta CDJA taldeek (lehen FNSEAREN sindikatu nagusiaren kidea) bozen % 52,85 lortu dute. ELBk, berriz, bozen % 23,71. Emaitzen arteko aldea ez dator bat Ganberako aulkien kopuruarekin: FDSEA-CDJAK 21 aulkietatik 17

BOB EDMÉ

■ Eric Dolosor, ELBko bozeramailea
"Elikagaien geroa da jokoan eta hori ziurtatu behar da"

Euskal Laborarien Batasunaren arrakasta azken hogeit urte hauetako borrokaren ondorioz etorri da. Ipar Euskal Herriko laborariek hainbat arlotan eraman borrokez galdetu diogu Arbonako laborari eta ELBko eledunari.

■ **Behien gaia da ELBk landu duen alor garrantzitsu bat. Laborariek eraman borrokaren bilana eginen al diguzu?**

1984tik 1996ra arte plantatu ziren gazte laborariek ezin izaten zuten esnea ekoiztu, esne-kuotak zirela medio. Europatik ezarri kuotak finkatuta zeuden laborarien artean banatzen ziren; inbertsioak ere ongi plantaturiko laborari bakar batzuen artean egiten ziren. 1996an Baionako DDA (Atlantikoetako Departamenduko Zuzendaritza) okupatu genuen zortzi egunez eta ekintza haren bidez esneen kuotak aldatzea lortu genuen. Departamenduan ari ziren 110 laborari gazte bakoitzeko 20.000 pintako ekoizpena erdietsi zen. Harrezkero, politika hobeago bat ezarri zen eta urtero ematen diren esne kuoten parte bat gazteendako izaten da. Inbertsio handiak egin dituzten gazteendako ere laguntza bideratu izan da.

■ **Ardien gaia ere gogotik landu duzue. Iparraldeko artzain gehienak ELBren inguruan biltzen dira.**

1992an, ardien nahiz ardi-esnearen prezioaren apaltze handia eman zen eta ELBko laborariek -artzainak buruan buru-laborantza politika azkar eta berri bati atxiki behar zela aldarrikatu genuen. Mozkinak azkartu eta sor-markak sortu behar zirela deliberatu genuen. Ossau-Irati sortu zen, besteak beste. Barnealdeko ekonomiaren %90 laborantzan oinarritzen da.

Azkartze bat behar zen eta beharrei erantzun izan zaio azken urteetan.

■ **Sektore hauek diru laguntzen bidez azkartuz joan dira. ELBko laborariek laguntze-**

ko moldeetan zuen irizpideak dituzue, diru laguntza zuzenak eskatzen dituzue.

Baiki. Behi eroen aferaren kariatara, kasu. Aratxe bat saltzen delarik 1.500 libera (38.000 pezeta) galde egiten dira buru bakoitzeko, behi bat delarik 2.500 libera; haragitako edo arrazako behiez ari naiz. Abelburu horiek galduz gero, guk laguntza zuzenak galde egiten dugu. Hau da, laborari batek lau aratxe galdu baldin baditu 6.000 libera eskatzen dugu. Eta ez hiru urteren buruan bere inbertsioaren arabera diru laguntza ematea. Europako agintariek erraiten dute hori ez dela egiten ahal, gu borrokatzen ari gara eta erdietsi dezakegula uste dugu. Guretako egokiena eta hoberena diru laguntza zuzena da, azken buruan gizartearendako gutxien kostatuko duena. Elikagaien etorkizuna da jokoan eta funtsean hori ziurtatu behar da ●

■ Eric Dolosor, Arbonako laboraria.

DANI BLANCO

GANBERARIK IZANEN OTE?

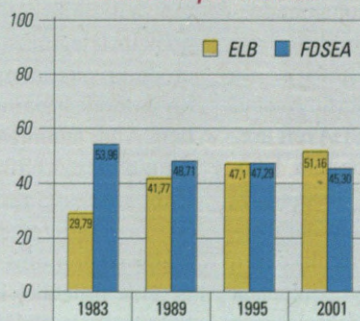
ELBk Ipar Euskal Herriko Laborantza Ganbera eskatzea zentzuzkoa da guztiz. Iparraldeko arazo politiko handienetako bat berezko instituziorik ez izatea da. Populazioaren %64ak Euskal Departamendua eskatzean, bere problemak bideratuko lituzkeen instituzio bat exijitzen du. Kultura, politika nahiz ekonomia alorrean instituzio propioa izatea azken urteotan herritarrek eginiko eskaera jakintzat emana da. Euskal laborariak Iparraldeko ekonomiaren oinarria diren aldetik beren instituzioa behar dute, halaber. Alabaina, galdera berriz ere pausatzen da: Euskal Departamendu bat sortzea ezinezkoa bada, Parisko agintariek ez dutelako nahi, Euskal Herriko Laborantza Ganberaren kasuan, berdin ote da? Mixel Berhokoirigoin ELBko zerrendaburuak honela argitu digu auzia: "Euskal laborarien eskakizunak erdiesteko Ganbera berezia sortu behar da Euskal Herrian. ELB sindikatu bozkatuena izanik euskal laborariek nahikari hori

dutela agertu da. Bigarren sindikatua ginen bitartean, Euskal Laborantza Ganbera ez zela beharrezkoa zioten Pauen, baita departamendua behar zela Laborantza Ganbera sortzeko. Gure sindikatuak legea aztertu du, eta jakin dugu badela Ganbera berezi bat sortzea lehen ministroaren dekretu bidez. Ez da inolako lege berririk ez berezko departamendu bat behar geure instituzioa izateko. Orain bide politikoa eta administratiboa landu behar dugu"

ELB-KO LAN ZUHURRA. Euskal Laborari Batasunak kanpaina zuhurra era-

LABORANTZA GANBERAKO HAUTESKUNDEEN EMAITZAK

- Ipar Euskal Herriko bozen bilakaera % portzentatuetan:

- 2001eko bozen kopurua: Bozkatzailak 3.926.

ELB: 1.936 boz.
 (Atarraze, Garazi, Baigorri, Hazparne, Ezpeleta, Uztaritze, Bastida, Iholdi eta Mauleko kantonamenduetan irabazle).

FDSEA: 1.714 boz.
 (Bidaxune, Amikuze eta Kosta arteko 10 kantonamenduetan irabazle)

mateaz gain, gaurkotasunezko gaiak karrikaratu ditu kanpainen zehar. Esate baterako, ELB mendiko laborantzan nagusi izaki, bere azkeneko emaitzak hobetu egin ditu mendiko eskualdetan. Kantonamendu guztietan handitu du bere boz kopurua, eta

■ "Euskal Herriko Laborantza Ganberaren erdiesteko eskubidea dugu"

Laborantza industrialaren eta produktibistaren bultzatzaile-entzat Euskal Herriko laborantzak, baserri ttipiz eta askotan neket-suez osatuak, ez zuen "normalez" aterabide handirik. Baina, laborantza ez da bakarrik parametro ekonomiko- ez eta zenbakiez egina; oinarria da oroz gainetik gizon eta emazteen bizi nahian eta beren ofizioaz duten konzepzioaz.

Ekonomistek programatua ez izanagatik gure laborantzak ihardoki du, eta beste eskualdeek baino hobeki!

Eremu hertsietan laborari ainitz bizi da, gazte ainitz plantatzen da. Bada Euskal Herriko laborantzan asko lekuetan ikusten ez den berezitasuna: kultura, ekonomia edo sozial mailan. Etxea, lurra, ofizioarekin bada harreman berezia, intimoa. Bada ere hortzez eta haginez lotzeko nahikeria. Lur hortarik sortu zen ELB duela 20 urte "bizipide hobe bati buruz!". Hori zen sindikatuaren lema nagusia bere sorreran. Ez zen ustegabetarik "hobe" baten helburua eta ez "gehiago" batena.

Hogei urtez ELBk lan eta borroka egin du Euskal Herriko laborari beren baitan konfiantza emateko lehenik; eta konfiantza bi mailetan: euskaldun bezala gai zirela eta ginela gure aferak guhaurek eskuetan hartzeko Paue inguruko notablen menpe egon gabe beti. Gai ginela ere gure baserri tipigoetan bizi egiteko, elkartasuna biziartzeko, biziaren kalitatea atxikitzeko. Inposatu nahi ziguten modelo industrialari bizkarra eman diogu. Aurrerapena zenari omen konparatuz

Mixel Berhokoirigoin
ELBko zerrendaburua

atzeratuak ginela sinetsarazi nahi ziguten. Eta orain "atzerapen" hori aurrerapena gerta daiteke! Erresistentzia horren bultzatzailea izan da ELB: diskurtso mailan, ekintza mailan.

Euskal Herriko laborantzako zati guztietan lan eginez ELBk bere bidea egin du, eta emeki-emeki laborarien sustengua lortu. Emaizak hor dira: 1983an %29 eginez, 1989an %41, 1995an %47 eta orain %51 pasatuz! Orain izan ditugun emaitzak espero genituen, baina kanpaina batean asko mugimendu bada, eta egia erraiteko bel-

durra bagenuen. Dena den, laborariek beren sustengua eta konfiantza agertu dute. Garaipen garrantzitsua da, ez baita ELB sekula aiserian eta demagogian jokatu. Ekintza, gogoe-ta, kritika, proposamenak uztartzen jakin du euskal sindikatuak analisisa eta proiektu progresista baten inguruan. Euskal Herriko dinamikan partaide da, laborari, euskaldun, eta Frantzia, Europa eta munduko beste laborariekin partaide-tzan.

Egun, hauteskundeak irabazirik, gai gara eta eskubidea daukagu Euskal Herriko Laborantza Ganberaren erdiesteko: horri buruz borrokatuko gara fermuki! Borrokatuko gara eta lortuko dugu! Eta frogatuko dugu posible dela beste modelo baten biziartztea. Orain tresna hori lortu behar dugu: Euskal Herriko laborarien bizi nahiari beren zerbitzuko izanen den ganbara hori eman behar zaio. Bestela gure laborantzak, hogei urteren berantarekin, beste lekuetan ikusten den beherakada segituko du. Jadanik gure herrian ere sentitzen hasiak garena ●

Mauleko kantonamentuetan izan ezik sindikatu nagusia da mendi aldean. Haatik, etxaldeak handiak diren kantonamenduetan ere bere emaitzak hobetu ditu, hala nola Bastida, Hazparne, Uztaritze eta Ezpeleta kantonamenduetan, kasu. Kostaldeko kantonamenduak FDSEaren eremuak izanagatik -laborariek bestera, laborantzari loturiko langileak bertan bizi baitira-, ELBk bere borroka fermuki planteatu du. Lurren kudeaketa publikoaren eskakizuna plazaratuz, adibidez. Baionatik Garazira doan bide nagusia blokeatu zuen kanpaina bitartean, kostaldeko lurren espekulazioa salatzeke. ELBko laborariak kosta eta barnealde arteko kantonamenduetara etorri ziren manifestatzera, bertako eskualdeetan -Ezpeleta eta Uztaritzeko eskualdeetan, bereziki- burutzen ari den gehiegizko espekulazioak eta lurren banaketa bidegabeak salatzeke.

Kanpaina burutu bitartean, bestalde, behi sektoreko laguntza banatzeko plangintza definitu zen Pauen. Parisko Gobernuak diru laguntza berri hauen bidez behi eroen krisiak laborarien artean eragindako galerak ordaindu nahi dituzte, nolabait. Alta, laguntza hauen erdiesteko baldintza berezi batzuk jarri ziren Paukeo Laborantza Ganberan. Funtsean diru handia mugitzen duten laborari hazleentzako izanen dira laguntzak, eta finean, etxalde tipietako laborariek edo mozkin kopuru tipia ekoizten dutenek ezin izanen dituzte diru laguntza horiek jaso. Gauzak horrela, ELBk honela salatu zuen diru laguntza politika: "Euskal Herriko hazleak mesprezatuak izan dira Pauen. Plangintza honen arabera hazle tipiak desagertarazi nahi dituzte. Kurioski, kalitatezko haragiaren ekoizle laborari tipiak direlarik".

BOZ SISTEMAREN ALDAKETA.

ELB sindikatuak ustekabe bat hartu zuen kanpainen zehar. Bozkatzeko sistema aldatua izan baitzen azken hauteskundeetan. Departamenduko prefetak, Herriko Etxe guztietan bozkatzeko partez, kantonamenduko hiri nagusietan baino ez zela bozkatuko adierazi zuen. Laborantza Ministerioak departamenduko prefeten esku utzi zuen bozkatzeko moldea. Frantziako departamendu gehienetan bakoitzak bere herrian bozkatzeko aukera mantendu bazen ere, bitxikeria gisara-edo, Pirinio Atlantikoetako prefetak sistema aldagetaren aukera hautatu zuen. Postaz bozkatzeko aukera bazegoela adierazi zuen prefetak. Postaz bozkatzeko aukera betidanik izan da alta, eta aukera hau aipatzean, laborari askoren begietara bere erabakia zuritzeke era baino ez zen izan prefeturena. Bozen

ibilmolde honi buruzko gorabeherak Eric Dolosorrek berak honela azaldu digu: "Herri askotan laborari kopurua tipia da, eta prefetak dioenez, laborarien konfidentziasuna galduko ote den beldur da jendea. Beraz, herri tipi batean, ELBri boza ematean bada-kite denek zeinen alde bozkatu duten, edo berdin bertze sindikatuaren alde delarik". Sistema aldaketaren atzean bada beste asmo bat, nonbait: "Pentsa, afera ez da nolanahi gauzatu. Prefetak hiru eskaera egin behar izan ditu: lehena, Laborantza Ganberari berrari, bigarrena Kontseilu Nagusiari eta hirugarrena, auzapezen elkarteari. Hirurek baimena eman dute, bistan da. Ados, oso demokratikoki egin dute hautua. Alta, konfidentziasuna hori gal-tzearen beldur baldin badira, zergatik ez dute egiten molde horretan hauteskunde guztietan. Hauetan konfidentziasuna galtzen bada, berdin guztietan ere, ezta?"

Eric Dolosorren aburuz jendea ez da usatua etxetik bozkatzera, alta, aukera hori aipatu du prefetak. ELBko eledunari entzunez kontraesanak ageri dira bozkatzeko sistemaren gibelean: "Duela 6 urteko bozetan Euskal Herriko boz emaileen %66ak eman zuen boza, departamendu mailan boz emaileen %63ak eman zuelarik. Baionako Merkataritza Ganberako hauteskundeetan etxetik bozkatzen da, eta kontent ziren bozemaileen %25ek boza eman baitzuen, eta estatu mailan %23k. Jendeak bazuen nahikaria bertzerik gabe bozkatzeko. Gibe-lasmo bat egon da hor".

□ "Iparralderako Ganbera berezi bat sortzea badago lehen ministroaren dekretu bidez".
MIXEL BERHOKOIRIGOIN

■ ELBko laborariak protesta-itxialdi batean, Baionan.

NAGUSIA ORAINO NAGUSI.

Sinbolikoa eta erlatiboa izanagatik alimaleko garrantzia du ELBren garaipenak. Iparraldeko laborariak Ganbera propio batean ordezkatuak baleude, ELBk laborantza politikaren zenbait ildo aldarazi lezake. Laborantza Ganbe-

ra eztabaidagai da, eta FNSEAko ordezkariak beren nagusitasuna arriskuan ikusten dute engoitik. FNSEA sindikatuko Luc Guyau burua Zuberoan izan zen hauteskunde kanpainan FDSEArri laguntzeko -Mauleko kantonamenduan nagusi da oraino sindikatu hau-. FDSEAko Sauver Urrutiaguerrek emaitzak ezagutzean ezin izan zuen bere ezinegonagorde: "Emaitzen erranahia aztertu beharko dugu, naski. Gu ELBekin elkarrekin lanean aritzeko prest gara" zioen Domin-txineko laboraria eta zerrendaburuak.

◆ MIKEL ASURMENDI

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@eskura.com • www.eskura.com

Teknologia berrietan oinarrituta, hainbat zerbitzu eskaintzen du Abaltzisketan dagoen Lanalden enpresak. Teknologiak mugak gainditzen dituela argi uzteaz gain, euskara harremanak estutzeko tresna garrantzitsua izan daitekeela erakusten du enpresaren esperientziak.

EUSKARA BEZEROEN ZERBITZURA

Abaltzisketako kaleetan lasaitasuna nagusi da, baina udaletxe-ko beheko solairuan etengabe entzuten da telefono hotsa, eta hamarnaka hatzek ordenagailuen teklaturak ia atsedenik hartzen ere ez diete uzten. Izan ere, bertan dago Lanalden zerbitzu enpresak Gipuzkoan duen zentroa. Araban, Kuartangon, eta Bizkaian, Galdamesen, beste bi plataforma ditu enpresak, eta hiruen artean eramaten dute aurrera enpresaren egitekoa. Gu Iñaki Gorostidi Abaltzisketako zentroko arduradunarekin egon gara, eta berak azaldu digu zeintzuk diren Lanalden eskaintzen dituen zerbitzuak. Nagusiki hiru dira enpresaren esku dauden egitekoak. Batetik, plano, dokumentu eta papel mota guztien digitalizazioaz arduratzen da, bestetik telemarketing zerbitzua eskaintzeaz, eta hiru garrenik, itzulpenak egiteaz. Bere bezeroen artean enpresa partikularrak (aseguru etxeak, kontsulta edota telekomunikazio enpresak, enpresa siderurgikoak eta abar) eta instituzioak (inguruko herrietako udaletxeak, Diputazioa eta Eusko Jaurlaritzak, adibidez) daude.

Enpresa Abaltzisketan kokatzearen arrazoiez ere hitz egin digu Iñaki Gorostidik. "Hasteko, kontuan izan behar da teknologia berrien bitartez mugak gainditzen direla, eta Abaltzisketan Donostian izan genezakeen teknologia berbera daukagula". Gainera, ekonomikoki ere ba omen da abantailarik, kostu merkeagoa eskatzen

kionez, ia bizilagun guztiak euskaldun zaharrak diren lekuetan etekin handia atera dakioko gure hizkuntzari". Gorostidiren hitzetan, subkontratatu nahi zaituen enpresa edo instituzioarentzat beharrezkoa da euskararen kalitatea bermatuko dion norbait topatzea, eta Abaltzisketan, adibidez, horretarako ez da arazorik. Gai

honi dagokionez, eta konkretuki telemarketingaren esparruan, Gorostidiren ustez, euskara jakin eta menperatzea baino, garrantzitsuagoa da euskara ama hizkuntza izatea. Bezeroarekiko harremana errazagoa izan dadin, telefonoa hartu eta naturaltasun osoz hitz egitea komeni da, eta euskara ama hizkuntza izateak asko laguntzen omen du.

Gorostidik esan

digunez, telefono bidezko komunikazioan formaltasun gehiegirekin hizketa egitea ez da beti ona izaten: "Gu gure zonako gipuzkeraz aritzen gara gehienetan, horrek naturaltasuna ematen baitio elkarrizketari. Bizkaira hots egin eta telefonoaren beste aldean dagoenak euskaraz erantzuten badigu, gu ahalik eta naturaltasun handienarekin erantzuten saiatuko gara, eta naturalena gure euskalkian hitz egitea da". Euskal hiztunek, gainera, hori eskertu egiten dutela dio Gorostidik.

Honen harian, Iñaki Gorostidik telemarketingaren bi adarrei buruz egin digu berba. Azaldu digunez, zenbait bezerok eskaturiko deiak egiteaz gain, beste bezero batzuek (seguru etxeek edo segurtasun enpresek esaterako)

■ Lanalden zerbitzu enpresak Abaltzisketan duen zentroa.

baitu honelako enpresa bat herri txiki batean kokatzeak. Hala ere, arrazoi garrantzitsuenak ez dira horiek, hizkuntzarekin, eta konkretuki euskararekin loturikoak baizik.

EUSKALDUN ZAHARRA IZATEAREN GARRANTZIA. Iñaki Gorostidiren arabera, Abaltzisketa bezalako herri txikietan euskarak duen potentzialtasuna oso handia da. "Enpresa munduari dago-

Euskara sailaren babeslea:

DANI BLANCO

■ Zentroko arduradun Iñaki Gorostidi.

bere zentrora desbideraturiko dei batzuk erantzuteaz arduratzen da Lanalden.

NATURALITASUNA TELEFONOZ ETA BATUA ITZULPENETAN.

Telefono bidezko komunikazioan euskarak duen presentziari buruz galdetzean, deiak egitean hariaren beste aldean dagoen pertsonak nola erantzuten duen hartu behar dela kontuan erantzun digu Gorostidik: " 'Bai, esan?' edo 'Nor da?' entzuten badugu, orduan euskaraz hasiko gara gu ere. Aitzitik, '¿Diga?' edo '¿Quién es?' bada, orduan gaztelaniaz ariko gara gu ere". Deiak hartzean, bestalde, eta sarri zein hizkuntzatan mintzatu bezeroak agintzen dien arren, normalean euskaraz hitz egiten hasten direla adierazi digu Gorostidik, baina, deitu duenak gaztelaniaz erantzuten badu, Lanaldeneko langileek ere hala egiten dutela.

Telemarketingaren alorrean helburua naturaltasunez hitz egitea dela esan digu, baina zer gertatzen da itzulpenekin? Iñaki Gorostidik azaldu digunez, normalean batura jotzen dute Lanalden enpresako itzultzaileek. Orokorrean testu formalak izan ohi dira, gai juridiko bati buruzkoak edota administrazioak idatzirikoak, eta kasu horietan, naturaltasuna ez da garrantzitsua. Hala ere, forma originala aldatu egin behar bada aldatu egiten da, eta hamar lerroko esaldi luze bat itzultzean, esaterako, bi edo hiru esaldi labur eta ulerkorragotan idazten da. "Guk ez dugu nahi hitzak itzultzerik, ideiak baizik. Ideiak transmititu nahi izaten ditugu, eta hori argi geratzen da gure itzulpenetan", dio Abaltzisketako zentroko arduradunak. Lanaldenen jardunak, beraz, euskarak enpresen munduan ere tokia baduela erakusten du, eta ahozko komunikazioan tresna eraginkorra izan daitekeela. ●

◆ JON TORNER

Arturo Campion

Arturoren kaiera

SEINALE GEHIAGO GAZTELANIAZ

Nafarroako Gobernuak euskararen dekretu berria eremu euskaldunetan ezartzeko garapen plana onartu du. Horren arabera, hemendik aurrera zonalde horretako bide seinaleak gaztelania hutsez edo ele bitan idatzi beharko dira. Horri erantzuteko asmoz, eremu euskalduneko alkateek dekretua erretiratzeke eskaera egingo diote gobernuari eta manifestazio deia luzatu dute Oinarriak taldearekin batera otsailaren 24rako.

PEDRO PUJANA ARAMAIOARRA HIL DA

Idazlea, ohorezko euskaltzaina eta itzultzailea zen Pedro Pujana abade karmeldarra. Euskara aztertzen urteak emandakoa, 1970. urtean lehen liburua argitaratu zuen: "Euskal Aditza bizkaieraz". Horren ondotik beste batzuk etorri ziren, besteak beste, "Oletako euskal aditza" eta "Aitortu... zer dala ta" (itzulpena). Euskal kulturaren alde lan handia egindakoa izaki, Urrezko Luma saria jaso zuen eta ohorezko itzultzaile izendatua izan zen.

ELGOIBARKO ALFABETATZEAREN HISTORIA

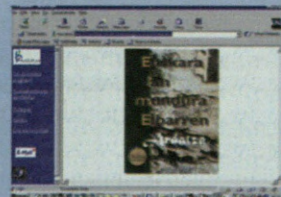
Helduen euskalduntze-alfabetatzearen 44 urteko ibilbidea jasotzen du Elgoibarko Arigera proiektua osatzen duten elkarte eta erakundeek atera berri duten liburuxkak. Egileek diotenez, ez da erraza izan kontu guztiak 50 orrialdetan biltzea eta inor ez ahaztea. Besteak beste, Izarra kultur elkar-tearen sorrera eta klandestinitateko gau eskola izan dituzte hizpide.

ZUZENBIDE TESTUAK ITZULTZEKO HITZARMENA

Eusko Jaurlaritzako Justizia sailak eta Deustuko Unibertsitateak zuzenbideko testuak itzultzeko ituna sinatu dute. Deustuko Unibertsitateak lau milioi pezetako diru laguntza jasoko du horretarako. Prozedura Zibileko Legea itzuliko du lehenik Euskal Ikasketen Institutuak eta ondoren, Botere Judizialaren Lege Organikoa.

Urrea

■ Ardatza programak Eibarko lantegietan euskararen presentzia eta erabilera areagotzeko egiten du lan. Orain web orrialde bat sortu dute eta bertan tailerrarako hiztegi teknikoak eta armagintza hiztegia jasotzen dira. Txalogarria da oso lan eremuan euskara sustatzeko ekimen hau. Ea plagiitzen duten!

■ Santurtziko Udalak udalerriaren promozio turistikorako bideo bat egin du. Berau gaztelania hutsez egoteaz gain, "Santurce" erabiltzen du herria izendatzeko, nahiz eta izen ofiziala Santurtzi izan. Euskaldunetako errespetu falta izugarria agertu duen udalak hobe luke "akatsa" lehenbailehen konpontzea.

Ikatz

Iruñeko "Euskeraren adiskideak" elkarteak 1933.urtean idazlan bat kaleratu zuen. Bertan "adiskideak" elkartearen beraren eta oro har euskararen egoerari buruzko informazioa ematen zuten, hizkuntzaren inguruan zuten kezka agerian utziz.

XENTIMO BAT EGUNEAN IRUÑEKO EUSKARAREN ALDE

Joan den mendearen erdian, 1933. urtean hain zuzen, karrikaturiko idazlantxo batek honela dio: "Nafarroako euskeraren adiskideak egindako lanak. Iruña 1933-Memoria de la sociedad euskeraren adiskideak. Pamplona 1933". Bertan Aingeru Irigarai zenak euskararen egoera historikoa eta ordukoa aztertu zuen eta bertze orriotan elkartearen lanaren berri, helburuak nahiz ekin-tzak ere emaiten zen.

Honela zioten, iruinxeme zaharrek, sarrearen gisa: "Nafarroa-ko 'Euskeraren adiskideak' deritzaion elkarteak dei egiten ditzu zuri, euskalduna, eta eskatzen diru pitin bat, xentimo bat bakarrik egunean, euskara pizten laguntzeko. Aski da su gutxi biotzean, alako ezdeuskeri bat emateko! Guk, ordea, laguntza ñimiño ori bera, zuk bezala milek egiten ba digute, lan ederra egin dezakegu gure euskara ederraren alde. Zatoz bada gugana! eta gutarik baldin bazara, otoi! gaur berean egin zazu beste adiskide bat!".

Eta modu honetan azpimarratu zuten erranikoa: "Para toda clase de referencias y aclaraciones, dirigirse a Sr. Secretario de 'Euskeraren adiskideak' Calle Bergamín, 7-1º. Pamplona".

ELKARTEAREN PARTAIDEAK.

Nortzuk ziren, bada, elkarte horretako partaideak? Hasiera batean lagun hauek zuzendu zuten euskaltzalez osaturiko taldea: Jenaro Larrache, Damaso de Inza, Gerardo Valcarlos, Miguel Inchaurrondo,

Miguel Esparza, Jose Maria de Huarte eta Domingo Beunza. Handik gutirat, 1933an, bertze izen batzuk nabarmendu ziren eta, kasu, emakumeak ere ageri baitira: lehen-dakaria, Fermin Irigaray; lehendakariordea, Leandro Olivier; idazkaria, B. Arbea; Maria Paz Ciganda, Pablo Archanco, Maria Viscarret, Bernardino Tirapu, Angel Irigaray, Ignacio Baleztena, Damaso Inza, P. Iruarizaga, Joaquin Zarranz.

Elkartearen partaidea izaiteko, bertzal-detik, ez zegoen inongo oztoporik, aurka-koa baizik. Izan ere, baldintza bakarra horren aldeko gogoa zen, hau da, helburue-kin bat etortzea, bai norberaren izenean bai edozein udal edota elkarteren ordezkari gisa ere.

ELKARTEAREN SEI ARDATZAK.

Kanpoari begira ere eginiko barne txostentxo elebidunaren amaiera aldean argi eta garbi azaltzen denez sei ziren, nagusiki, elkartearen funtzionamendua zertan zen uler dezagun kontuan hartu beharreko puntuak.

Lehenik eta behin, Nafarroan euskara, euskal ohiturak, musika nahiz dantzak babesteko, berrmatzeko eta bultzatzeko helburu gardena. Bigarrenik, elkarteak bere burua politikatik at kokatu zuen, ahalik eta jende gehien erakartzeko.

Hirugarrenez, lehenago aipatu dugun parte hartzeko deialdi zabala hor dago. Jarraian, elkarteak nafar euskal ezaugarri ororen aldeko apustua egin zuela adierazi ondoren, bertze edozein talde euskaltzale-ekin harremanetan jartzen ahal zela aipa-

tzen da, une horietan Donostiako "Estudios Vascos" zelakoan helbidea zuen "Federacion de Sociedades euskeristas" izenekoaren partaidea bazirela gaineratuz.

Bortzgarren ardatza barne antolaketari zegokion. Honela, agintzen zuen junta zela eta, horren erdiaren hautaketa kargua uzten zutenen eskuetan zen, bertze erdia urtero-

■ Angel Irigaray euskaltzalea.

■ 1933an kaleratutako lanaren azala.

■ Bonaparteren mapa kontuan hartu zuten euskararen galera azaltzeko.

ko junta orokorrean aukeratuz. Txandak aurreikusten zirela erran beharrik ez dago, jakina.

Azkenik, eta lehen erran bezala, bazkide bakoitzeko eguneroko gutieneko kuota xentimo batekoa zen, handik gora edozein ekarpen onartuz.

EUSKARAREN GAINEN HAUSNARKETA HISTORIKOA. Egileek, idazlanaren hasieran, euskarak Nafarroan pairatzen zuen egoera lartzaren berri eman zuten, erdaraz, lerroartean hainbat kezka iradokinez. Erraite baterako, elkartearen betebeharrak bakar "lingua navarrorum" zaintzea zela zioten, politikatik kanpo, baina berehala foru aldundiaren babesa zutela azpimarratu zuten, juntan politikan ziharduten joera anitzak islatzen omen zirela ziurtatuz. Hots, politikarik ez, baina bai.

Bertzalde, euskararen egoera tamalgarririaz ez arduratzea astakeriatzat jotzen zuten, jarrera hori bakarrik basa piztiena zela adieraziz. Europa eremu jakintsutzat harturik, berriz, tokian tokiko hizkuntzaren aldeko lana txalotzen zuten: "*País de Gales, Finlandia, Flandes*".

Eta, haien irudiz, zergatik ari zen giberleratzen euskara Nafarroan? Kontzientzia eta kultura faltarengatik. Segituan, oraindik horren zaharkiturik ez zegoen (1863-1933) Bonaparte Printzearen maparen berri eman zuten, bi daten artean emaniko galera jakinaraziz. Haien ustez euskara sasoi onean zegoen Etulain, Egozkue, Aritz, Irabi, Usetxi, Eugi, Lintzoain, Mezki-

ritz, Aezkoako Hiriberri, Aria, Abaurrea, Zaraitzuko Espartza moduko herrietan, egun ia erdaldun elebakarrak diren populazio gune nahiz ibarretan, alegia. Halaber, nafar euskaldunok 75.000 baino gehiago izaiten ahal zirela zioten, hots, egun baino kopuru handiagoa.

Mapa batean, ildo beretik, Nafarroan euskarak zituen mugak azaldu zituzten, 1933, 1863 eta XVIII. mendearen hasierako hizkuntz mugak hain zuzen, Erriberaino helduz. Bitxikeria gisa, gure eskuetan den mapa horrek gutienez gu baino lehenagoko

irakurle anonimo baten laguntza jaso du, urteetan eman diren ikerketei esker bertze zenbait eskualde euskal eremuan kokatuz.

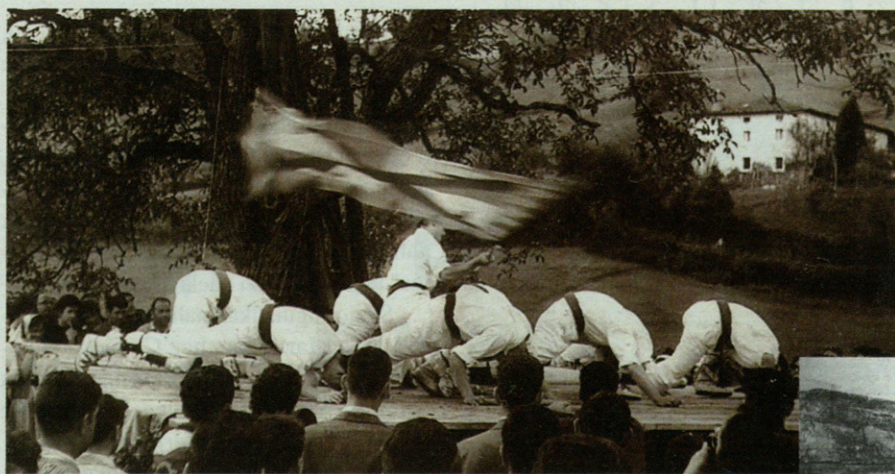
Hagitx mende gutietan euskarak hirurehun bat herri nafar galdu zuela zioten eta, ikuspegi zabala erakutsiz, Nafarroa Behereko euskalduntasuna eredugarria zela nabarmentzen zuten, horregatik "nobilissima" deitura merezi zuela erranez.

Soziolinguistikaz nahikoa ongi jantziarik, Jose Maria Sanchez Carrion, "Txepetx" egilearen "Lengua y Pueblo" liburua bailitza, honela idatzi zuten: "*Jende xume artean hikuntza bizi delarik, berpiztu egiten da; jende xumeak mintzatzeari uzten badio, baina, berbizitza ezinezkoa da ia*". Euskarak hiriak berreskuratu behar zituela aipatu zuten, berriro ere Gales, Finlandia eta Flandes eredutzat hartuz. Ahozkotasunari garrantzi handiagoa eman zioten "hiztegi" baino, eta honetan Dauzat eta Altube moduko adituen hitzez baliatu ziren.

Onorioz, eta lehenastunak zehazteko tartean, erdal mugetan bizi baina oraindik euskaldunak ziren nafar herriak, ibarrak, eskualdeak euskaldun mantendu behar omen ziren, hiriburuan lanik garrantzitsuen burutzeko asmo tinkoa azalduz. Hitz batez, egun euskararen erabilpenaren alde tik ia erdaldun elebakarrak diren baina 1933an euskararen mugatzat hartu zituzten Arakil, Ultzama, Atetz, Odieta, Anue, Esteribar, Erroibar, Aezkoa eta Zaraitzu. Alta, haien ustez Erronkaribarra urte horie-

■ L.L. Bonaparteren mapa erosi zuten eta beraiek beste mapa bat osatu zuten.

■ "Euskeraren adiskideak" elkarteak Euskal Jaiak antolatu zituen garai hartako Iruñean.

tarako galdurik zegoen, baita Artzibar ere.

Juntakoen irudiz, inguru horietan euskarari eutsi ahal izaiteko nahikoa zen Nafarroa mailan urtero borzpasei euskal jai antolatzea bertako haurrendako. Beraz, egoeraren azterketa egin ondoren, soziolinguistikoki erabaki eskasa zen proposatzen zutena: dantzak, musika, antzerkia eta sariak euskaraz mintzo ziren haurrendako. Jai bakoitzeko 900 bat pezeta gastatzen zuten eta, alde honetatik, elkarteak 5.000 pezeta behar zuen urtero.

ELKARTEAREN LANA. Elkartek urtero burutzen zuen lanaren berri emaiten hasiak gara jadanik. Dena den, eta labor erranda, hona hemen eginiko guzia: argitalpenak, musika arloa, euskal jaiak ("fiestas vascas"), euskal haurrendako sariak eta ikastolak ("escuelas vascas").

Euskal gaiak jorratzen zituzten argitalpenak finantziatzeko 2.329,90 pezeta gastatu zuten, Baztango Lekarozko Kolegioa eta Iruñea nahiz Lizarrako ikastolen alde, gehiena jaio berriak ziren ikastola hauetan, egia erran.

Musika arloan, 1.282 pezetan truke auskalo zenbat txistu erosi zuten! Eta ez erostea bakarrik, zeren eta musika tresnak erostean landa txistulari taldeak antolatze-ko ahaleginetan ere aritzen baitziren, toki hauetan helburua betez: Auritz, Betelu, Etxarri-Aranatz, Etxalar, Autza, Olague, Lantz, NARBATE, Lekunberri, Labain, Etulain eta bertze. Hortaz, txistuaren aldeko zeregin honetan lan ikaragarria hartu zute-

la aitortu behar.

Euskal Jaiei zegokienez, antza denez elkarteak 12.612 pezeta zituen gastaturik bete-behar honetan. Aurreko urteetan herri hauetan ospatu zituzten: Olague, Etxaleku, Otsagi, Auritz, Erro, Arakil-Hiriberri, Autza, Iruñea. 1933an Zaraitzuko Espartzan eta Abaurregainan burutu zituzten, egitarau honekin: meza, dantzak, hamalau urte baino gazteagoak zirenei euskararen gaineko azterketa eta batzueendako sariak, bazkaria, antzerkia euskaraz haurrendako eta amaitzeko Iruñeko txistulariek eginiko erromeria.

Nolakoa zen partehartzea? Bada, Zaraitzun 103 haurrek egin zuten azterke-

□ Ahozkotasunari garrantzi handiagoa eman zioten "hiztegiei" baino eta Daunzat eta Altube moduko adituen hitzez baliatu ziren

ta, hau da, bertako azken euskaldun zahar guziek, egun bakarrik horietako baten bat bizi baita, eta ondorengoek ez baitakite euskaraz. Eta sariak? Nafarroako Aurrezki Kutxan "cartillas" irekitzen zizkieten sos pixka batekin. Hots, garai hartan sari handiak ziren.

Ildo honetatik, euskaraz aritzen ziren haurrei libretoa hauek oparitzen zizkietela iradokim dugu lehenago. Nafarroako Aurrezki Kutxak dohainik emaiten zituen eta elkartearen helburua zen neurri hau ahalik eta gehien hedatzea, euskararako arras onuragarria zelakoan. Fermin Irigarai eta Maria Paz de Ciganda aritzen ziren honetan. Aurreko urteetan herri zein ingu-

ru hauek bisitatu zituzten: Lantz, Aritzu, Otsagi, Atetz, Ultzama, Iruñea, Erro, Esteribar. 1933an, berriz, bertze hauek: Garaioa, Garralda, Abaurregaina, Zaraitzuko Espartza, Orontze eta Ezkarotze. Orotarat, bide honetatik 1933. urtean ehun haur baino gehiago saritu zuten (1.350 pezeta), eta urte guztiak kontuan harturik ia zazpi mila pezeta garbi eta bertze hirurehun liburuetan.

Ikastolak zirela medio, hondarrean, Iruñekoak zituzten aipagai. Bigarren zabalguneko Erriberri karrikan ziren (Eskolapioetan) eta 1933an hirugarren urtea bizi zuten, matrikula etengabe handituz, hiru gela jadanik! Pedagogia eredua "Decroly" izenekoa zen, elebiduna, ohiko ikasgaiez aparte euskara eta euskal geografia zein euskaldunon historia erakutsiz. Ikastola horiek, urtero, hamabortz mila pezeta baino gehiago gastatzen zuten eta iruinxeme nahiz iruinalabèn laguntzaren premia zegoela zioten "Iruñeko etorkizunekoek gure herria maite dezaten, guk izan dugun gabezia, ezagutza eza paira ez dezaten".

Labur erranda, 1933ko aurrekontuetan elkarteak guti goitibeiti 9.000 pezeta gastatu zituen: horietarik ia 2.000 ikastoletan, txistuak, Euskal Herriko Txistularien elkarterako emanikoa, sariak, laguntza udalei, euskal jaiak, Bonaparte printzearen idazlan eta maparen bat erosteko mila pezeta, idazkariaren soldata bertze mila eta egoitza hornitzeko hainbat materiala. Diru iturrien aldetik, bertzalde, gehiena instituzioetatik zetorren: nafar foru aldundia, Iruñeko udala, Nafarroako kultur junta eta bertze. Izan ere, bazkideen kuoten bitartez bakarrik %15a inguru erdiesten zen, nahikoa arruntak ziren ustekabeko opari bereziak aparte ●

◆ ERLANTZ URTASUN

Juanito Oiarzabal

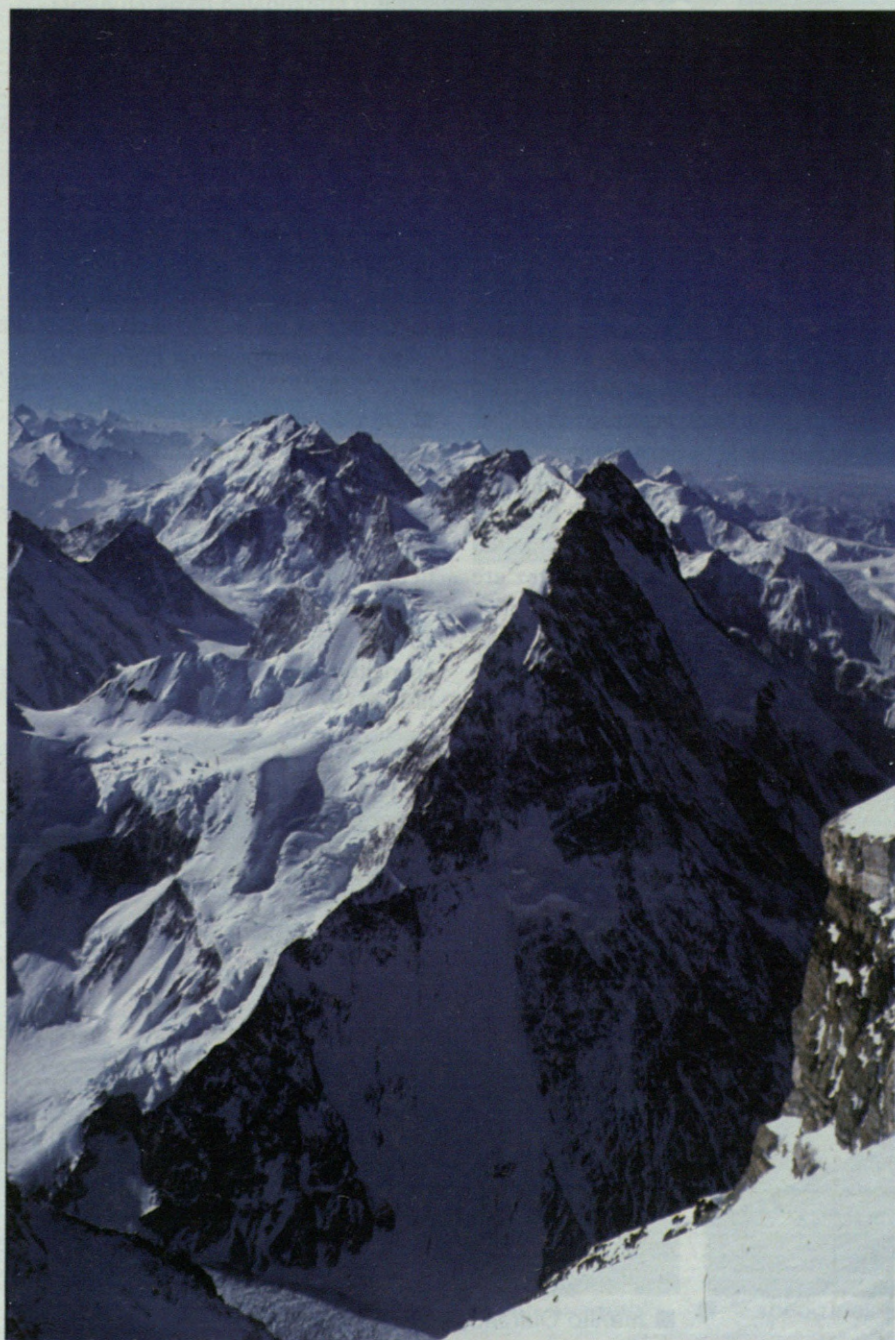
“Arriskuaz ohartu eta ezin etxean gelditu. Horixe da mendiaren handitasuna”

P E R F I L A

Giza espeziearen jokabiderik bitxiena mendi tontorretara igotzeko obsesioa da, zertarako, eta berriro jaisteko. Inori ez zaigu ahaztuko gailurrera oxigenorik gabe, arnas estuka iritsi gineneko hura. Baina Indiana Jonesen kasta behar du arriskua bizibide egiteko. Bakardadearen gailurreraino iritsi denak ere gizartea belarri ertzean darama telefono mugikorretik, baina bizitzak kale grisetatik haratago egon behar duela pentsarazi digu.

Testuak:

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre

JUANITO OIARZABAL

DANI BLANCO

Zortzimilakoen lasterketa aspaldi hasi zenuen, eta gora-ko bidea poliki urratu duzu, ez zenuen kolpera egin...

Himalayara lehen aldiz Kangcheng-junga igotzera joan ginen eta ez genuen lortu. Ezjakintasunaren nobatada ordaindu genuen. Gainera garai hartan oso informazio gutxi genuen, ia ez genekien non zegoen ere, eta apenas genuen argazkirik. 1985ean egin nuen lehen zortzimilakoa: Cho Oyu igotzen lehen euskaldunak eta mundu mailan zazpigarrenak izan ginen. 1987an Gasherbrun II-ra joan ginen, eta orduz geroztik 1992ra arte urte bereziak izan ziren. 8.000 metroko mendietako oso bide zailetan sartzen ginen. Aktibitate handiko garaia izan zen, baina ez genuen behar adina esperientziarik. Orain beste gauza bat litzateke, baina 44 urterekin esperientzia irabazita porru horietan sartzeko morala eta sasoia galtzen da. Hori da bizitzaren kontraesana. Ez genuen gailurrera igotzerik lortzen, baina nire urterik onenak izan ziren, orduan esperimentatu bainuen zortzimilako bat igotzeko behar den sufritzeko eta teknika gaitasuna. Garai hartan kirioak sutan nituen, babesleak bilatzea gero eta gehiago kostatzen baitzitzaigun. Dirua jartzen duenari bost axola zaio bide berri eta zailetan zabiltzan, komeni zaion bakarria gailurreko argazkiari zukua

ateratzea da.

Beraz, 92an Nanga Parbatera itzuli eta igotzea lortu genuen, 93an Everest eta 94an K2. Horrek izena eman zidan, eta Vital Kutxa

hamalau zortzimilakoak babesteko prest agertu zen. Azken hiru zortzimilakoak Euskadiko Kutxaren laguntzaz igo ditut, aurreko babesleak barne arazoak izan zituelako.

■ Zergatik zortzimilakoak?

Beti izaten da Everestera igotzeko gogoia, handiena delako, eta batez ere Euskadin aurreko bi espedizioek urratua duten tradizioagatik. Bestalde, nire gaitasun onena arrokan eskalatzea izan da beti. Kasualitateak dira. Azkenean kate

horretan lotzen zara, nire kasuan oso luzea izan dena. Askok familiagatik, edo izan duten izaeragatik utzi izan du. Zergatik zortzimilakoak? George Mallory-k zioen bezala, Everestera zergatik igo gal-detu ziotenean: hortxe dagoelako.

■ Zer eman dizute 14 zortzimilakoek?

Dena. Etxe eder hau izatetik, bi kotxe izatera, familia zoragarri bat, lagun handiak, kultura asko ezagutzea, dena. Nire bizitza mendiari lotuta dago erabat. Aitarekin hasi nintzen mendira joaten 7 urte nituela, eta 14 urterako eskalatzen ari nintzen. Une txarrak pasa izan ditugu mendira igo ahal izateko dirurik bildu ezinda, baina Alberto eta Felixekin, zorionez, 360 gradutako buelta eman genion mendiaren panoramari. Jendea ohitua dago mendiaren alde erromantiko eta bohemioa ikusten, baina menditik dirua irabaztea zilegi dela ulertarazi behar dugu. Nire lanbidea da azken finean. Hauxe da egiten dudana, eta ez dakit besterik egiten. Eta jende gehiagok eduki behar luke menditik bizitzeko aukera.

■ Eta zuk zer eman diozu alpinismoari?

Ez naiz bide arruntetatik ibili izan den zortzimilako alpinista. Beti saiatu izan naiz bide alternatiboak igotzen, baina zailenera jo gabe. Hala ere, beti errepikatu izan ditut bideak, K2-an ezik, han "euskaldunen bidea" ireki baikenuen. Harro egon naiteke Euskadiri 14 zortzimilakoak aportatu izanaz, eta ez da gutxi, baina alpinistak ez dut ezer aportatu. Bideak erre-

■ Hotza psikologikoa omen da, baina...

■ Juanito Oiarzabal, lama artean.

pikatu izan ditut, ez ditut bide luzeak egin, Everestera oxigenoaren laguntzaz igo naiz (horregatik saiatuko naiz orain oxigenorik gabe igotzen). Batez ere Euskadi munduan ezagutarazi dut.

■ Fisikoki, zer moduzko baldintzatan zaude?

Jakina, ez nago orain hamar-hamabost urteko sasoian, orduan mendiak korrika igotzen genituen. Gero eta gehiago kostatzen zait, eta gero eta gehiago bilatzen dut fida nahitekeen kideen babesa, gailurrera igotzeko lagun diezadaten. Dena ez du Juanitok egiten.

■ Nola dator belaunaldi berria?

Orain datorren belaunaldia oso ona da, eta garrantzitsua izango da. Ez dut esan nahi Inurtegitarek, Kike de Pablok, eta besteok ezer aportatu ez dugunik, baina guk ez ditugu markarik handienak hautsi, eta orain datozenek ekarpena egingo diote benetan euskal mendizaletasunari. Atzetik datorren jende hori babestu behar dugu. 6.000 metrotara bide luzeak egiten ari direnak mimatu behar dira, horiek ezin baitira 8.000 metrotara egin. Jende hori da sortzaile izan daitekeena, berritzailea, bide berriak ireki ditzakeena, eta jakina, horretarako dirua behar da.

■ Sendagileekin espedizioak eginak zara...

Hiru euskal espedizio egin ditut, kirola eta zientzia uztartuz: Cho-Oyu (1985), Nanga Parbatera (1992) eta Everestera (1993). Alturan gorputzak nola erantzuten duen ikertu dute, batez ere loak hartzean. Aurretik gauak eman geni-

tuen Txagorritxuko ospitalean, kable mordoa jarri zizkiguten, eta gero emaitza horiek guztiak alturan pasa genituen

gauekin kontrastatu zituzten, osterara ere kable horiek guztiak jarrita. Besteak beste, jakin dutena da 7.000 metrotatik

- **Jaio:** Gasteizen, 1956an.
- **Mendizalea.** Eskalada irakaslea, "Escuela Vasca de Alta Montaña"ko irakasle, goi mendietako gidaria...
- **Elektrizitate lanetan aritua.**
- **Hamalau zortzimilakoak** egin dituen lehen euskalduna eta mundu osoan seigarrena:
- 1985ean *Cho-Oyu* (8.201 m.) (lehen euskalduna), 1987an *Gasherbrun II* (8.035 m.) (lehen euskalduna *Atxorekin* batera), 1992an *Nanga Parbat* (8.125 m.), 1993an *Everest* (8.848 m.), 1994an *K2* (8.611 m.), 1995an *Makalu* (8.465 m.), 1995ean *Lhotse* (8.516 m.), 1995ean *Broad Peak* (8.047 m.), 1996an *Kangchengjunga* (8.586 m.), 1.997an *Manaslu* (8.163 m.), 1997an *Hidden Peak* (8.201 m.), 1998an *Dhaulagiri* (8.167 m.), 1998an *Shisha Pangma* (8.046 m.), eta 1999an *Annapurna* (8.091 m.).
- **Horiez gain igotakoak:**
 - + Alaskan: 1984an *McKinley* (6.194 m.).
 - + Argentinan: 1983an *Aconcagua* (6.957 m.).
 - + Kenian: 1988an *Kenia* mendia.
- **Zeharkaldiak:** 2000.urtean Groenlandian zehar leraz 650 km egin zituen. Eta Txinako TaklaMakan desertua zeharkatu zuen (800 km) ganbeluz.
- **Ikusentzuteko 16 muntaia eta bi liburu osatu ditu:** "*Buscando las catorce estrellas*" (1997an Lur argitaletxearekin) eta "*Los 14 ochomiles de Juanito Oiarzabal*" (1999an Desnivel-ekin). TVEko "*Al filo de lo imposible*" programarekin hainbat espedizio grabatu du.
- **Sariak:** beste askoren artean *Euskal Herriko Mendi Federazioko Urrezko Intsignia*, 2000. urteko *Euskal Herritar Unibertsala* (Eusko Jaurlaritzak emana).
- **Urrengo proiektuak:** Kontinente bakoitzeko mendi garaienak igotzea eta Antartika zeharkatzea, puntu eskuraezinena ukituz.

CURRICULUM A

JUANITO OIARZABAL

JUANITO OIARZABAL

- Izpiritu gaiztoak uxatzeko errezuak dituzten banderak.
- "Espedizioek jende askori ematen diote lana".

BERE HITZETAN

“Goraino iristeko irrika hori menderatuta dut, zuhurtziaz buelta hartzeko mentalizatuta nago”

ARGIA, 1996-03-10

“Everestek zapore gazi-gozoa utzi zidan. Altuena delako berezia izan arren, Juan Miranda kidea Lhotseko hormetan behera amildu zen. Galtzen nuen gertuko lehen adiskidea zen. Gainera igotzeko oxigenoa erabili nuen. Gutxien gozatutakoa denez, ondo igo nahi dut beste behin”

ARGIA, 1997-11-16

“Altuerara oso ondo egokitzen da nire gorputza, dohain hori daukat”

ARGIA, 1996-03-10

“Kangchenjunga jaisterakoan flakiak jo ninduen, eta gero kolapso eta zorabioak. Inurrategi anaiek izugarri lagundu zidaten, baina zerraldo erortzekotan izan ginen, ni etsita eta beraiek ni laguntzeagatik. Igotzen saiatzen nintzen hirugarren aldia zen. Mendi oso krudela izan da nirekin”

ARGIA, 1997-11-16

“Zortzimilaz azpitik mendi izugarri ederrak badira, eta ez Himalayan bakarrik. Alaskan, edo Peruko mendizerran ikusi ditut nire bizitzako mendirik ederrenak”

ARGIA, 1996-03-10

“Bigarren zortzimilakoa, Gasherbrun II, igotzean betetasuna sentitu nuen, halako mendi puskak igotzea ez zela hain zaila; hurrengo urteetan frogatu dut betetasun sentsazio hura faltsua zela guztiz”

ARGIA, 1997-10-16

■ “Urterik onenetan ez genuen gailurrik lortzen, baina teknika eta sufritzeko gaitasuna esperimentatu nuen”.

gora bihotza sarri gelditzen dela, 40 aldiz baino gehiagotan, horietako asko minutura baino gehiagoko iraupena dutenak.

■ **Kulturak eragirik al du mendia igotzeko moduan?**

Alpinismoa gus-tuko duenarentzat pribilegio bat da hemen jaiotzea, bertako orografiagatik, eta atzetik datorkigun kultura ere abantaila handia da. Euskal federazioak 75 urte beteak ditu, eta denak joan izan gara mendira guraso eta anai-arrebekin. Maila profesionalari dagokionez, Frantzia mendia askoz ere profesionalizatuagoa dago hemen baino, eta logikoa denez askoz ere jende gehiago irteten da, baina han ez da inor 8c+ edo 9 gradua eskalatu duenik, edota 14 zortzimilakoak egin dituenik, hemen bezala.

Bestalde, mentalitateak ere eragin handia du. Gaur egun japoniar eta korear asko joaten da Himalayara, mendizaletasuna oso errekonozitua dagoelako (batez ere

Etiket onanean, eta seme bat dudanez geroztik, kontu gehiagorekin ibiltzen naiz. Hainbeste espedizio egin izanak esperientzia ematen dizu, eta aurreikus dezakezu noiz datorren elurjauzi edo egoera txar bat. Baina

egia da ezustekoak ezin direla aurreikusi. Onartuta duzun arriskua da. Hala ere ezin naiz etxean gelditu, agian horixe da mendia handitasuna. Nire bizitzaren filosofia ez da goizero 7etan jeiki, lanetik itzul-tzean etxezuloan sartu, larunbatetan pilota partidara eta igandetan futbol partidara joatea. Aldatu beharra dago: ongi pasa, gaizki pasa, adrenalina atera, ez atera... bestela, nire kasuan bizitzak ez luke zentzu askorik, nire familiaz gain.

■ **Gure kulturaren heriotzari beldurra diogu, mendian hiltzea trauma da...**

Nik gehiago sentitzen dut pertsona maite baten heriotza hemen, etxean, Himalayan baino. Hain zuzen, zu baldin-

Korean). Ekialdeko kulturaren, euren bizitzarekiko estimua bera baino gehiago gailentzen da gailurrera igo-tzearen ego hori. Buruan duten bakarra gailurrera igotzea da, eta halaxe hiltzen dira hainbeste.

■ **Heriotz mugan zabilta beti.**

Hasteko, nik uste honetan gailurtzanak beste kasta batekoak garela. Eta bestalde, mendira beti baldintza honekin abiatzen zara. Himalayara noanean badakit han gelditzeko txartela dudala eskuan. Nola ez dut jakingo ba, nire larruan sentitu dut eta heriotza zer den. Gainera, nirekin gehien eskalatu duten lagunak mendian geratu dira (Atxo Apellaniz, Jose Luis Zuluaga “Zulu”, Juan Miranda, Felix Inurrategi).

“Everest magalean hotel bat egingo dute. Guztiarekiko errespetu falta iruditzen zait”

JUANITO OJAZABAL

tza horrekin joana zarelako mendira, eta bertan geldi zaitezkeenaz hain konsziente izanda, istripua beste modu batera baloratzen duzu, onartu egiten duzu, eta ez dizkiozu buruari herrian istripu bat dagoenean adina buelta ematen. Inoiz hil behar badut (eta jakina da hil beharko dudala), nahiago dut Himalayan hiltzea, eta ez errepidean (horretarako ere txartela eskuan dut baina).

■ Hango kulturentzat, zer da mendia?

Hasteko diru iturri oso garrantzitsua. Tamalez, bai Nepal, Pakistan, India eta Tibetean, baimenetako dirurik gehiena Gobernuak beretzat hartzen du, eta ez du behar bezala inbertitzen nekazal guneetan, edo dena delakoan. Baina espedizioek jende askori ematen diote lana, zuzenean ala zeharka. Ez pentsa herrialde horietan miseria gorrian bizi direnik. Indian agian bai, baina Nepal eta Pakistanen denek dute euren arroz platertxoak. Gainera, bertakoak euren bizitza xumean oso zoriontsuak dira, eta bistan da zibilizazio oso eskuzabala dela, eta batez ere maitakorrak.

■ Bertakoak izango dira Everesten maisu...

Haiek tradizioz alturan bizi dira,

BERTSOA

Doinua: Ursus Tiberianus

**Goretexpeko bizar izoztu
arteko zigarro kea
Yeti arabarrak patata ona:
zartuta ere odol kolpea
Cho Oyu, Everest, Makalu, K2
zortiz-zortziko katea
Juanito hirea ez al da izan
hazaña eta zortea
batetik hasi ta hamalauraino
kontatu ahal izatea.**

Jexux Mari Irazu

3.000-4.000 metrotatik gora, eta euren organismoa oso ongi egokitua dago alturara eta hotzera. Baina euren arazoa, kasurik gehienetan, teknika falta da. Oso pertsona sendoak dira, indartsuak, eta onak kanpamenduetaraino zama lanak

egiteko, baina oso kontuz ibili behar duzu ez baitakite egoera tekniko konplexuetan nola jokatu; eta batez ere, une kritikoetan, moralari eustea funtsezkoa denean, haiek etsi egiten dute. Ez dute Mendebaldeko dugun moralak, hil artean eusten eta eusten saiatzekoa; utzi egiten dute, etsita. Bi elementuok, teknika eta eusteko animoa, batuko balizkiete hotza eta altuerara egokitzeko duten gaitasunei, Himalayako maisu lirakeke, eta izatez halaxe dira, baina beti inperialistek, Mendebaldekoek gidatuak.

■ Zer eragin du erlijioak?

Ni ez naiz kristaua, baina egia da, une latz batean zaudenean beti zer edo zertaz akordatzeko zarela, eta Nepalera noanean, ez dut erritual bat ere galtzen. Budismoa da erlijio guztien artean gehien erakartzen nauena, liluragarria iruditzen delako. Eta ez dut praktikatzeko, baina Nepalera noanean, lamarengana jotzen dut. Oinarritzko kanpamendura iritsitakoan, lama bat kontratatzen da "Puxa" izeneko zeremonia egin eta bedeinkapena emateko. Everestean, batez ere, sherpak ez dira mendian sartzen zeremonia hau egin artean. Masta jartzen

HARTU ARGIA ASTERO

■ Urtebetean 46 ale

■ Euskal Kulturaren Urtekaria doan

■ Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

■ Zure helbidean jasoko duzu merkeago

■ Gure azokako produktuetan deskontu bereziak

■ Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

IKASLEENTZAT!

% 25eko BEHERAPENA
(ikasle txartelaren kopia bidaliz)

URTEKO HARPIDETZA (BEZa barne)

- Hego Euskal Herria: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Ipar Euskal Herria: 780 libera / 118,92 euro
- Espainia: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Beste Atzerriak: 21.100 pzta / 126,81 euro
- Airez: 33.000 pzta / 198,33 euro

Izena: 1. deitura 2. deitura:
N.A.F./N.I.F.: Jaioteguna: Helbidea:
Posta kodea: Herria: Herrialdea: Tel./Faxa:

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz ☐

Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularren telefonoa: Titularren helbidea:

Entitatea ☐☐☐☐

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D. ☐☐

Kontu zenbakia ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

DATA:

SINADURA:

BIZITZAREN PASARTEA

Lerro hauetan oroitu nahi ditut Himalayan nirekin izan diren lagunak, eta bereziki Himalayan gelditu diren lagunak (Zulu, Atxo, Miranda eta Felix), haiek gabe ez bainituzkeen 14 zortzimilakoak igoko. Hau ez baita Juanito Oiarzabalen lana izan, hau jende askoren lana izan da, espedizio askoren ondorio, oso trago txar eta oso une goxoen ondorio. Gailur batera heltzen naizen bakoitzean, lagun horiekin akordatzten naiz.

da, errezueta banderaz betea, eta bandera hauek haizeak mugitzeak uxatzen ditu izpiritu gaiztoak. Zeremonia horretan, Budari janaria eskaintzen zaio bandeja batzuetan (hasi patxaranetik eta arrozeraingo), eta piolet eta kranpoiak masta ondoko suan jartzen dira. Gero festa bat egiten da, ateratako guztia jan eta edaten duzu, eta hortik aurrera sherpak mendian barnera daitezke.

Baditut neureak diren lepokoak ere. Lepoko berezi baten bila urteak eman ditut. Begi itsurako zirkulua du harriak, eta Tibeteko lautadan soilik daude. Baina lepoko hauek belaunaldiz belaunaldi jasotzen dira, eta sekulako ésanahia dute berta-

koentzat, beraz, ez zait erraza izan bat eskuratzea! Nik dudana sherpa bati ikusi nion, eta erosteko bi eguneko negoziaketa behar izan nuen. Hasieran 600.000 pezetatik saldu nahi zidan, eta azkenean 300.000 pezetatik eskuratu nuen.

■ Eztabaida handia dago espedizio komertzialen inguruan...

Bi espedizio komertzial mota bereiztu behar dira: batzuk Everest gailurreraino igotzen zaituzte, eta beste batzuk oinarritzko kanpamendura arteko guztia antolatzen dizute.

Ni, oinarritzko kanpamendura arte laguntzen duten espedizio komertzialen oso aldekoa naiz, eta gainera uste dut

beharrezkoak direla, baimenak merkeago eskuratzen baitizkizute. Everestera bakarrik edo beste lagun batekin joan nahi baduzu, baimena lortzea dirutza handia kostako zaizu; baina agentzia hauek nazio ezberdinetako mendizaleekin talde bat osatzen dute, eta guztien artean merkeago irteten da. Gainera, Katmanduko tramitazio burokratikoaz gain, oinarritzko kanpamenduko azpiegitura guztia jartzen dizute, eta hortik aurrera, gailurreraino bakoitzak autonomo izan beharra du.

Baina bestelako espedizio komertzialek, guztia antolatzen dizute, eta gainera, Everest gailurreraino igotzen zaituzte, diru kopuru astronomiko bat ordainduta, noski. Horregatik, Everest (Nepal aldetik) bereziki aberaskiloentzako mendi bihurtzen ari da. Erdipurdiko mendizalea, eta sekula Himalaya zapaldu gabea izanda ere, Everest igo dezakezu diruaren truke.

Bakoitzak 10-12 milioi pezeta ordainduta, Katmandun hotelik onenean sartuko zaituzte; oinarritzko kanpamendu osoa jarri, eta aklimatazio fasea kontu handiz zainduko dizute; bi sherpa eta gidari okzidental bat izango dituzu, zama guztia eurek eraman eta bidea irekitzeaz gain soka finkoak jarriko dizkizute; eta gainera, gailurra egiteko egunean, zure baldintzen arabera, behar duzun altueran oxige-

■ "Harro egon naiteke 14 zortzimilakoak aportatu izanaz, ez da gutxi, baina alpinistikoki ez dut ezer aportatu".

no botilak jarriko dizkizute. Minutuko 3 litro dituzu (hori hirian ere ez dugu hartzen!), eta sherpa bat atzean izango duzu beti, botilaren erregulatzaileari begira, bukatzen zaizunerako beste botila jartzeko. Noski, ordezeko botilak sherpek eramango dituzte bizkarrean.

Baina gauzak okertzen direnean, xomorroak bezala hiltzen dira denak. Ez dira gai une kritikoei aterabidea emateko.

1996an bi espedizio zeramatzaten gailurrera. Eguraldi txarra aurreikusia zegoen, baina bezeroek gidariak presionatu zituzten gailurrera igotzeko, dirua pilo ederra ordaindu baitzuten eta gailurra egiteko azken aukera zuten. Tontorrera heldu orduko ekaitzak harripatu, eta beherakoan 8 lagun hil ziren, horien artean Rob Hall, ezaguna nuen; prestigio handieneko Zeelanda Berriko gidaria, Everestera 6 alditan igoa. Espedizio hartako bezero batek, 2-3 milioi gehiago ordainduak zituen, bereziki Rob Hallen soka berean igotzeagatik.

Mota honetako espedizioen guztiz kontra nago, eta jende hau da hein batean Everest gailurra desmitifikatu duena. Egun berean 43 pertsona igo izan dira. Everest gailurra oso leku txikia da, eta ezin ditut 43 lagun han goian imaginatu! "Utzidazu orain niri jartzen, argazkia atera nahi dut-eta...", elkarr lekua kentzen han goian, neka-neka eginda heltzen zarenean, elkar ezin ulertu zabiltzala, oxigeno maskara eta guzti...

■ Everest zaborrontzi bihurtu al da?

Hori jada ez da egia. Nik uste orain

ARGAZKI ZAHARRA

JUANITO OIARZABAL

"Jakina, ez nago orain hamar-hamabost urteko sasoiari, orduan mendiak korrika igotzen genituen".

beste zortzimilako mendiak gutxiago zainduta daudela Everest baino, eta haietaz inork ez du hitz egiten. Eta esan beharra dago, hezi behar den lehena bertakoa dela. Bertakoa da guztiz kontzientziatua ez dagoena, hondakin ez organikoak jaitsi egin behar direnaz, bestela euren herria kutsatzen baitute. Sherpa batek esan zidan

behin, mendia bera arduratuko zela zaborra jaisteaz, eta horixe da hango gehienek duten pentsamoldea.

Kanpotik goazenok, tira, beti uzten dugu zikinkeriarik, inoiz ez duzu zegoen bezalaxe uzten. Everesten, arazoa Hegoaldeko lepoan dago. Gailurretik, bizirik baino hilago jaisten zara hego lepora, eta ez zaude oxigeno botila hutsa edo alferrik duzun denda puskatua jaisteaz arduratzeko moduan. Baina oinarritzko kanpamendua ez dago lehen zegoen bezala, jendea askoz ere kontzientziatuagoa dago. Gainera, Katmandutik irten aurretik, bankuaren abala utzi behar duzu turismo bulegoan, 4.000 dolarrekoa, zabor kontzeptuan. Gobernuak ordezkari bat jartzen dizute, oinarritzko kanpamenduraino laguntzeko. Katmandura itzultzen zarenean, gobernuak ordezkariak zuri buruzko informe positiboa egin badu, dirua itzultzen dizute, bestela dirua gobernuak hartzen du.

■ Everest magalean hotel bat egitekotan omen dira...

Halaxe da. Hotel bat eraikitzen hastekotan dira 4.500 metro-tara, Rongbuk glaziarrean (Tibet aldean). Jabea ezagutzen dut eta negoziante bat da, eta hotel hori

ere aberaskiloentzat bakarrik izango da. Berak dio Khumbuko monastegiko dalaien oniritzia lortu duela. Niri basakeria hutsa iruditzen zait ingurumenarentzat, eta urratu dugun mendi tradizioarentzat. Everest magalean 55 logelako hotel bat aurkitzea! Guztiarekiko errespetu falta iruditzen zait ●

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

E Z P A

PRINTZA

BERRIA ETA INDARTSUA

Laura Mintegi idazleak literaturaren inguruan hausnartu zuen "Gara"n:

"Nobelak zer eskaini behar du, indarra ala berritasuna? Zer da garrantzitsuagoa, norberari zerbaitea esatea ala literaturaren historia handira pasatzea? (...) Ez dago erantzunik. Edo hobe esanik, erantzuna da biak direla garrantzitsuak, indarra edukitzea eta maisulana izatea. (...) Idazle ororen betebeharra berritasuna eskaintzea da, betierekoak diren gaiak beste modu batera aurkeztea. Literatura betidanik aritu izan da gai berberen inguruan. Gai unibertsalak eta betikorrek baitira gizakiaren gorabeherak, maitasuna eta gorrotoa, poza, beldurra eta angustia, kuraia eta kementa... emozioak. (...) Idazleak gai horiei heldu eta erantzun bat ematen ahalegintzen dira, aurretik asmatutako elementuak konbinatuz eta elementu berrien bat gehituz (...). Indarra ere garrantzitsua da, jakina. (...) Ez da objektibagarria den balore bat, baizik eta barneko ezaugarria, betiko gaiak modu berri batera azaltzen asmatu duen heinean. (...) Idazleari eskatu behar zaio gai nagusiei heltzeko ausardia izan dezala; eskatu behar zaio bere buruarekin zintzoa izan dadila egiaren bilaketan, eta, azkenik, eskatu behar zaio bilaketaren arabera tresna literarioak erabil ditzala. Asmatuz gero, historiara pasatuko da. Eta, gainera, itzelezko indarra edukiko du, irakurleok eskertuko dioguna".

ILEAREN ARGAZKIAK

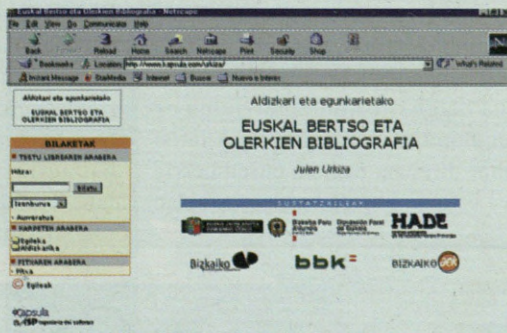
EMAKUMEEN ilearen orrazkerak arte bihurtzen dira Nigerian sarri. Eta J.D. Okhai Ojeikere nigeriarrek Donostiako DV Galerian paratu duen "Orrazkerak" argazki erakusketan, emakume horien ileen berezitasunak jaso dira hain zuzen. Txuri-beltzez eginiko 21 argazki daude bertan ikusgai martxoaren 11 bitarte. Okhai Afrikako arte garaikidearen ordezkari garrantzitsuenetako bat da.

ANTZERKIAZ HAUSNARTZEKO

GUZTIRA berrogeita hamar bat artista gazte bildu dira "Drama Laboratorioa" ekimenen Bilbon. Urte osoan antzerkigintzari buruzko gogoeta egingo dute honen hutsuneak topatu eta irtenbieak bilatzeko asmoarekin. Zortzi taldetan banatuko dira lan egiteko: ikus-entzunezkoak, aktoreak, eszenografia, entzunezkoak, konposizioa eta argiztapena. Bilboko Udalak emandako diru laguntza baliatuko duen ekimen honek Gontzal Dominguez antzerkigilea izango du zuzendari.

BERTSO ETA OLERKIAK SAREAN

JON Urkiza fraideak liburuan jaso zuen euskal bertso eta olerkien bibliografia. Orain arte Orixeren olerkiak argitaratu direneko agerkarien zerrenda liburu horretan soilik zegoen. Bizkaiko

■ Bertso eta olerkien bibliografiaren gunea.

Bertsolari Eskola, AEK, Bizkaiko Foru Aldundia eta BBKri esker Interneten dago orain datubasea, www.kapsula.com/urkiza helbidean.

MUSIKA KLASIKOA HAURRENTZAT

DAGOENENKO hasiak dira Bilboko Orkestra Sinfonikoak aurtengorako antolatu dituen kontzertu didaktikoak. 14.ekitaldi honetan, guztira bost kontzertu eskainiko dira. Lehen biak bederatzirte gorako haurrei zuzendu bazaizkie, hiru-garren eta laugarrenak (otsailaren 24koa eta maiatzaren 12koa) bederatzirte azpiko umeei eskainiko zaizkie eta euskaraz izango dira. Ipui-nak oinarri hartuta, orkestraren funtzionamendua ikasi ahal izango dute. Gainera, ekainaren 2an azken kontzertu bat burutuko da, non haurrak izango diren musikagile. Kontzertuak Euskalduna Jauregian burutuko dira.

H I T Z B I T A N

- Joxean Muñozek "Euskaldunon Egunkaria"n honela zioen animaziozko filmi buruz: "Euskal Herrian baliabide oso eskasak ditugu, baina maila oneko hainbat fim egiten ditugu. Zein ote da horren sekretua? Agian, hainbat profesionalen talentua baliabideen gainetik dagoela".
- Luis de Pablo opera konpositoreez mintzo zen "El Cultural" agerkarian: "Uste dut operara gerturatzeko genero horrengatik liluratua egon behar duzula eta opera hori egiteko gogo asko izan behar duzula, asko arriskatzeko baita. (...) Azkenaldian konpositore askok ekin dio

L A K

ESKULTUREN BIDETIK

Eskulturez osatutako ibilbidea sortuko da hiru urteko epean Araban. Hala nahi du behintzat Vital Kutxa fundazioak. Eta horretarako hain zuzen, lehiaketa bat antolatu du. Arabako hamahiru herritan artelan bana izango da ekimen honen ondorioz. Eta bide batez, eskultura sarituak egiten dituzten eskulturgileek 15 milioi pezeta jasoko dute (600.000 libera inguru). Guztira beraz, 195 milioi pezeta emango ditu Vital Kutxa fundazioak. Aurtengo urrirako Amurrio, Urizaharra, Murgia eta Rivabellosak eskultura bana izango dute. Datorren urtean, Beranturi, Kanpezu, Oion eta Asparrenek eta 2003an, Olabezahar, Aramaio, Biasteri, Agurain eta Gasteizek.

30 AÑOS DE ESCULTURA PÚBLICA UPV

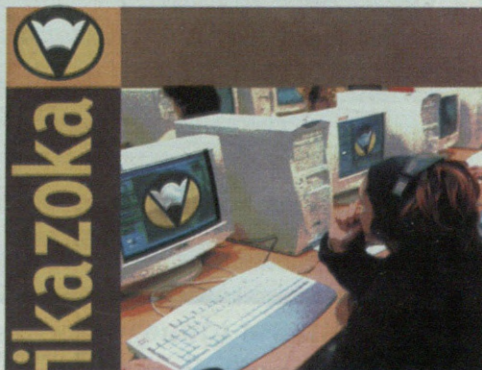
KAFERAKO ANTZERKIAK IRUÑEAN

IAZKO arrakastari jarraiki, Nafarroako Antzerki Eskolak "2001 golfos" kafe antzerki ziklo berria antolatu du aurtan. Iaz 12 antzeppen eskaini baziren, aurtengoan, hamar antzerki lanen hogeita zortzi antzeppen egingo dira. Joan den astean eskaini ziren lehenengo emanaldiak, baina apirila bitartean astebururo ikusi ahal izango dira. Besteak beste, Psicosis Gonzalezen "Con cierto desconcierto" kabaret lana, Pepín Treren "Verdades como puños", T'Ombigoren "Suspensivos. com", edota Trokolo Oihulariren "De profesión princesa" ikusi ahal izango dira.

IKAZOKA 01 DURANGON

MARTXOAREN 15etik 18ra izango da Ibaizabal ikastolen kooperatibak antolatutako Ikazoka. Hezkuntza da gaia, noski, eta 30 erakusle bil-

duko dira Durangoko azoka zeneko tokian. Sei mahainguru prestatu dituzte, besteak beste, hezkuntza erreforma eta unibertsitatea gaitzat hartuta. Gazte gunera ikasleak hurbilduko dira.

■ Bigarren Ikazoka egingo da aurtan.

opera konposatzeari, lan horretan bizia joango balitzaie bezala edo era ergel batean (...)"

- Peio Agirrerren aburuz, "Ohiturek pisu ikaragarria dute artistengan. Esaterako, Arte Ederretako fakultatean garrantzi handiagoa du izateak egiteak baino (...)" Hitz horiek "Irutxulo" aldizkarian adierazi zituen Donostiako Arte Ekinbideko zuzendariak.
- Enkarni Genuaren iritzia da honakoa "Euskaldunon Egunkaria"n jaso: "Gatazkari buruz asko hitz egiten da, politikariek asko hitz egiten dute, eta artearen aldetik ere hitz egin behar dela iruditzen zait. Bestela, nolabait, estaltzen ari gara gertatzen ari dena".

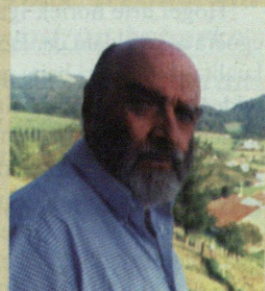
■ Rafael Moneo.

IZENAK

Rafael Moneo Nafarroako arkitektoa Europako Batasuneko Arkitektura sariketaren finalista suertatu da. Moneo Donostiako Kursaal jauregian eginiko lanagatik izendatu dute finalista. Bartzelonako Mies van der Rohe fundazioak ezagutaraziko du irabazlearen izena martxoaren 12an.

Tomas Araguesi Urrezko Domina jarri berri dio Euskal Herriko Txistulari Elkarteak. Donostiako txistulari eta musikaria da txistu eta orkestrarako kontzertua idatzi duen musikagile bakarra.

Maria Martin Arabako Arte Garaikideko museoko, Artiumeko, zuzendari izateko Aldundiak proposatutako galerista madrildarrak postua ez onartzea erabaki du. **Luis de Pablo** konpositore bilbotarrak "La señorita Cristina" bere laugarren opera estreinatu berri du Madril.

■ Luis de Pablo.

Txotxongiloak eta birziklapena

Euskadiko txotxongiloen osasunaz hitz egiteko 70eko hamarkadara itzuli beharra dago, une horretan hasi baitzen txotxongiloen mugimendu bat Euskal Kultura, euskara eta une hartan gure artean hasi zen ikastolen mugimenduari kin batera.

Gure herrian txotxongiloen artean tradizioz ez izatean, ezta irakaskuntza arautu bat ere, talde haiek autodidakta moduan antolatu behar izaten zuten honek zekartzan gabeziekin, edo Euskal Herriatik kanpora une hartan Katalunian, edo gure mugetatik harantz burutzen ziren jaialdietara joatera behartuak zeuden, honela beste leku batzuetako titiriteroen errealitatea ezagutu, euren lan propioarekin alderatu eta beraien prestakuntza hobetzeko.

Bestalde, arte honen zabal-kunde txikiari bereziki zor zitzaizkion zailtasun ekonomiko- en ondorioz, talde horiek ez ziren profesionalak hitz horren esanahi estuenean, honek profesioaren hazkundeari sortzen zizkion ozto- poekin.

JAIALDIAK sortu zirenean gure titiriteroek, eta noski, ikusle- ek, euren etorkizuna forma berri- tara ireki ahal izan zuten, teknika ezezagunetara eta arte orokorra- ren garapenarekin konpromiso handiagoa zuten sorkuntza artisti- koetara. Ia eskusiboki eskularru- ko edo hagatxoko txotxongiloa erabiltzetik, beste teknika batzuk -teknologikoagoak eta ez hain tra- dizionalak- erabiltzeko aukera topatu zen.

Jaialdien leihotik gure titirite- roek ideia berriak ikusi zituzten sartzen eta, batez ere, euren lana hobetzeko beharra sentitu zuten. Jada ez zuen guztiak balio.

Hogei urte horiek igarota, gure lurraldeko titiriteroen egoera asko aldatu da. Ez bakarrik kuantitatiboki, baizik eta kualitatiboki, hori baita garrantzitsua. Orduko hiruzpalau taldeetatik hamabost baino gehiago izatera igaro gara, eta horietatik, dozena erdi inguru duintasunez aurkez daitezke jaialdi eta erakustaldietara, hemen edo gure mugetatik kan- pora.

Baina zorrotz izan behar dugu eta onartu oraindik zen- bait alderdietan bide luzea dugula egiteke. Txotxongiloaren Artean, Mendebaldeko European, nahiko arrunta da artista

bakoitza aldi berean dena izatea: autore, dramaturgoa, zuzendaria, eraikitzailea, eszenografoa, argiztatzailea, musikoa, manipulaztailea eta aktorea.

USTE dut titiriteroen birziklapen profesionala pixka bat gehiago bultzatzea komeni dela Euskal Herrian. Behin, orain urte batzuk, benetako harriduraz entzun nuen nola titiritero batek, irmotasun osoz, honakoa baieztatzen zuen: *"Nik ez dut ikastaroetara joateko beharrik"*.

Txotxongiloen antzerkia bezalako arte konplexu batean, hau osatzen duten alderdien aniztasuna kontuan hartuz, era-

bat beharrezkoa da ezagupenak etengabe berritzea teknologia berrien harira alderdi teknikoetan eta, batez ere, maisu handien hari- ra, hauetatik jaso baitaitezke espe- rientzia eta sentsibiltate artisti- koa.

Eguneroko lanaren presioaga- tik estututa, edo lapikoa betetzeko beharrak larrituta edo agian (zer- gatik ez esan) prestakuntza ikas- taro bat egiteko alferkeriak hartu- ta gure titiriteroetako batzuek euren birziklatzeari behar baino arreta gutxiago eskaintzen diotela iruditzen zait. Eta honen ondorio- ak pairatuko dituzte epe luzera.

Orain urte batzuk, programa- tzaileen, ikusleen eta orokorrean, gizartearen exigentzia maila egun baino askoz txikiagoa zen. Bere- ziki antzerkia (txotxongiloena edo aktoreena) haurrei zuzendua bazen, edozerk balio zuen. Jain- koari eskerrak hau aldatzen ari da eta gure talde gehienen muntaiek askoz gehiago zaintzen dituzte euren lanak.

Gure titiriteroekin izandako hizketaldietan beti agertzen da,

era batean edo bestean, formula berrien bilaketaren kezka hori eta dramagintza edo eszenaren zuzendaritza gehiago lantzearena eta, hain zuzen, Unima Euskal Herriaren bilere- tan (Txotxongiloaren Nazioarteko Elkartearen euskal atala) ardura hori agerian gelditzen da, baina aurrekontu arazoek zaila egiten dute ikastaro edo tailerren antolakun- tza. Ez dut esaten Eskola bat sortzea beharrezkoa denik, baina agian gure Institutio publikoek, sorkuntzari lagun- tzak ematen dizkioten bezalaxe, laguntza handiagoa eman beharko liokete gure txotxongilo egileen prestakun- tza birziklapenari ●

Migel Arretxe

Nazioarteko Marioneta Elkartearen idazkari nagusia

"Eguneroko lanaren presioagatik estututa, edo lapikoa betetzeko beharrak larrituta edo prestakuntza ikastaro bat egiteko alferkeriak hartuta gure titiriteroetako batzuek euren birziklatzeari behar baino arreta gutxiago eskaintzen diote"

RUBEN PLAZA

GURE LIBURUEN BEHAR GORDINAK ETA AMETS BIRTUALAK

DANI BLANCO

Katalanek, Andorrakoek, asturiarrek, errioxarrek... euren liburutegiak dituzte. Euskal Herrian zergatik ez? Liburutegi Nazionala errebindikazio politikoa baino haratago doa eta alorreko profesionalek ikuspuntu praktikotik heltzen diote gaiari. Politika bibliotekario sendo baten premia handia ikusten dute. Bitartekoak, tresnak eta gidaritza eskatzen dituzte. Liburutegi Nazional batek horri guztiari erantzun beharko lioke. Baina nolakoa beharko luke Liburutegi Nazional horrek? Galdera ona. Eta erantzun zaila. Horixe da hain zuzen eman beharreko lehen urratsa, beharrak aztertzea. Gaiaren ikuspegi desberdinak eskaini ditugu ondorengo orrietan eta liburu eta liburuzainen mundura ere hurbildu gara. Asmoez gain, Euskal Herriko liburutegien errealitatea zertan den hobeto ulertzeko xedez.

Testua: Nagore Irazustabarrena

DANI BLANCO

DANI BLANCO

Duela urtebete pasatxo, 2000ko urtarilaren 3an, Eusko Legebiltzarrak Euskal Herriko Liburutegi Nazionalaren proiektuaren inguruan EH alderdiak egindako proposamena eta EAJ eta EAren zuzenketak onartu zituen. Ondorioz urte horretarako 50 milioi pezetako (bi milioi libera) dirulaguntza onartu zen proiektua aztertzeko, eta 75 milioi pezetakoa aurtengo urterako. Iraganeko ahalegin antzuak berpiztu ziren. Erabaki horrek gaia komunikabideetara eramane zuen eta ondorengo hilabeteetan Liburutegi Nazionalaren inguruko iritziak han eta hemen azaldu ziren. Badirudi aferaren oihartzuna apaldu egin dela azken aldi honetan. Baina 2000ko urtarila baino lehen liburutegietan lanean ari ziren profesionalak, lanean jarraitzen dute gaur ere eta orduko premia berberak dituzte.

“Nazional” hitza tartean denean politizatzeke joerak saihestezina dirudi.

Baina alorrean lanean dihardutenek Liburutegi Nazionalaren eskaera ez dute errebindikazio politikotzat. Euren premien erantzun praktiko gisa eskatzen dute erakunde hori osatzea.

ZER BEHAR DA? Zer da Euskal Herriko Liburutegi Nazionala? Edo, hobeto esanda, zer izan beharko luke?

Liburutegietako profesionalak **Liburutegi Nazionalaren eskaera ez dute** **errebindikazio politikotzat**

Galdera honi erantzuteke adostu zuen Legebiltzarrak 125 milioi pezetako partida hori. Baina oraindik ez da erantzunik. Liburutegi Nazional bat askok erai-kin handi baten moduan irudikatuko luke, baina ez dago garbi kasu honetan horrela beharko lukeen. Lurraldekako egoitzak beharko lituzke agian, edo teknologia berriei esker nolabaiteko liburutegi birtual bat antola liteke, liburute-

gien sare bat.

Bildumari dagokionez, gauzak ere ilunagoak ageri dira. Euskal bibliografiarik zabalena Jon Bilbaok abiatu zuen 40ko hamarkadan, baina lan hau 80koaren hasieran eten zuen egilearen heriotzak. Frankismo urteetan pertsona batek borondatez egindako lanaren emaitza hor da. Baina 1980tik aurrera euskal gaien inguruan argitaratutakoa, data hori baino lehen egindakoa baino gehiago izan daiteke. Eta hori ez dago inon jasoa. (Eusko Jaurlaritza 1994an hasi zen Lege Gordailua katalogatzen).

Logikoa dirudi urte gaitz horietan gizon bakarrak abiatutakoari instituzioek jarraitpena emateak. Baina oraingoz geldirik dago. Bestalde, euskal gaien inguruko liburutegi garrantzitsu batzuk atzerrian osatu ziren Gerra Zibilaren ostean eta oraindik ere atzerriko liburutegietan ale baliotsuak topa daitezke. Hortaz, Liburutegi Nazionalak zein bilduma gorde beharko lukeen ez dakigu, baina bai

DANI BLANCO

DANI BLANCO

DANI BLANCO

berau sakabanatua dagoela Euskal Herriko zein gure mugez kanpoko zentruetan.

Bibliografiaz gain, beste tresna batzuk ere beharrezkoak dira: euskarazko gai zerrenda, liburutegi guztien fondoen katalogo informatizatua... Eusko Jaurlaritza horretan ari da lanean eta udal liburutegi asko dago dagoeneko Katalogo Kolektiboan. Baina liburutegietako profesionalen ustez, Katalogo Kolektiboak liburutegi guztiak bildu beharko litzuke.

1990eko Kultura Ondarearen Legean zehaztu ziren Jaurlaritzaren politika bibliotekarioaren nondik norakoak. Profesionalak, ordea, kexu dira lege hori eurek nahi bezala garatu ez delako.

NAZIONALA? "Nazional" hitzaz jardun dugu lehenago eta Eusko Jaurlaritza ere behin baino gehiago aipatu dugu. Horrek esan nahi du EAEko hiru lurraldeez ari ginela. Iazko urtarrilean Gasteizko Legebiltzarrean ekindako bideari jarraipena emango balitzaio, EAEko hiru lurralde horietara mugatuko litzateke.

DANI BLANCO

■ "Julio de Urquijoren liburutetik bat"

Euskal gaien inguruko liburuak biltzeko gogo eta beharra ez da gaur goizekoa eta hainbatek egin du euskal liburutegi bat osatzeko saioa. Ezagunena, ziur aski, duela mende bat inguru Julio Urquijo deustuarra egindako ahalgina da.

Bibliofilo eta euskaltzalea, diputatu karlista izan zen 1903az geroztik, baina baserri-baserri, etxe-etxe boto bila egindako ibilbideetan, ahaletin handiagoea egiten omen zuen etxe horietan zituzten liburuak lortzeko, bertakoen babes politikoa biltzeko baino. Bere bilketa lana ez zen Euskal Herrira mugatu; Londres, Paris edo Berlinera egindako bidaietan ere hainbat ale baliotsu eskuratu zuen bere bildumarako. Behin 2.000 aletik gorako liburutegia erosi behar izan zuen berari interesatzen zitzaion liburu bakarra, Axularren "Gero"ren ale bat, lortzeko. Hala ere, dena ez zitzaion hain garesti irten bizkaitarrari: Peñafloredako Kondearen "Borracho Burlado", lagun

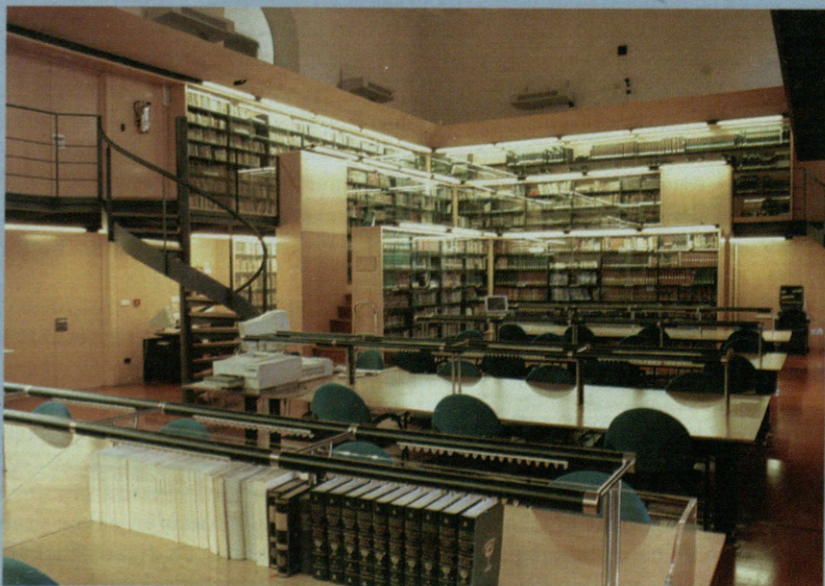
AUNAMENDI

■ Julio Urquijo Ybarra (1871-1950).

arteko txantxetako apustu bat medio, 2 pezetan lortu omen zuen.

Ezkondu zenetik Donibane Lohizuneko "Urkixo Baitha"n bizi bazen ere, Lehen Mundu Gerraren amaierarekin Donostia-ra joan zen bizitzera. Han zegoen bere liburutegia, 1936ko gerrak urtetan bil-

dutako ondare baliotsua arriskuan jarri zuenean. Gutxi falta izan zen 14.000 aleko bilduma suntsitua izateko, baina Gipuzkoako Diputazioko idazkari Leizaolak mikelete talde bat bidali zuen Urquijotarrenara. Liburuak bildu eta Diputaziora eraman zituzten. Eta bertara itzuliko ziren 1951n, Julio Urquijo hil eta hurrengo urtean. Liburuez gain, Urquijoren eskutitz bilduma ere hara bideratu zen. Egun euskal fondo garrantzitsuenetakoa Donostiako Koldo Mitxelena kulturunean dago. Ale bakoitzaren kontrazalean "Julio de Urquijoren liburutetik bat" esaldia irakur daiteke, familiako harmarriaren inguruan ●

DANI BLANCO

■ Julio Urquijoren fondo aberatsa Koldo Mitxelenan dago egun.

■ Eduardo Estrade: "Baliabideen kudeaketa razionala da gure egitekoa"

Liburutegi Nazionalaren proiekturako dirulaguntza 2000ko urtarrilean onartu zen Legebiltzarrean. Baina prozesuak zein abiapuntu du?

Lehenik Liburutegi Nazionalak zer ulertzen dugun bereizi behar da. Tradizionalki hiru kontzeptu daude: bilduma bera, funtzioa eta baliabide fisikoak. Liburutegi Nazionala betidanik eraikin erraldoi batekin identifikatu izan da. Kontzeptu zaharkitua da hori eta beste bi kontzeptuei erantzun behar-ko lieke. Abiapuntu honetatik, gu betidanik Liburutegi Nazionalak bete beharreko funtzioak zeintzuk diren zehazten eta ditugun baliabideekin funtzio horiek betetzen saiatu gara.

■ Hortaz, Liburutegi Nazionalaren helburuak zein beharko luke izan?

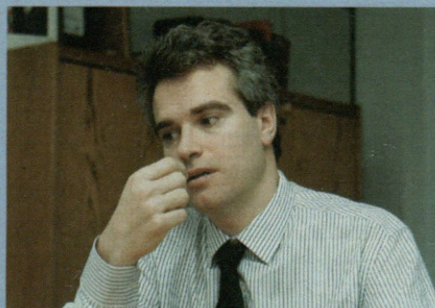
Gure asmoa ez da bilduma erraldoi bat egitea. Euskal Herriko Liburutegi guztien informazio bateratua Katalogo Kolektibo batean biltzea da helburua, informazio hori gizartearen eskuetan jartzeko. Horretan urte asko daramagu lanean, ez da iaz sortutako zerbait. Katalogo Kolektiboa dagoeneko abian da eta gure asmoa martxoan Interneten jartzea da. Bestalde estatistikak ere beharrezkoak dira eta dagoeneko udal liburutegi guztietakoak baditugu. Eta hori ere ez da iazko kontua.

■ Beraz, abiapuntua 1990eko Euskal Kultura Ondarearen Legean ipini dezakegu?

Bai, baina kontuan izanda hutsetik hasi ginela. 1994an hasi ginen funtzioak abian jartzen, Lege Gordailua biltzeari eta katalogatzeari ekin genionean. Orain arte monografikoak katalogatu ditugu, baina aurren aldizkari eta egunkarien katalogazioari ere ekin diogu. Eresbilekin hitzarmen bat dugu haiek euren edukiak kataloga ditzaten, Euskal Filmtokarekin hori bera egiteko asmoa dugu, Ondare Bibliografiko eta Liburutegietako araudia egiten ari gara...

■ Egun nolako bilduma du Jaurilaritzak?

Liburutegi Nazional baten iturri nagusia Lege Gordailua da. Baina gu duela hamar urte hasi ginen horretan eta urtean 1.500-2.000 liburu baino ez ditugu gehitzen. Oraindik ez gara iritsi 20.000 alera. Horiek katalogatu eta Jaurilaritzaren Liburutegi Zentralean ipintzen ditugu eskuragarri. Oraingoz bilduma txikia dugu, baina hemendik hamar urtera 40.000 ale baldin baditugu, ezingo dugu guztiak gordetzeko Liburutegi Zentrala erabili. Eta orduan, agian, batzuentzat sinbolikoki hain garrantzitsua den Liburutegi Nazionalaren eraikina beharko dugu. Gaur ez du zentzurik. Guk baliabideen kudeaketa razional bat egin behar dugu.

Eduardo Estrade
Eusko Jaurilaritzako Kultur
Ondarearen zuzendaria

JOSEBA OLALDE

■ Katalogo Kolektiboa aipatu duzu lehenago. Zertan da une honetan?

Egun 35 udal liburutegi daude katalogoan kontsultagarri. Martxoan Interneten aterako den bertsioan 65-70 izango dira. Baina, dagoeneko guk 100 baditugu eta maiatzeko prest izango dira. Guztira 400.000 bat erregistro izango dira.

■ Honetan euskarak zein leku du?

Katalogoa elebiduna da. Eta elebitasunaz guk ulertzen dugu sarrera puntuetan ere euskara erabiltzeko aukera izatea. Kanadako Liburutegi Nazionalakoa da munduan dagoen katalogo elebidun

bakarra eta hori hartu dugu eredu. Orain arte katalogazioa gaztelaraz egin da Euskal Herrian eta gu hutsune hori betetzen saiatu gara. Lege Gordailua euskara hutsean katalogatzen dugu. Euskarak hori behar zuen eta gaztelarari ez diogu kalterik egiten, Madrilgo Liburutegi Nazionalan gaztelaraz katalogatzen baitituzte liburu horiek. Tresnei dagokienez, gaien zerrenda egin dugu euskaraz. Katalogazio arauak ere behar dira euskaraz eta Anglo American Rules of Catalogation izeneko itzul-tzen eta egokitzen ari gara. Lan hauetan HAEEn laguntza dugu. Tresnez gain, tresna informatikoak ere garatu behar dira. Euskal Herrian orain arte izugarritzko lana egin da gaztelaraz katalogatzen. Ez badugu tresna informatikorik erdaraz egindakoa eta euskaraz egingo dena, biak batera erabiltzeko, ez dugu inoiz euskaraz katalogatuko. Euskararen alde egonda ere, inor ez dago prest gaztelaraz egindako lan guztia harrika botatzeko. Programa informatikoak elebakarrak eta itxiak izan ohi dira. Erabiltzaileentzat elebiduna izatea lortu dugu, baina hori behin behineko irtenbidea da eta Informatika eta Komunikazio Zuzendaritzari bi gauza eskatu dizkiogu: programa erabat elebiduna izatea eta sare batean sartzeko aukera izatea. Sarearena gaitza izango da, baina programa elebiduna ezinbestekoa da.

■ Iaz Legebiltzarrek 50 milioi pezetako dirulaguntza onartu zuen Liburutegi Nazionalaren proiektua garatzeko. Aurtengo urterako 75 milioi pezeta ere onartu zituen. Zertan erabili da diru hori?

Kopuru hori gure aurrekontuari gehitu zaio eta egiten ari garen lanean lagungarri izan da. Liburutegi Nazional baten funtzioak finkatu eta aurrera eramateko erabiltzen dira, beraz.

■ Hauteskundeak aurreratu egingo dira. Gobernu aldaketa batek zein eragin izan lezake Liburutegi Nazionalaren proiektuan?

Jaurilaritza PPren esku geratuko balitz zer gertatuko litzatekeen... Nik dakidana da gure Zuzendaritzan maila handiko teknikariak ari direla gogor lanean, baina hori ez dela nahikoa, konpromiso politikoa behar dela hau aurrera eramateko ●

Nafarroako Gobernuak jauzi garrantzitsua emango du bere liburutegi kudeaketan, Iruñean egingo den liburutegi zentralaren proiektua gauzatzen dene-

an. Sanzen gobernuaren azken erabakiei erreparatuta, ez dirudi euskarari edo gainerako lurraldeekiko harremanei toki berezirik egingo zaionik. Baina

proiektuak esparru horren gidaritza sendotu dezake.

Iparraldean ere hizkuntzarekiko ez dute sentsibiltate berezirik erakusten,

■ Joana Albret Mintegia: "Gure errebindikazioak ez du kutsu politikorik"

Joana Albret Mintegias 1997ko urrian sortu zen. "Liburutegi eta dokumentazio zentroetan euskaraz aritzeko beharra eta eskubidea daukagulako, euskara normalizatzea nahi duen talde bat gara". Alor honetan euskarak dituen gabeziei irtenbidea bilatu nahian, hainbat tresna eta egitura behar zutela ondorioztatu zuten eta horien artean funtsezko irizten diote Liburutegi Nazionalari.

■ **Euskararen arazoa du abiapuntu Joana Albret Mintegiak. Jaurilaritza tresna elebidunak prestatzen ari da. Zuen eskaerei erantzuten al die horrek?**

Horretan ari omen dira. Baina horixe entzun dugu urteetan eta gero ez dugu emaitzarik ikusten. Iaz bilera bat izan genuen Jaurilaritza eta haiek euren asmoak azaldu zizkiguten. Guri, profesional bezala, ez zaigu iruditzen beraiek hartutako bidea egokia denik. Egiten ari diren lanak ez dituzte profesionalekin adostu.

■ **Orduan, zer da behar dena?**

Proiektu bat, lan teoriko serio bat. Helburuak finkatu behar dira, lehenik, eta horiek aurrera eramateko tresnak ipini gero. Jaurilaritza aspalditik oso beharrezkoak diren tresnak sortzeko ari da lanean, egun dagoen sareari erantzuteko. Baina horren gainetik, gidaritza orokor bat egingo duen erakundea behar da.

■ **125 milioi pezetako dirulaguntza onartu zuen iaz Legebiltzarrek Liburutegi Nazionalaren proiekturako. Kultura Ondare Zuzendaritza bere proiektuak aurrera eramateko erabiltzen ari da diru hori.**

Hori proiektuaren azterketarako erabili beharko litzateke. Diru hori ikerketarako zen. Mundu guztian liburutegi nazionalak daude, lurralde jakin batean koordinazio lanak egiten dituzten liburutegiak. Zergatik mundu guztian beharrezkoa dena eta sistematikoki egiten dena, hemen ez da beharrezkoa?

■ **Liburutegi nazionala eraikin handi batekin lotzen da askotan. Baina askok liburutegi birtual bat aipatzen dute. Eraikina beharrezkoa al da?**

Gu hori erabakiko duen azterketaren zai gaude. Baina hor arrisku bat dago, "ez da beharrezkoa eta horregatik ez dugu egiten" esatea. Eraikinaren alde ez dugu ezer esaten, guk premia batzuk ditugu; horiek aztertu eta irtenbideak bilatu behar dira. Behar dena politika bibliotekario bat da.

■ **Eusko Jaurilaritzaz ari gara eta beraz EAEko hiru lurraldeez. Zein da egoera Nafarroan edo Iparraldean?**

Nafarroan bada liburutegi politika bat. Iruñean liburutegi zentral bat antolatzeko proiektua dago eta Nafarroako liburutegi politika

guztia kudeatuko du. Arazoa euskararen tratamenduan eta Euskal Herriko beste lurraldeekiko harremanean egon daiteke. Baina proiektua hor dago eta gustatuko litzaziguke Eusko Jaurilaritzak horrelako zeezer egitea. Nazioarteko parametroetara jo behar dugu, ez dugu asmatu behar asmatua dagoena. Baina horretarako bitartekoak ez dira jarri nahi. Jaurilaritzan 7 pertsona ari dira arlo honetan lanean eta Kataluniako Liburutegi Nazionalak 170 langile inguru ditu. Asturiasen, Errioxan, Andorran... euren liburutegia eta bibliografia dute.

Bestalde, Iparraldean ez da deus egiten euskararen alde.

■ Joana Albret Mintegiko kideak bileran.

Baina Frantziako Liburutegi Nazionaletik etortzen dira bertan argitaratu den guztia biltzera, baita ikastegi txikienean egindako aldizkari txikiak ere. Ardura politiko handia dago eta eredu ona da liburutegi nazional batekin egin behar duen lana ikusteko.

■ **Aldaketa politikoak zein eragin izan dezake gai honetan?**

Agintean dagoena dagoela, guk garbi daukagu zer eskatu behar diogun, egoera politikoa alde batera utzita. Euskaltzalea izan gabe ere euskararen normalizazioa eskatu behar diogu. Alemanian, adibidez, inmigranteen hizkuntza eta kultura hartzen dira kontuan liburutegi zerbitzuak antolatzerakoan. Eta hemen gure hizkuntza propioaz ari gara. Gure errebindikazioak ez du kutsu politikorik. Berez, liburutegi nazional bat egiteak ez du zer ikusirik proiektu independentista batekin. Nafarroako proiektua, adibidez, UPNren gobernuarekin onartu zen eta EAEn 20 urtetan alderdi nazionalista bat egon da gobernuan eta ez da horrelakorik egin. Harrigarria da, benetan. Abertzale izan gabe ere, legeak eta erakunde bat eskatu behar dira, bibliotekonomiaren parametroei hurbiltzeko ●

■ Jon Bilbaoren bibliografia.

baina Frantziako Liburutegi Nazionalak bilketa eta katalogazio lan zorrotza burutzen du produkzio guztiarekin, baita euskarazkoarekin ere.

Galdera ugari eta zehaztasun gutxi dago Euskal Herriko Liburutegi Nazio-

analaren inguruan. Azterketa sakona egiteko garaia badela diote liburutegietan lanean dihardutenek. Guri asmo eta proiektuak albo batera utzi eta liburutegien errealitatea zertxobait gehiago eza-gutzeko garaia iritsi zaigu ●

Liburutegi Nazionalaren proiektuaz jardun dugu aurreko orrietan. Baina, proiektuak proiektu, euskal liburutegien errealitatera ere hurbildu nahi izan dugu. Horretarako euskal fondo garrantzitsua duten lau liburutegi bisitatu eta bertan lanean ari diren profesionalekin jardun dugu hizketan.

LAU BILDUMA, ERREALITATE BAT

DANI BLANCO

JOSEBA OLALDE

■ Egungo liburutegiek iraganeko ondarea eta teknologia berriak uztartzen dituzte.

Gasteizko Sancho El Sabio Fundazioa, Lazkaoko Beneditarren Liburutegia, Koldo Mitxelena Kulturunea eta Deustuko Unibertsitateko Liburutegia. Lauak tamaina eta funtzio desberdinekoak. Baina guztiak euskal fondo aberatsen jabeak. Lauetara hurbildu gara Euskal Herriko liburutegien mundua gertutik ezagutzeko helburuarekin. Axularren "Gero"ren bigarren edizioa esku artean izan dugu, Mendibururen hamaika liburukiak ukitu, XVI. mendeko pergaminoko liburu artean ibili... Eta "Arrosaren izena"ko pertsonaien bat ginela sinestekotan geundela, beste bi pauso eman eta ordenagailuaren pantailak azken digitalizazio sistemen berri eman digu.

EUSKAL GAIETARAKO

BAKARRIK. Gasteizko Sancho El Sabio Fundazioan eduki uztartzen dira iraganeko ondarea eta teknologia berriak. Gasteizko Aurrezki Kutxaren babesean kultur gune moduan sortu zen 1953an. Liburutegi gisa 1964an ireki zituen ateak eta sorreratik bertatik helburu

bakarra izan du: euskal gaiekin zerikusia zuen guztia biltzea. Euskal fondo garrantzitsu hau Jesus Olaizolaren lanari zor diogu hein handi batean, bera izan baitzen liburutegiko lehen zuzendaria. Aurki 93 urte beteko ditu eta egun hauean Arabako Foru Aldundiak Urrezko Domina emango dio. Antonio Odriozolaren fondoën erosketarekin jaio zen bilduma; 1.200 ale baino ez zituen orduan. Etengabeko erosketa eta donazioei esker, egun 60.000 monografia dituzte bilduak, 7.400 aldizkari, 4.000 odol gar-

biketa (famiaren noblezia erakusteko dokumentuak) eta mapa bilduma garrantzitsua; 144.000 erregistro inguru orotara. Bilduma oparoaren katalogoa informatizatua dago eta Interneten da kontsultagarri (www.fsancho-sabio.es). Digitalizazioan lan bikaina dute egina eta lau base digital osatu dituzte (3.000.000 irudi inguru): alde batetik, ondare bibliografikoaren datu basea dute, 1918 baino lehenagoko monografia guztiak bertan direlarik. Aldizkari guztien sumario orrialdeekin bigarren basea osatu dute. Hirugarrena hainbat liburutegi eta elkarerekin batera eramaten ari dira aurrera eta Euskal Herriko 11 egunkariren edukiak digitalizatzen dituzte. Azkenik, familia artxiboak daude.

Egun material berriak bildu eta antolatzen ari dira; 18.000tik gora afitxa, 5.000 pegatina, foiletoak, paskinak, jaietako egitarauak... Carmen Gomez zuzendari teknikoaren esanetan horiek guztiak "historiaren osagarri baitira. Trantsizioa Euskal Herrian, adibidez, ezin da ongi aztertu horrelako materialik gabe".

JOSEBA OLALDE

■ Gasteizko Sancho El Sabio Fundazioaren egoitza.

■ Profesionalen ahotsa

JOSEBA OLALDE

■ Carmen Gomez.

SANCHO EL SABIO FUNDAZIOA (GASTEIZ)

Harro dago Carmen Gomez Sancho El Sabio Fundazioko arduraduna liburutegi honetan egindako bilketa lanaz, baina zerbait aukeratzekotan, euskarazko fondoa hautatuko lukeela dio, “zalantzarik gabe”. “*Euskal Herrian oso liburutegi onak ditugu, oso helduak zentzu guztietan, eta profesional onek kudeatuta*”. Liburuzainen lan gogorra “*eta, askotan, militantea*” gizarteak behar bezala ez duela onartzen uste du. Liburutegi Nazionalaz galdetuta, “*ez dakit ez ote den beranduegi*” izan da bere erantzuna. Liburutegia eraikin batean biltzea alboratu daitekeela dio, funtzioak betetzea dela lehentasuna. Kudeaketa on bat eta Katalogo Kolektiboa eskatuko lizkioke Liburutegi Nazionalari, “*eta ez dadila sinbolikoa izan*”. Teknologia berriek bibliotekonomian duten garrantziaz jardun du liburutegiaren fondoen digitalizazio bikaina erakutsi digunean. “*Hala ere, liburuek, objektu bezala, xarma, morbo berezia dute*” ●

LAZKAOKO BENEDITARREN LIBURUTEGIA (LAZKAO)

Montserrateko beneditarren monastegiko liburutegian urte bete eman ondoren, bertan ikasitakoa Lazkaoko Beneditarren Liburutegian aplikatzen ari da 1973az geroztik Aita Agirre. Pergamino eta inkunabeak gustura erakutsi dizkigu, baina Frankismo zein trantsizio garaiko dokumentu, aldizkari eta paperak ditu kuttunenak. Liburutegi Nazionalaz aritzean bere zalantzak azaleratu dira: “*Hasieratik liburutegi handi bat izan bagenu Madrilan edo Bartzelonan bezala...*”. Teknologia berrietan oinarritutako sare moduan ikusten du gehiago. “*Nik bakarrik eramaten dut liburutegia eta eskulana falta da. Badakit pribatuak garela, baina garai batean eta oraindik inork bete ez duen hutsunea bete dugu. Mari Karmeni bekario pare bat eta diru apur bat eskatuko nizkioke*”. Mari Karmen Garmendia Kultura Sailburuaz ari da eta bere doktoradutza egitean, bertatik pasa zela esan digu ●

DANI BLANCO

■ Aita Juan Jose Agirre.

KOLDO MITXELENA KULTURUNEA (DONOSTIA)

Gipuzkoako Foru Aldundiko fondo bibliografikoak Koldo Mitxelena kulturunean eman du azken hamarkada, baina 16 urte dira Carmen Bilbao zuzendaria liburutegi honetan lanean ari dela. Egunero liburutegira hurbiltzen diren 2.500-3.000 bisitarien “eromenari” egin behar dio aurre Koldo Mitxelenak. Baina horrek ez du esan nahi fondoen bilketa, zainketa eta etengabeko berrikuntza alboratuta dutenik. Lurralde Historikoen Legeak lurraldekako liburutegien eskumena Aldundiei ematen badie ere, “*Lege Gordailua ez dago gure esku eta horrek gure lana mugatzen du*”. Lehen oso garbi omen zuen Liburutegi nazional baten beharra eta “*orain liburutegi birtual moduan ikusten dut gehiago. Behar dena liburutegi politika bat da, irizpide bateratuak emango dizkiguna. Jaurilaritzak ez du hori landu eta oso egoera kaxkarrean gaude, zentzu horretan. Egin eta egiten den lana, askotan borondatez egin dute profesionalek. Teknikari talde iraunkor eta sendoa falta da*” ●

DANI BLANCO

■ Carmen Bilbao.

DEUSTUKO UNIBERTSITATEKO LIBURUTEGIA (BILBO)

Deustuko Unibertsitateko eraikin nagusiari gero eta toki gehiago jan dio apurka liburutegiak. Horregatik Nieves Taranco liburutegiko zuzendariarekin ibaiaren beste aldean, Guggenheimen aldamenean, eraiki nahi duten liburutegiaren proiektua izan dugu hizpide. Liburutegien arteko harreman onak azpimarratu ditu eta berak ere ez du Liburutegi Nazionala eraikin batean bilduta ikusten, baizik “*ekintza eta kudeaketarekin lotuta*”. “*Liburutegi Nazionala aspalditik da beharrezkoa eta, Lege Gordailutik abiatuta, euskal bibliografia bat osatzea litzateke punturik garrantzitsuenetakoa*”. Katalogo Kolektiboa ere lehentasunen artean ipintzen du, “*baina ez Udal Liburutegien Katalogoa, liburutegi guztiena baizik: publikoak eta pribatuak, unibertsitarioak eta erlijiosoak...*”. Teknologia berrien laguntza eskertuta ere, “*liburua esku artean izatearen plazerra ukatzerik ez nuke nahi*” ●

MIKEL MARTINEZ

■ Nieves Taranco.

IXILKAKO PAPE-

RAK. Ederki daki hori Aita Juan Jose Agirrek eta Lazkaoko Beneditarren Liburutegia bere arduraean dagoenetik (ia 30 urte) Euskal Herriarekin zer ikusia duen aldizkari, esku orri, afitxa eta paper zatirik txikiena ere jasotzen du. "Liburutegi berezi samarra osatu dugu. Eta hau ez da ateratzen den guztia biltzeko liburutegia, horretarako badaude beste batzuk". 50.000 erregistro inguru ditu orain informatizatzen ari diren katalogoak.

Liburuen artean harribitxi ugari erakutsi digu: lehen aipatutako Mendibururen bilduma osoa, Joanes Etcheverri Ziburukoaren XVII. mendeko alea... Baina, Frankismo eta trantsizio garaiko aldizkari eta dokumentuetan du altxorrik garrantzitsuena. "Ameriketan (edo hemen, ixilka) argitaratzen zirenak jasotzen hasi nintzen. Gainerako liburutegientzat zaila zen hura jasotzea eta ulertzekoa da arriskurik ez hartzea. Guk, beneditarrok, askatasun gehixeago genuen". "Gatazka" ETaren barne aldizkari hiru aleak erakutsi dizkigu, eta "Hautsi"ren hamabost. Beste inon gorde ez dena dute beneditarrek eta horregatik azken hamarkaden inguruko ikerketa egiten ari direnek sarri jotzen

■ Mendibururen hamaika liburukiak batera izatea zaila da. Irudian Lazkaoko beneditarren aleak. Sancho El Sabion ere denak dituzte.

dute publikoari zabalik ez dagoen liburutegi honetara.

PUBLIKOAREN ZERBITZURA.

Publikoari zabalik egotea zer den ederki dakite Donostiako Koldo Mitxelena kulturuneak. Eguneke 2.500-3.000 bisitari izan ohi dituztela esan digu Carmen Bilbao zuzendari teknikoak. Ez du zerikusirik, beraz, aurreko biekin. Aurreko biak, nolabait, espezializatuak baziren, Koldo Mitxelenak era guztietako zerbitzu zabala eskaintzen die erabiltzaileei: irakurketa gelak, bideoteka, fonoteka, hemeroteka, Internet gela... Azken azterketak prestatzen ari diren ikasle mordoa topatu dugu, baina egunkaria irakurtzen ari diren jubilatuak ere

ez dira gutxi.

Duela 10 bat urte hona Gipuzkoako Foru Aldundiko Liburutegiko fondoak eraikin honetan daude. 150.000 aleko bilduma dago bertan.

Eta zerbitzuek garrantzi handia izanik ere, horrek ez du esan nahi ondare bibliografikoa zaintzen ez dutenik. Fondo Gordeen gelan bilduma esanguratsua dute eta, bestek beste, Julio Urquijo eta Gabriel Celayaren liburutegiak bertan dira.

700.000 LIBURU IKASLEENTZAT.

Deustuko Unibertsitateko Liburutegiak ere donazio garrantzitsuak izan ditu: Esteban Bilbaorena edo Abrisketak Amerikan bildutakoaren zati handi bat. Handia da liburutegi hau, 700.000 ale baititu. Beste modu batera esanda, 9.000 metro koadro liburu. Horietatik 25.000-30.000 liburu euskal gaien ingurukoak dira eta Andres Mañarikuren ekimenez atal bereizi bat osatu zuten horiekin. Poza, Oihenart, Larramendi, Garibai, Moret, Correa, Axular edota Kardaberaz lanak bertan dituzte. Nieves Taranco zuzendari teknikoak bereziki atal hori zaintzea gustatzen zaiela esan digu, "baina ez dugu ahaztu behar

■ Lazkaoko Beneditarren Liburutegia. 50.000 monografia eta 3.000 aldizkari gordetzen da bertan, besteak beste.

DANI BLANCO

DANI BLANCO

■ Koldo Mitxelena kulturuneak 2.500-3.000 bisita inguru izaten ditu eguneko eta 200.000 eskaeratik gora urtean.

liburutegi unibertsitarioa garela eta ikasle eta irakasleen zerbitzua dela gure lehentasuna”.

Lau adibide baino ez ditugu hona ekarri. Eta euskal fondo garrantzitsuak duten bakarrak ez dira. Hor dira NUP eta

EHuko liburutegiak, Gasteizko eta Donostiako seminarioak, Derioko Monastegia, Baionako Merkatal eta Industria Ganberako Liburutegia, Belokeko monastegia, Kaliforniako Unibertsitatea, Frantzia eta Britainia Handiko Liburutegi Nazionalak... Gure ondare bibliografikoa sakabanatuta dagoela, alegia.

Baina gurekin solasean aritu diren profesionalak bat datoz, eraikin bakar batean ondare guztia biltzeak zentzu handirik ez duela esatean. Bisitaturiko liburutegi guztietan, neurri handiago edo txikiagoan, teknologia berriek beren lekua egin dute eta sare edo liburutegi birtual baten alde agertu dira arduradunak. Euren arteko harremanekin, elkarlanarekin, gustura daude eta eskatzekotan instituzioei zera eskatzen diete: liburutegi politika sendoa, kudeaketa egokia, irizpide bateratuak, Katalogo Kolektiboa osatua, bitartekoak... Hori da liburuzainentzat Liburutegi Nazionala ●

MIKEL MARTINEZ

■ Deustuko Unibertsitateko liburutegiaren jatorrizko kokagunea.

SELEKTAH KOLEKTIBOA

Negu Gorriak-ek badu zer ospatu hilaren 23, 24 eta 25ean. Donostian eta Baionan hiru kontzertu ezin jendetsuagoak eskainiko ditu eta hara non, Selektah Kolektiboa lagun izanen du oholtza gainean. Aitzakia polita, euskal lehen hip-hop taldearekin hitz zenbait elkar trukatzeko.

“BALITEKE HIP-HOP ETA BERTSOEN ARTEAN HIBRIDOA SORTZEA”

Mikrofono soil baten babesaz, Daddy Jeff, Molte MC, eta Wanka mezulari aritzen dira kanta zorrotzak eta mezu zuzenak entzun nahi dituen orori helaraziz, ozen eta jarrera gogorra erakutsiz, D.Z. "platoen" gidari delarik, scratch-aren teknika baliatuz unerik egokienean kantuak atontzeko. Ezer gutxi gehiago behar da hip-hop talde bat osatzeko, ahozko komunikazioan oinarritzen baita Estatu Batuetako beltz komunitatea jatorri duen musika genero hau. Esatekoak eta aldarrikatzekoak soberan ditu Selektah Kolektiboak, gure inguru gertuaren aferen kariatara aldarrikapenak ahalik eta ozenkien helarazteko bidea aurkitu baitu, errima ausarten baimenaz beti ere. Gorrotoa mikroaren bidez bideratzea erdietsi dute, mezua bitarteko, gizartean topa ditzaketen arerioak zirika-

tuz, kontzientziak kolpatuz, ele gogorrek askatuz. Inor ez da salbu. Astinaldiak badu izenik: Selektah Kolektiboa, euskal hip-hoparen talde aitzindaria, Gipuzkoa, Lapurdi eta Nafarroatik datorrena. Wankarekin hitz egin dugu kontzertuaz -akuilu inportantea izan daiteke etorkizunerako, milaka lagun aurrean joko baitute-, hip-hopaz eta euren lehen diskoaz, Esan Ozenkiren eskutik iaz argia ikusi zuena.

■ Nola hartu duzue Negu Gorriak-ekin batera jotzearen notizia? Erronka berezia da zuentzat kontzertuen tamaina ikusita?

Egia erran, potoloa eta interesgarria iruditzen zait, baina ez nago bereziki urduri horregatik. Beste gauza batzuk ardurtzen naute gehiago. Gainera, Fermin-eta ezagutzen ditugu eta horien ondoan ibiltzeak ez dit urduritasunik sortzen. Akaso bai hainbertze mila pertsona aurrean iza-

nen dugulako, baina ez dut oraindik horretan pentsatu, ez dudalako inoiz bizi izan.

■ Zer esan nahi du Selektah Kolektiboa izenak? Nondik dator?

Selektah Kolektiboa sortu zenean artista ezberdinak ginen eta diskoaren proposamena hor egonda, erabaki genuen izen bat

□ “Gizartean dagoen euskararen kalitatea hobetzen den neurrian, musikan ere islatuko da”

bilatzea. Parranda gau batez, solasten eta izenak bilatzen baita ere, hori atera zen. Kolektiboa pertsona ezberdinak ginelako, ez ginelako uztartutako talde bat, eta gero selektah-rena soinu aldetik eta zentzuaren aldetik gustatu zitzaigulako. Reggae munduan, "selektah" edo "selecter" musika jartzen eta aldatzen duena da, DJ-ek bezala. Orduan harremanduta ikusten genuen eta, besterik gabe, izen hori erabaki genuen.

■ Zuen eskaintza nahikoa berria da Euskal Herrian, hip-hopa ez baita oraino modu puruan jorratu. Frantzian aldiz, urtetako tradizioa dute eta Espainian duela bospasei urte indarrez sartu zen. Zer diozu Euskal Herriari buruz?

Uste dut hasieran gaudela. Duela bost urte bazegoen jendea gauzak egiten, baina atzerago geunden. Orain gauza aitzinera doa, jende gehiago agertzen da, lan gehiago eginez, gero eta gauza hobeagoak eginez... Gu izan gara diskoa ateratzen lehen-dabizikoak, baina hor badago jendea pil-pilean. Dena dela, zerak kezkatzen nau: pil-pilean dauden horietako batzuk Espainiako Estatuko gorakada horrek bultzatuta

DANI BLANCO

■ Selektah Kolektiboako hiru kide, kontzertuetako jantziak soinean dituztela.

daudela eta gehiago kezkatzen nau euskaraz hip-hopa egiten duten taldeak sortzea beste taldeak sortzea baino. Besteak sortzea ere nahi dut, horrek hip-hop kultura ere indartuko duelako eta erdaraz dagoen neurrian, euskaraz ere hori izanen delako. Baina niri gustatuko litzaidakeena da beste euskal taldeak ateratzea.

■ **Ingelesa eta frantsesa ezin hobe moldatu dira hip-hopera eta tradizio luzeko hizkuntzak dira genero honetan. Euskarra aldiz, berria da. Mezuak botatzeko baliagarria da?**

Nire gorabeherak izan ditut. Depresioa ez dut erranen, baina batzuetan pentsatu dut: "Erdarak baliabide gehiago ditu", baina gero ohartzen zara, azkenean, ez dela hizkuntza kontua, baizik eta norberaren kontua; eta ez nirea bakarrik, baizik eta gizartearen kontua, honek ez duelako erabiltzen euskararen ondasun guztia. Orduan, zuk begibistan ikusten duzuna dela ematen du, baina gero liburuetan hasten zarenean benetan euskararen barnean bilatzen eta sakontzen, nahi adina hitz, esamolde... topatzen dituzu. Uste dut sekretua horretan datzala. Halaber, gizartearen dagoen euskararen kalitatea hobetzen den neurrian, musikan ere islatuko da.

■ **Bertsolaritza eta hip-hoparen oinarrietako bat errima da. Genero bien artean harremanik ikusten al duzu?**

Bertsolaritza hemengo tradiziozko eta ahozko kultura da eta hip-hopa beste toki batzuetan sortu den bertsolaritzaren pareko kultura eta komunikazio modu moderno da, moderno gaur egun sortu den aldetik. Orduan uste dut biak anaiak direla. Baliteke baita ere hibridoa sortzea bien artean. Nik hip-hopa egiten dut, eta bertsolariek bertsolaritza egin dezatela, baina seguruenik hibridoren bat sortuko da biak indartzen diren neurrian, ezta?

■ **Ikasteko balio dezake, esan nahi baita, bertsolaritzatik ikasi eta hip-hopera eraman eta moldatu dezakezu?**

Eragina hor dago. Nik jo ohi dut bertsolaritza liburuetara halako komodinak bilatu nahian, gero hip-hopa egiteko. Eta baliteke etorkizunean ere bertsolaritza moderno sortzea, baina uste dut beren arauak-eta mantenduko dituztela.

■ **Musikaren aldetik, zein eskolakoak zarete? Nondik edaten duzue?**

Errealista izanik, nik uste oraino ez dugula gure soinu finkatu. Bigarren diskoa ateratzen bada -ari gara orain baseak egiten- bertan ikusiko da eboluzioa eta

zaletasunen gauzatzea. Gerora, uste dut estilo propioa sortuko dugula, baina oraingoz nonahitik jasotzen ditugu influentziak. Adibidez, Daddy Jeff-ek frantziar hip-hopetik nabarmenki, gero Zigorrek gehiago jaso du DJ Premier edo Wu-Tang Clan taldeetatik, hots, Estatu Batuetatik. Nik ez dut erabakirik hartu bataren edo bestearen alde. Eragin guztiak jasotzen ditut eta ikusiko dugu gero garapenean zer sortzen den.

■ **Raperoek beti izan dute halako jarra harroputza eta adibidez, entzuna dut ondokoaren gisakoak botatzen dituztela: "Mikroaren aitzinean hoberena naiz eta errimak botatzen ez dut parekorik". Zuen letretan ordea, jarrera horrek ez du horrenbesteko islarik.**

Bai, txiki-txikia. Ohartu gabe puskatu nahi izan dugu apur bat horrekin. Izan ere, Estatu Batuetan edo Frantzian dagoen harrotasun hori egoeraren ondorio da. Adibidez, hango karriketan gaiztoena ez baldin bazara, ez zaituzte maite. Horretan datza han errespetua. Espainiara etorri delarik, agian estetika moduan hartu dute hori eta hasieran behintzat hartan zentratu dira. Hain potoloa da kontu hori, ez zaigula gustatzen. Gainera, guk beste kezka batzuk genituen eta horregatik ez dugu islatu konpetizio eta lehiaren kontu hori. Denak dela, baditugu letra batzuk ere pixka bat erranez halakoak: "Begira nire eleak zeinen ekartsuak diren" eta abar. Nolanahi ere, uste dut gu nahiko umilak garela, eta, tamalez, ez garela harroputzak. Baina gero eta harroputzagoak gara ikusiz jendeak izaten duen errespetu falta: soinu teknika-

□ **"Gero eta harroputzagoak gara ikusiz jendeak duen errespetu falta: soinu teknikariek, antolatzaileek... Kaos hutsa da, eta benetan gaiztoa izan behar duzu"**

riek, batzuetan antolatzaileek... Hau kaos hutsa da, eta hemen benetan gaiztoa izan behar duzu. Orduan, baliteke geroago hori izatea. Baina hori fenomeno naturala izanen da: horrelako kolpeak jasotzearen ondorioz, bihurtuko gara harro.

■ **Diskoa atera zenutenean, Nafarroari buruz mintzatu zineten "UPN West"**

GALDER IZAGIRRE

izenburuko abestian, gogor eta zuzen boterean aurkitzen den alderdia astinduz. Orditik hona ordea, euskararen ingurukoak asko aldatu dira.

Bai, bai, gogorragoa egin behar nuen. Hurrengo diskoa baldin badago, "U.P.N West II" izanen da, eta parentesi artean "apokalipsia"-edo jarriko dugu.

■ **Diskoko letrak zuzen-zuzenak dira, guztietan mezu bat ageri delarik. Esateko gauza anitz omen duzue.**

Letra batzuk momentu jakin batean eginak dira eta orain aldatuko nituzke, eta beste batzuk ez. Baina inguruko egoera politikoa isladatzen dute nabarmen. Nire kasuan adibidez, hustu behar bat zen, eta batzuetan erraten dut auskalo letra horiek garatu izan ez banitu, nire gelan hip-hopa egiten, agian amaituko ez ote nukeen gartzelan zerbait erretzeagatik. Gorroto edo ezinegon horretatik zerbait sortu izanari oso positiboa deritzot. Hurrengo diskoa dena dela, ekartsua izanen da baita ere, baina uste dut ezberdina izanen dela. Jende anitzek erraten du oso monolitikoa dela diskoa gaiari dagokionean -beste askori asko gustatu zaio noski- ●

◆ XABIER SAGARDIA

Pertsona orok bizitzan zehar dituen aldaketei batetik, eta agerkariaren azterketak nahita nahiez ekarriko zituenei bestetik jartzen zien arreta otsaileko aleak.

Azkenengo azterketa aldiari aurre eginez

■ "Esan ditekete, irurogei ta amar urtetako pertsona batek bost aldiz ikusten dituela aldatzen bai ohiturak, bai bere eskuetan erabiltzen dituen tresnak".

Lehenengo orrialdean agertzen zuenagatik, "Geroaren koska" eta "Etengabeko aldaketa" zituen Z. ARGIAK buruan, 1971ko otsaila hasieran. Gauzak aldatzearen premia ikusten zuen, eta irakurlegoak bide beretik joan zedin nahi zuen, horretarako beharrezkotzat jotzen zituen arrazoi denak emateko prest zegoelarik.

IREKITASUNEAN BIZI NAHI

Ulergarritasunez jantzirik ageri zen, halere. "Alvin Toffler amerikar soziologoak dioenez, benetako koska egingo dio gizonari, pertsonari, geroak, datorren denborak. Benetako txorabioak menperatzen du pertsona, aldaketa aundiak denbora motxean inguratzen zaizkionean eta ez inguratu bakarrik, gaitzera barne barneko aldatuarazi egiten diotenean". Horrera arte, ezer berezirik ez zuen sumatzen, beharbada. Baina bazituen nolabaiteko zalantzak ere, handik gutxira

honako hau galdetzeko: "Zergatik pertsona batzuek aldaketak iritxi ditezten irrikitzen dabilta, beste asko beldurrez il zorian jartzen diran bitartean?".

■ Intzako Aita Damaso, 60 urteko apaizgintzan

Erredakzioa, 1971-II-07

Or degu Aita Damaso Intzako, bere arpegi atsegin eta itzalarekin kaputxino jatorraren eredu. 84 urte bizi ta 60 urte apaiz egin zanetik elizlanetan aritua. (...)

Aita Damasoren bizitza bere apaizlanetan zaildua, onela izan da: 25 urtetan euskeraz eta erderaz itzaldiak eginaz, Nafarroako errietan; gero, Txilen 30 urtetik gora erri xeearen serbitzari. (...)

50 urte daramazki Euskaltzain

Hori bai koska! Izan ere, "ogeita batgarren menderaño iristeko falta diran ogeita amar urtetan, milloika pertsona normalek, bat batean euren aurrean geroaren oztopo ikaragarria sortzen ikusiko

izendatu zutenetik. Bera degu Euskaltzain zaarrena gaur. Ta euskera orrenbeste maite izan badu, bere apaiz-lanetarako maite izan du batez ere. Oieregiko Aita Buenabentura zana batera, "Irugarren Prantzizkotarra" izeneko aldizkaria atera zuan. Onek 5.000 arpedun iritxi zituan. Andik urte gutxitara, eta kaputxino berak aterata, "ZERUKO ARGIA" argitaratu zan. Aita Intza, aldizkari onen zuzendari izan zan. Orduan elizgaietako aldizkari zana, gaur berriemaille egin da (...)

dute. Asko mindu egingo dira eta makiña bat negar ere egingo dute, ohitura zaharrak zearo galdu direla-ta. Baiña ez da jende guztia horrela itoko". Gaitz erdi, deskribatzen zuen egoerak arduratzeko moduko itxura zuen-eta! Kontuan izan, esandakoaz gainera, hauxe ere baieztatzen zuela: "Baztar guzietan izango dira olako pertsonak: direla jende zaharrak berrikeriarik bere bizitzan sartzea nahi ez dutenak, direla jende elduak denbora baiño lehenago zahartuak, ikasleen, sexoaren, drogaren edo minigonaren ezin eramanak itsutu dituenak".

Dagoeneko gazteak pozik dira, beraiekin ez zihoala kontua pentsatuz. Ez dute arrazoirik izango, ordea, zeren "izango dira gazteak ere, garrantzirik emango ez diotenak geroako fenomeno ikaragarri oni". Oso gaizki egina, hain zuzen ere, tutik ulertzen ez zutela baino erakusteko gai ez zirelako. Eta hauxe zen arazoa: "Gaur esan diteke, irurogei ta amar urtetako pertsona batek bost aldiz ikusten dituela aldatzen bai ohiturak, bai bere eskuetan erabiltzen dituen tresnak, bai etxe barruko, familia barruko modu guztiak. Gizarteak ogeita amabi aldiz gauza gehiago jartzen ditu gizon orren eskuetan, jaio zan garaian baiño". Bururatu ote zitzaizen hori guztia

■ "Aranguren"go langilleak, berriz lanera

Astez aste, 1971-II-07

Sodupeko "Aranguren Pape-lera"ko langilleak berriz lanean asi dira, nahiko nahigabe pasa ondoren. 450 langille izan ziren kanpora botetak eta urtarrillaren 27an, lanlekuan azaldu ziran kartel batzuen bidez jakin zuten nola lehengoko kondizioetan artuko zituztela berriro.

Iruñeko "Eaton Iberica"n

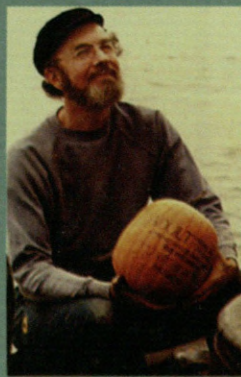
Lerro aukerak idazten ari geran garaian ez da oraindik konpondu "Eaton Iberica" lantokiko problema. Izan ere, nagusiek ez dituzte onartu langilleek elkarrizketa bat egiteko jarri zituzten baldintzak. Langilleek beste idazti bat zuzendu diete nagusiei, baiña oraindik ezer ezta erabaki.

■ Pete Seeger kantaria Euskal Herrira etorriko da

Ez Dok Amairu, 1971-II-07

Horrelakoetan gertatzen den eragozpenik ezpada, Ipar Amerikako "folk" kantari ospetsuenetakoa den Pete

Seeger, otsailaren 9an Donostiara kanta saio bat ematera etorriko da. (...) Horrelako gizonak, publikoki espresatzen diranean batez ere, opinio talde batzuen aldetik persegituak, gorrotatuak, salatuak eta debekatuak izaten dira, eta Pete Seeger-i ere hori gertatu zitzaion. Telebista, irrati, aldizkari eta difusio tresnak ukatu egin zizkionten. Eta persekuzio hori, batez ere, Mac Carthy senadoreak bere "sorgin ihizea" sutu eta neurri lotsagarrietara eraman zuenean gogortu zen ("sorgin ihize" hori, dakigunez, liberal

eta ezkertiarren aurkako persekuzio eroa izan zen). Bolada hilun hartan, hala ere, Pete Seeger etzen ikaratu, eta inoiz baino kartsukiago Ipar Amerika-

ko unibertsitate, hiri, herrixka eta bazterretan bere egiak esaten jarraitu zuen. (...) Orain, Europara etortzeko okasioa izan duenean, Kataluniatik zehar honera ere etorri nahi izan du, eta hontarako organizadoreek Raimon kantaria ere laguntzaile izan dugu. (...) "Ez Dok Amairu" taldeak Donostia eta Euskal Herri guziko jendea jaialdi hontara deitzen du, kantari

ospetsu honen kantak entzunaz guztiok ikus eta ikas dezagun. Uste dugu gertakizun horrek euskaldun guztien interesa mereziko duela.

lehenxeago aipatu zituen gazte haiei? Kiaaa! Gauzak horrela izanik ere, dirudie-nez baikortasun puntu batez amaitu nahi zuen gogoeta aldizkariak, hau baitzioen guztiaren epilogo gisa: "Irudian agertzen diran gazteak eta elektronika-makinak zerbait esango ahal digute irekitasunean bizi nahi dugunoi...".

AZTERKETAK AURRERA

Bitartean, Z. ARGIAK "azterketan" jarraitzen zuen, ordea. Denetarik entzuna -edo irakurria- izango zen, gai hori hizpide zuen editorialean, esan baitaiteke bere buruaren defentsa egiten zuela. "Gure Erriko arazoetaz behar dan neurritz eta ugaritasunez mintzatu ez gñala diotenak ere ba dira" aitortzen zuen batean, behintzat, zirt eta zart hauxe erantzuten zien lotsagabeei: "Gu ez gaude iritzi orrekin ados. Emen argitaratu diran lanik gehienek, zuzen zuzenean Euskal Erriko arazoak aztertzen dituzte. Nazio arteko arazoak eta gizon ospetsuei buruzko lanak kenduta, beste gehienak, danak ez badira, Euskal Erriari zuzenduak dira". Gauzak argi eta garbi!

Bazuen, halere, aitortu gabeko okerren bat gordea, eta hura ere plazaratzeko amoz zen. "Gure ustez kritika egin behar

baldin bazaigu, sakontasun ezaren kritika egin behar zaigu. Gai eder asko atera arren, ez dute batasun bat, linea bat, eduki".

Esanak esan, horrek bazuen bere zergatia. "Izan ere, aldizkari au askotan behintzat, nola atera izan dan, miraria, benetan arritzekoa da. Bakoitzak, bat eta besteak, bere mementoko umoreak eraginda, bialtzen zituen lanekin osatua izan zen aldiz aldiz. Baiña orrela ezin genezakean luzaroan jarrai". Beraz, irakurle maiteak, adi hitz hauei: "Asteroko bat dauka-gu. Gure Errikoa. Euskeraz. Onek dena esan nahi du. Txantxetan ezin gintezke ibilli. Asteroko egoki bat osatu behar dugu. Iñoren lotsarik ez duan aldizkari bat. Ortarako, beste gauzen artean, taldeak sortu behar dira. Ez nolanahiko taldeak ordea. Jakintzaz eta esperientziaz ongi jantzitako taldeak". Honaino, abisua. Sosegua, gero: "Pundu onetan zerbait ari gera eta ba dugu itxaropen". Eta amaitzeko, deialdia: "Zipoizkeriak alde batera utzita lanerako prest dagoenari dei egiten diogu. Irekitasun batean, elkartasun batean, lan egin nahi duenari dei egiten diogu. Gure Erria, Euskal Erria maite duenari, dei egiten diogu". Baldintzak betetzen dituenak, erantzun beza.

◆ PILAR IPARRAGIRRE

Astia Hartuta

A S T E K O L I B U R U A

OZTOPO GUZTIEN GAINETIK, AMONA BIZIKLETAN

AMONA BIZIKLETAN
Joxantonio Ormazabal
ELKARLANEAN
49 orrialde
950 pzta./38 lib.

Ezaguna da oso Joxantonio Ormazabal zegamarra, neska-mutikoen artean batik bat. Berezi haientzat idazten dituen bere ipuin jostagariak, erabat normaltzat jo daiteke gizonak haien bihotzetan lekutxo bat izatea ere. Gauzak txukun eta kalitatearekin idaztearen aldekoa dugu. Elkarlaneanen egiten du lan, eta hain zuzen argialetxe honek, iaz, haur txikientzat bi sail berri hasi zituen, koloretan: "Lamia", 6-7 urtekoentzat, eta "Kuku", pixka bat helduxeagoak direnentzat. Bada, Joxantonio Ormazabalek sail bietan argitaratu zituen ipuinak. Bereak dira "Josebiñe", "Gorritxo eta Beltxi-

ko" eta orain eskuartearen dugun hau, "Amona bizikletan" alegia. Istorioaren narratzaileak zazpi bat urte dituen arren, ipuinaren protagonista bere amona da, urte, gaitasun eta pena ugari gainean dituen emakumea. Izan ere, bost urte badira senarra galdu zuenetik. Haatik, ez pentsa egun osoa negarrez pasatzen duten horietakoa denik, eta are gutxiago bere Gaxpar maitea ametsetan agertu eta berarekin biltzeko eskatu zionetik. Hori bai, baldintza bat jarri zion senarrak gure Pantxikari, ganbaran zintzilik zeukaten bizikletan agertzeko hitzordura, eta harrituko zarete handik aurrera amonak zer egin zuen jakitean.

▼ Egileari Galdezka

"Ipuina amonak ere irakurtzea gustatuko litzaidake"

Joxantonio Ormazabal

EUSKAL KULTURA GAUR/A. BAYO

■ Nola bururatu zitzaizun "Amona bizikletan"?

Ipuin hau idazteko txispa Jokin Mitxelenaren marrazki batek sortu zidan. Emakume oso edadetu bat bizikletan agertzen zen eta izugarritzko grazia egin zidan.

■ Zein urtetako haurrei dago zuzendua?

Elkarlaneanen kontsideratzen dugu "Kuku" saila 7-9 urteko haurrei zuzendua dagoela, baina hori ez da hain erraza... Kontuan izan behar da D edo B ereduan ikasten duten, euskara maila txikia daukaten leku baterako edo Asteasurako den, ... hau da, hizkuntza aldetik ulermena nolakoa den. Halere, gure herriak jasaten duen hizkuntza arazoa ahaztuta, "Amona bizikletan" haurrak ez ezik, amonak eta aitonak ere irakurtzea gustatuko litzaidake. Edo bestela, haurrak amonari edo aitonari irakurtzea.

■ Arazo askori aurre egin zenion ipuina idazterakoan?

Beno, luze samarra atera zitzaidan eta pusketa bat kendu behar izan nion. Ipuin sinpatikoa delakoan nago. Nire lanik gehienak bezala, umorearen bidetik jotzen du. Egia esan, ipuinaren bukaran amona hil egiten zela iradokitzen nuen. Baina nik baino gehiago dakien batek esan zidan heriotzaren kontu hori ipuinaren orduara arteko tonuarekin ez zela oso ondo josten. Kasu egin nion, eta uste dut ondorioa ona izan dela.

■ Eta aurrera begira, zer?

Aurtengo urterako, bi liburu ditut pentsatuak: poema liburu berezi bat, 10-12 urteko neska-mutikoei zuzendua, eta Zegamako pertsonaia xeblebre bati buruzko idazlana. Oso gizon alaia zen, eta beti gezurretan hitz egiten zuen. Izen asko zeuzkan: "Antonio Gezurti", "Antonio Bolas"... Baina oso gezur irudimentsuak ziren bereak!

L I B U R U A K

**JAKIN 121.
ZENBAKIA**

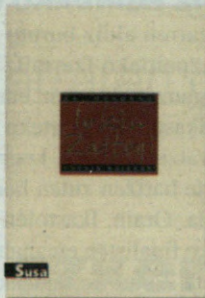
Joan Mari
Torrealdaik
zuzendua
JAKIN
127 orrialde
1.350 pezeta
54 libera

EUSKAL KULTURA 2000

Jakin" aldizkariaren azken zenbakiak "Euskal Kultura 2000" izenburua darama, eta iaz kulturaren alorrean gertatutakoaren balantzea da. Besteak beste, Erramun Baxok soziolinguistak euskarak Iparraldean duen egoerari buruzko hausnarketa eskaintzen du; Euskalerrria Irratiko zuzendaria den Mikel Bujandak Nafarroako kultur jardueraren balantze orokorra; Euskal Idazleen Elkarteko lehendakari Andolin Eguzkitzak, berriz, Galeuscaren Biltzarraz dihardu; Ritxi Lizartza hizkuntz teknikaria euskal antzerkigintzaren gorakadaz eta sendotze prozesuaz; Xabier Mendiguren Elizegi eta Laura Mintegi idazleek, bakoitzak bere ikuspegitik, iazko literatur ekoizpena aztertzen dute; Allande Sokarros kazetariak Zuberoako euskalgintza; eta Iñaki Zabaleta irakasleak "Isiltasuna ez da aterpe" agiriak sortutako eztabaidaz.

**XX. MENDEKO
POESIA KAIERAK:
IOKIN ZAITEGI**

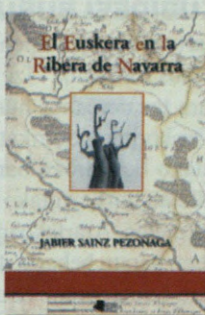
Antologia egilea,
Koldo Izagirre
SUSA
61 orrialde
700 pezeta
28 libera

"KIXOTE BAT" IZAN BIDE ZENAREN POEMAK

Horrela aitortu omen zion Iokin Zaitetik bere biografia idazten ari zen Jose Mari Velez de Mendizabali, bizitzan zer izan zen galdetu zionean: "*Kixote bat*". Eta gure literaturan gerra aurretik hirurogeiko hamarkadan lehertu zen modernotasuneraino hari bat luzatu izana zor diogun gizonaren erantzun horretan ez ei dago inongo harrotasunik, bakardadean jardun beharrean aurkitu zen pertsonaren hasperena baino ez, Koldo Izagirrek adierazten duenez. Izan ere, Iokin Zaitetik sortu eta kudeatu zuen "Euzko-Gogoa", Izagirreraren hitzetan euskal literaturak inoiz ezagutu duen adierazpen esparrurik libreena eta gure poesia modernoaren ataria. Baina poeta ere bagenuen Zaitegi, poesia beti erbestean idatzi zuen poeta. Aberriaren saudadeaz, erbestearen astunaz, urruntasunaren urraduraz eta Euskal Herri libre baten ametsaz mintzo zaigun poeta.

**EL EUSKERA EN
LA RIBERA DE
NAVARRA**

Jabier Sainz
Pezonaga
PAMIELA
220 orrialde
2.300 pezeta
92 libera

NAFARROAKO ERIBERA ETA EUSKARA

Euskararik gabe ezin izan zitekeen Euskal Herriarik, ezta Nafarroa izena bere izan zezakeen naziorik, esaten digu Jabier Sainz Pezonaga corellarrak "El Euskera en la Ribera de Navarra" liburuan. Batzen gaituena euskara dela, alegia, ororen gainetik euskararen herria garelako. Eta hori, Euskal Herria nazio bat baino gehiago mundu bat izan arren, non betitik eman den kultur anitzen mestizajea, etnia ezberdinen norgehiagoka. Baina euskara dugu. Baita Nafarroako Erriberak ere. Muga-mugan dagoen arren, sarri askotan indarrez hartua izanagatik ere, beti gorde ahal izan ditu bere hizkera herrikoian "lingua navarrorum" zaharraren aztarnak, Jabier Sainz Pezonagak bere idazlanean agerian uzten duen bezala. Jakin nahi al duzu "furrustrada", "chirripita" "zaborro" edo antzeko esamoldeen jatorria, irakurle?

Z E R B I T Z U A

**Beti
hurbilago.**

Zerbitzu integrala,
pertsonalizatua,
hurbila eta
etengabea.
Horixe
da gure
konpromisoa.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Herrani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

**FRAI
BARTOLOME
SANTA TERESA.
IDAZLAN
GUZTIAK (I, II)**
Julen Urkiza,
Luis Baraiazarra
EUSKALTZAINDIA
1.556 orrialde
4.800 pzta./192 lib.

**GIPUZKOAKO
ESKOLARTEKO
20. BERTSOLARI
TXAPELKETA**
Ikastolen Elkartea
IKASTOLEN
ELKARTEA
61 orrialde + kaseta

**UNA CULTURA
DE PAZ**
Xabier Markiegi
Candina
ARARTEKO
109 orrialde

MARKINARRAREN "ICASQUIZUNAC" ETA BESTE LANAK

Lodikoteak dira, benetan, Frai Bartolome Santa Teresa markinarraren lanak biltzen dituzten liburu biak. Izan ere, lan eskerga egin zuen XVIII. eta XIX. mende artean bizi izan zen karmeldar honek. Sermoilari eta euskal idazlea zen, bereziki, Frai Bartolome, aspalditik zetorren euskal tradizio baten jarraitzaile eta bidegilea. Bizkaieraren garatze garaian bizitzea egokitu zitzaionez, ordu arte ia inork idatziz landu ez zuen Mendebaleko euskara lantzeari ekin zion, bere egitekoa honela aitortuz: "*Verbeetia imini dot neure erricua; daquidana*". Andres Urrutia euskaltzainak liburu hauen hitzaurrean adierazten duenaren arabera, "*hitz gutxitan esateko, hizkuntzaren jakituria, erlijioaren zerbitzupeko euskal diskurtso jatorra eta Mendebaldeko euskararen hastapenetan partaidetza*" izan zuen Frai Bartolome karmeldarrak.

HOGEGARREN ALDIZ EGINDAKO LEHIAKETA

Iaz, 2000. urtean, hogeigarren aldiz burutu zen Gipuzkoako Eskolarteko Bertsolari Txapelketa Azpeitiako Izarraitz pilotalekuan. "Kilometroak" herri horretan antolatu eta gauzatu baitzen, eta aipatu txapelketa ere egitarau horren barruan itsatsi zen. Ikastolen Elkarteko Bertsolaritzako koordinatzaile Mikel Mendizabalek gogoratzen duenez, Izarraitzeko saioa zaratsatu bezain zalapartatsua izan zen, parte hartzen zuten bertsolari gaztetxoek energia eta alaitasunari zegokien bezala. Orain, Ikastolen Elkartek liburu bat eta kaset bat plazaratu ditu, bat-bateko finalisten emanaldiak jasoz: Txikietan, Antigua-Hernani, Ataun, Oiartzun eta Zarauzko taldeak; handietan, Joxe Angel Aranburu, Eneritz Azkue, Egoitz Eizagirre, Antton Fernandez, Irati Goikoetxea, Beñat Lizaso, Joseba Otaegi eta Iban Urgandagarin.

2000. EKO GIZA ESKUBIDEEI BURUZKO JARDUNALDIAK

Orain dela hiru urte Arartekoak argitalpen-bilduma berri bat hasi zuen, "Jornadas sobre derechos humanos" izenburupean. Oraingoak, "Una cultura de paz: cimientos para los derechos humanos" izenburu zehatza duenak, Nazio Batuen Batzar Orokorrak aldarrikatutako Bake Kulturaren Nazioarteko Urtean, EHUREn Udako Ikastaroen barnean giza eskubideak oinarri izanda egin ziren jardunaldietan aurkeztutako ponentzia eta komunikazioak biltzen ditu. Hainbatek hainbatetan, Arartekoaren aurkezpenean, bake kultura euskal gizartearen lehenbailehen garatu beharra dagoela esaten du; Mayor Zaragoza irakasleak bake kultura kontzeptuaz hausnarketa egiten du, hala nola gaur egungo elkartasun ezaz eta haurren esplotazioaz; eta Vicenç Fisasek, bere aldetik, "Bake-kultura Euskal Herrian" ponentzia aurkeztu du.

DISKOA

EZARIAN
Lisabö
ESAN OZENKI
11 kanta
2.100 pezeta
84 libera

SENTIMENDUEN DIKTADURAPEAN AMESTUZ

Lau pertsonen osatutako taldea den arren, bi bateria, baxua, gitara, ahotsak eta biolontxeloak entzuteko aukera eskaintzen du Lisabök. 2000. urteko udan grabatu zuten "Ezarian" Esan Ozenki diskoetxean, hamaika kanta biltzen duen CD hau. Grabazioaz, nahasketaz eta diseinuaz ere bera arduratu zen, noizean behin Jabier Muguruza eta beste batzuren laguntza izan zuen arren.

Isiltasunetik gorpuztuz doan diskoa dugu "Ezarian", oihu zorrotz eta zoliak urratutako isiltasun batetik. Hona hemen osatzen duten kanten izenburuak: "Narrazti gizakiaren sehaska kanta", "Hemen naiz ez gelditze baina", "Aurreiritziak", "Gezur erraza", "Ur gainean", "Ez nago maitatzeko prest", "Merezi du", "Murgilduta", "Ideiak itotzen dira", "Zer egiteko gai gara?" eta "Eraikitzen".

Larrun

Mugarik gabeko pentsamendua

Ezkerraren krisia hausnartzen

Zein da ezkertiar gaur egun?

Ezkerraren estrategiak: Zer nahi du? Nola?

Euskal ezkerraren osasuna

Euskal ezkerraren erradiografia

■ Joxe Iriarte "Bikila"

■ Julen Zabalo

■ Antton Karrera

■ Iñaki Urrestarazu

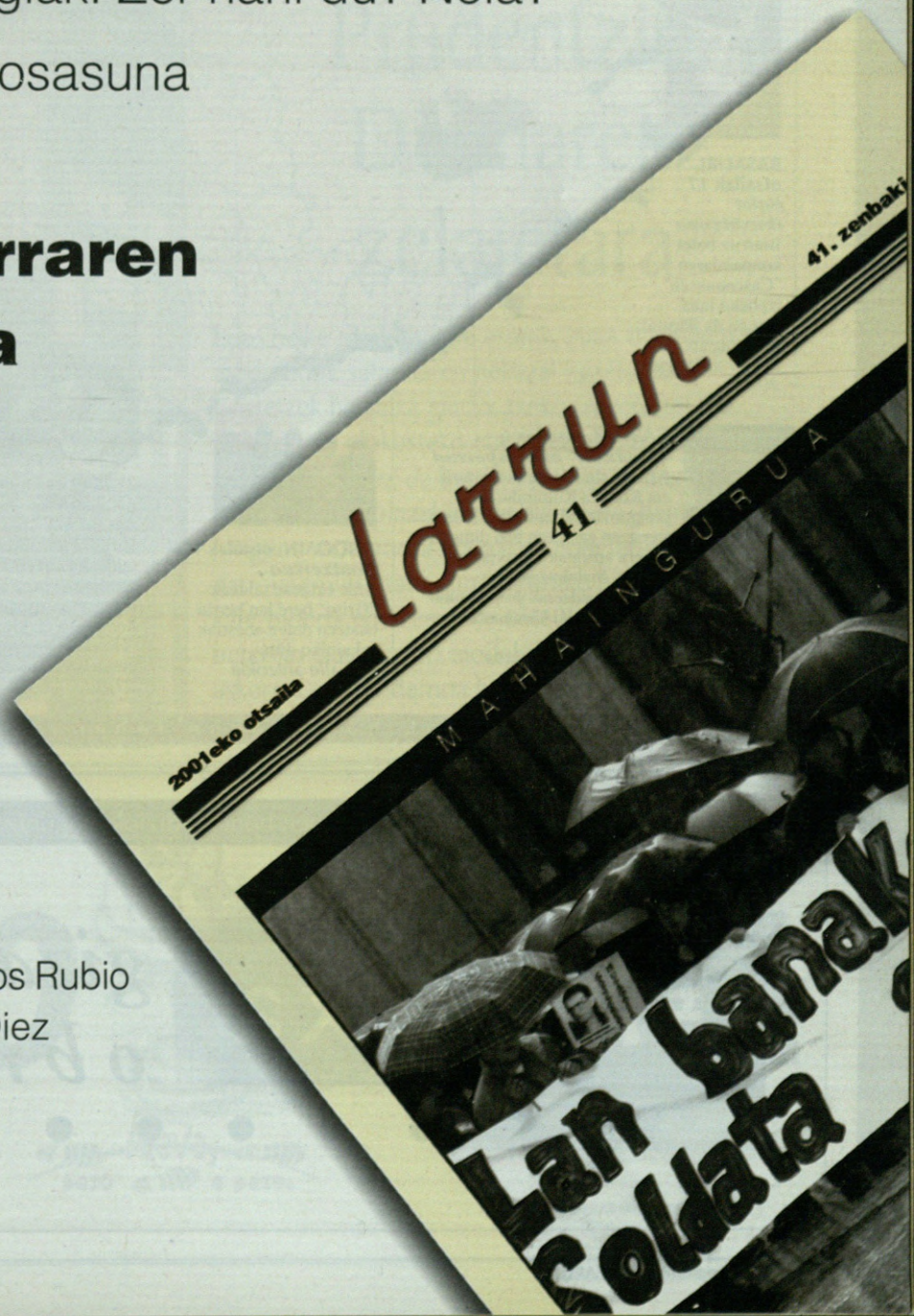
Iritzi artikuluak

Emilio Lopez Adan, Milagros Rubio

Antton Azkargorta, Rafa Diez

LARRUN

hilaro banatzen da
doan ARGIArekin.

BILBO, otsailak 19 Kontzertua

Joan Manuel Serrat kantautore kataluniarrek bere betiko estiloari eusten diola erakutsiko digu astelheko emanaldian. *Arriaga antzokia* 20:00

URRETUXU, otsailak 20 Trikitixa eta perkusio emanaldia

Edurne Iturbek eta Donato Goyenetzek trikitixa eta perkusioa uztartzen dituen musika emanaldia eskainiko dute. *Kultur etxea* 20:00

DONOSTIA, otsailaren 21a arte Argazki erakusketa

Juanjo Alonso Leciñenarenak Euskadiko Sei Orduetan ateratako argazkiak bildu ditu erakusketa batean. Txirrindularitza izan zen Anoetan protagonista, baina hainbat ekitaldi gehiago ere izan zen. *Gipuzkoako Argazkilari Elkartearen egoitza*

MIARRITZE, otsailak 16 Kafe antzerkia

"Les Marcells brothers" bikotea osatzen duten umoristek antzerkia, musika, dantza, malabarismoa eta trapezismoa nahasten dituen ikuskizun bitxi bat taularatuko dute. *Koliseoa* 21:00

BASAURI, otsailak 17 Balet

ikuskizuna Biarritz balet konpainiaren "Cascanueces" izeneko lana izango da ikusgai larunbatean. *Social antzokia* 20:00

BAIONA, otsailak 16 Liburu aurkezpena

Colette Larraburu eta Peio Echeverry idazleek "Euskal rock'en roll. Histoire du rock basque" euren lan berriari buruz egingo dute berba. *Atalante zinema* 11:00

GASTEIZ, otsailak 6

"Mantxut?" bitz-aspertua AEK-k eta Argiak antolatutik eta Korrika Kulturalaren programazioaren baitan, kalera ateratzen garenean bizi ditugun egoera arruntak aitzakiatzat hartuta, hizkuntzak izan ditzakeen aldaerak proposatuko dizkigu Asisko Urmeneta komikigileak. *Floridako kultur etxea* 20:00

ANDOAIN, otsailak 17 Kontzertua

Bide Ertzean taldeak "Grisa" bere lan berria osatzen duten abestiak eskainiko ditu. *La Salle antzokia* 20:00

ZUCARRAMURDI, otsailak 18

Antzerkia Hiru Puntu antzerki taldeak Graxi eta Tote ostalarien eta turista talde baten arteko gorabeherak kontatuko dizkigute "Hôtel du Fronton" euskarazko antzezinean. 21:00

ELIZONDO, martxoaren 3a arte Kartel lehiaketa

"Baztandaren Biltzarra 01. Elizondon uztailaren 22an. Eskuarak batzen gaitu" testua azaldu behar da kartelean. Lanak Baztandaren Biltzarra Elkarteak Elizondon duen egoitzara igorri behar dira martxoaren 3a baino lehen.

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa

gizarte-ekintza obra social

Trebiñoko Konderria.

70 km • 1-2 egun

Arabako uharte ahaztua (II)

Andra Mari Zuriaren plazatik Prudentzio Deunaren zelaietara

■ "Portalon" izeneko eraikina Gasteizko zaharrenetakoa da.

Edo, beste modu batera esanik, Ama Birjinaren hiri modernotik sailduaren nekazal lurretaraino. Gasteizek hamaika gauza, txoko, xehetasun eta bitxikeri du erakusteko eta batez ere, batzuk besteekin lotzeko bidea ez da batere kaotikoa, zuzena eta ederra baizik: plazatik alde zaharrera, hemendik hirigune modernora eta azken honetatik arabar patroien lurretara gure inguruko hiri batek duen kale-biderik ederrenetako batetik. Berdegunez beteriko Gasteiz hiri modeloa izan da beste askorentzat, modernoa bezain tradizionala, praktikoa bezain atsegina baita.

ARABAN ZEHAR IBILTZEN BAZARA,

ASEKO

ZARA

Naturaz • Artez • Historiaz • Kulturaz
Aisialdiz • Gastronomiaz...

ALAVA
ARABA

Arabako Foru Aldundia
Diputación Foral de Alava

www.alava.net

GASTEIZ (II)

ANDRA MARI ZURIAREN INGURUAN

Ohi dugun moduan, Gasteiz barruko ibilbide hau ere hiriko arimatik hasiko dugu, biztanle guztien topaleku den Andra Mari Zuriaren plazatik, alegia. Hementxe biltzen dira "blusak" jaietan, Zeledonon jaitziera itxaroten. Triangelu itxurakoa, leihateri zuri eta zabaleko etxe ederrek inguratzen dute, San Migel elizak betetzen duen muturra ezik. Erdian Gasteizko bataila gogoratzten duen monumentu handiosoa kokatzen da.

San Migel eliza XIV. mendekoa da, eta elizpeko bi arku handien artean Andra Mari Zuriaren irudia gordetzen da. Barruan erre-
taula nabarmentzen da. Elizaren atzean XVI. mendeko Villa Suso jauregi gotiko-platereskoa dugu (gaur egun kulturgunea), eta pixka bat harantzago San Bizente eliza. Tenplua XV. mendekoa da, eta dorrea XIX. mendekoa; barruan erretaula txurrikereskoa dugu.

Elizaren eskuineko San Bizente aldapatik jaitziz, eta berriz ere eskuinetik plazara itzuliz, hiriko bitxikeri arkitektonikoaren albotik pasako gara: "Arkutxoak". Hauek XVIII.-XIX. mendeetan zehar altxatu ziren, mailakatutako eraikin batzuen bidez hiri zahar eta modernoaren arteko desnibelari aurre egin asmoz. Begiratoki polita osatzen dute. Azkenik, Andra Mariaren ondoan Espainiako plaza itxi eta bikainki karratua (220 m. x 220 m.) dago. Arkupedun enparantza hau XVIII. mendeko azkenetakoa da, eta elementurik garrantzitsuen Udaletxe neoklasikoa du.

ERDI AROKO ALDE ZAHARRA

Azken plaza honen ekialdeko atetik irtetean eskuinera 1922ko Postetxea ikusiko dugu, dorretxe zaharren antzekoa, baina guk ezkererantz San Frantzisko aldapa igotzen hasiko gara, Gasteizko "poteo-kale"rik ezagunenean sartuz. Horrela, Kutxilleria (euskaldun gehienek horrela idatzia ezagutzen dute)

 San Migel eliza XIV. mendekoa da, eta elizpeko bi arku handien artean Andra Mari Zuriaren irudia gordetzen da

kalearen 22an XV.eko Sokaren Etxea aurkituko dugu, Erdi Aroko behe-solairu, dorre gotiko eta izardun sabai eder batez hornitua.

Berrehun bat metrora Bendaña jauregi zurizka topatuko dugu, gotorleku itxura sortzen dion armarridun dorre zilindriko-arekin. Jauregi eder honek Euskal Herriko erakuslekurik bitxi eta ondorioz interesgarrienetakoa gordetzen du: "Fournier" Karta Museoa. Museo honek Felix Alfaro Fournierrek 1916tik bildu, mundu guztian zehar erosi eta hainbat pertsonen emandako karta bilduma biltzen du, munduko garrantzitsuen alegia. Garai askotako eta mundu osoko kartak ditugu ikusgai, bitxikeri askoren artean. Zabalik dago asteartetik ostiralera 10:00-14:00 eta 16:00-18:30ak artean; larunbatean 10:00-14:00 eta igande-jaiegunetan 11:00-14:00ak artean.

Kalea amaitzean dugula, Andra Mari katedrala edo Katedral Zaharra ageri zaigu. XIV. mendekoa (XII.eko baten gainean; dorrea XIX.ekoa), hiriko parterik altuenean dago. Kanpotik gotorlekua ematen du, hiru ataldeak nabarmenduz, eta barruan gurutze latindar plantak hiru nabe ditu, eta koru plateresko ederra.

Jainkotegiaren iparraldean XV. mendeko Andatarren dorretxea (sarbidea babesten zuena eta hiriko eraikinik zaharrena), metro batzuk aurrerago XV.-XVI. mendeko Portalea ikusgarria (arroztegi eta postetxe izandakoa) eta eskuinera XVI. mendeko Gobeotarren jauretxea ditugu, guztiak Buruileria plazaren inguruan. Gainera, Berpizkundeko azken eraikin honek bere baitan Arabako Arkeologi Museoa du, herrialde honetan topaturiko aztarnekin. Zabalik dago asteartetik ostiralera 10:00-14:00 eta 16:00-18:30ak artean; asteburu-jaietan goizez. Sarrera dohainik hiriko museo guztiak bezalaxe.

Frai Zacarias Martinez kaletik itzultzen ari garela, Eskoria-tza-Eskibel jauregiaren aurrealde platereskotik (XVI. mendeko Berpizkundekoa) igaroko gara eta pixka bat aurrerago kalearen bestaldean Montehermoso jauregi paretik. Metro batzuk aurrerago aldiz, gure eskuinean, harresietako hondakin batzuk ditugu.

Puntu honetan Bakardade kantoiko eskaile-retatik San Pedro eliza ikusiko dugu. Batez ere, XIV. mendekoa, XIII. mendean hasi ziren eraikitzen eta XIX. mendea arte ez zen guztiz amaitu, lanak eta erreformak medio. Hala ere, bertara zuzenean joan beharrean, aurretik paraleloan dituen Korreria, Zapatari eta Herreria kaleetako etxe eta jauretxeetan zehar ibiltzea gomendatzen dugu, sigi-sagean alde zahar osoaren irudi egokia jasotzeko.

Dena dela, ezinbestez ikusi beharrekoa Doña Otxandaren dorretxea da, eta horretarako Korreria kalea eskuinerantz Hara-tegi kantoiraino segitzea gomendatzen dugu, bertako eskailere-tatik ederki ikusten baita. XV. mendeko Erdi Aroko etxe baten hondarren artean 1970ean eraikia, Arabako Natura Zientzietako Museoaren egoitza da. Azkenik, kale amaieran berriz ere Andra Mari Zuriaren plazan gaude.

HIRIGUNE MODERNOA

Alde Zahar eta modernoa lotzen duten Andra Mari Zuria, Espainiako plaza, Arkutxoak eta Postetxea bisitatu ostean, orain

■ Gasteizeko alde zaharrean kantoiak eta aldapak ohikoak dira.

zabalgune neoklasikoan bete-betean sartuko gara. Espainiako plazako hegoaldeko irteeratik hasiko gara, bertan XX. mende hasieran etxeei txertatutako begiratoki zuri ederra ikus dezakegulako. Leihateria hau inguru honetan ohikoa da, eta eraikinak nabarmen edertzen ditu.

Ezkererantz Postetxea utziz, bere garaian polemika handia sortu zuen Foruen plazara iritsiko gara. 1981ean Txillida eskultoreak eta Gantxegi arkitektoak egina, granitozko monumentu-multzoa da, harmailezko plaza ikusgarriaren barnean. Hartu dugun kalearekiko paralelo dau den Alava Jenerala, San Prudentzio eta Floridak badute zer ikusirik, baina gu laugarrenetik itzuliko gara, hots, Manuel Iradier kaletik.

□ "Fournier" Karta
Museoan Felix Alfaro
Fournierrek 1916tik
bildu, mundu guztian
zehar erosi eta
hainbat pertsonen
emandako karta
bilduma dago

Honek Foru kalearekin egiten duen kantoian Fournier Karta Etxea edo lantegi zaharra dugu, eta San Antonio kalearekiko kantoian Pando-Arguelles jauretxe izandako eraikin ikusgarria. San Antoniotik Loma jeneralaren plazatik (aurrean San Antonio eliza dugula) igaroz Andra Mari Zuriara itzul gaitezke.

FLORIDATIK ARMENTIARA

Hiri gutxik izango dute bizpahiru kilometroko pasealeku batean hainbeste interesgune eta berdegune, eta horrenbestez, kotxea utzi eta Armentiarra oinez joatea aholkatzen dizuegu.

Florida parkearen alde batean Eusko Legebiltzarra dago, 1853koa, eta parkearen ondoan Katedral berri neo-

Datorren astean ARGIA...

Trebiñoko Konderrria

👁 Historia, Monumentuak, Natura, Informazio praktikoa...

Euskal Herriko Gida Turistikoa

gotikoa, bost nabe, girola, eskultura eta beirategi ikusgarriekin. Katedral aurreko Vicente Goikoetxea kaletik Arabako Foru Aldundiaren jauregira iritsiko gara, Probintzia Plaza dagoen tokira. Florida 1820ko parke polit eta erromantikoa da. Erreka, basotxo eta 1890eko musika kiosko zuriak (alboetan lau errege bisigodoen eskulturekin) hiriko lekuri era-kargarrienetakoa bihurtzen dute. Parkearen ezkerretatik Florida ibilbidea hasten da, gero Senda, Frai Francisco Vitoria eta Cervantes izenak hartzen joango dena, baina osotasunean pasealeku bakar, arbolatsu eta ederra osatzen duena.

Senda zoragarri honetan lehenbizi Zulue-ta jauregitik (Antso Jakitunaren Fundazioa) eta lorategietatik pasako gara. Trenbide azpi-tik igaró ostean, jada Frai Francisco Vitorian XX. mende hasierako jauregi ederrak bata bestearen atzetik datoz: Zuloaga etxea, Buruko Minen etxea (izena begiratokiei eusten dieten irudietatik datorkio), Maria Enea (ingeles estilokoa), Sofia enea ederra (arabiar estilokoa)...

Bi hauen parean Arabako Armagintza Museoa (historiaurre-tik XX. menderainoko mundu osoko armak) eta euren alboan, Augusti gaztelu-jauregian Arabako Arte Ederren Museoa (XIV.

eta XX. mende bitarteko margo eta eskultura interesgarriak ikusgai, eta baita numismatika gela bat ere) bisita ditzakegu. Zabaliak daude biak asteartetik ostiralera 10:00-14:00 eta 16:00-18:30ak bitartean; larunbat eta jaiegunetan, berriz, 11:00etatik 14:00etara.

Armagintzakoaren alboan Ajuria Enea Euskal Autonomia Erkidegoaren Lehendakariaren egoitza dugu, euskal estiloan altxatua. Aurrerago Pradoko parke zabaletik, Famili Santuaren kapera bizantiar ondotik eta Mendizorroztako kirol instalakuntzetatik igaro ostean, San Prudentzioren estatua Garaipen-Arku moduko baten azpian ikusiko dugu, atzean santu honen omenezko basilika dugu-la.

Horrek guztiak Armentian sartzen ari garela adierazten digu, gasteiztarrek, bere zelai, sagardotegi eta inguruneak medio, asteburuetan askotan bisitatzen duten herrixka. San Prudentzio Arabako zaindaria da, eta bere basilika erromanikoaren perlatzat hartua dago. XII. mendeko (baina XVIII. mendean erreformatua), kanpoko zein barruko eskulturak, gurutzeria eta kapitel galantak, abside ikusgarria, XVIII. mendeko arkudun elizpea eta tinpano biak azpimarra ditzakegu.

**Florida parkea
1820koa da. Erreka,
basotxo eta 1890eko
musika kiosko zuria
ditu. Kioskoak
alboetan lau errege
bisigodoen eskulturak
dauzka**

■ San Prudentziok Armentiarako bidea erakusten digu. Eskuinean, 1890eko musika kiosko zuria Florida parkean.

■ Ajuria Enea, Euskal Autonomia Erkidegoko Lehendakariaren egoitza.

Informazio Praktikoa

GASTEIZ

Udal Turismo Bulegoa: Dato 11. ☎ 945- 16 15 98.

Udaletxea: Plaza Berria 1. ☎ 945- 16 11 00.

Ertzaintza: ☎ 28 20 00.

Udaltzaingoa: ☎ 16 11 11.

Arrialdiak:

SOS Deiak- ☎ 112.

Gurutze Gorria- ☎ 945- 22 22 22.

Santiago Ospitalea- ☎ 945- 00 76 00.

Postetxea: Kuba kalea.

Kotxe-tailerra:

Carrocerías Aurrera- J.M. Iparragirre 17. ☎ 945- 13 80 88.

Talleres Aurregui- J.M. Iparragirre 34. ☎ 945- 13 00 67.

Udal Garabia: ☎ 945- 16 11 11.

Kotxeak alokatzea:

Hertz- Antillas 12. ☎ 945- 24 77 83.

Avis- Gasteiz Etb. 53. ☎ 945- 24 46 12.

Oroigarriak:

Zurgai (artisansutza)- Kutxilleria 20.

Elkartasun Denda (artisansutza)- Kutxilleria 15.

Amair (nekazal altzariak)- Herreria 38.

Larruki (larrugintza)- Kutxilleria 26.

Hueto e Hijos (gozogintza)- Postas 4.

Arroyabe (zilargintza)- Kutxilleria 45.

Garmendia (buztingintza)- J. Lejarreta 47.

Jatorduan:

El Portalón Jatetxea (Euskal sukaldaritza berria)- Korreria 151.

Ikea Jatetxea (sukald, fina)- Gaztelako Atea 27.

Zaldianar Jatetxea (sukaldaritza sortzailea)- Gasteiz Etorbidea 21.

Ekume Erretegia- Murgiara bidea (Abetxuko).

Tomás Jatetxea (ohiko sukaldaritza)- Gasteiz Etorbidea 59.

Mesa Jatetxea (ohikoa)- Txile 7.

Zabala Jatetxea (ohikoa)- Mateo B. Moraza 9.

Anboto Jatetxea (ohikoa)- Kutxilleria 29.

Armentegi Sagardotegia- Armentia 6.

Bar El Trafalgar (pintxoak)- Herreria 11.

Bar El 72 ("fast-food")- Herreria 72.

Baden-Baden Self-Service- San Prudentzio 28.

Museo del Organo- M. Iradier 80.

Pecatta Minutua Jatetxe italiarra- Paz 2.

Köln Jatetxe alemaniarra- M. Iradier 6.

Dolomiti Pizzeria- Ramon y Cajal 1.

Crepería Claqué- Kutxa Plaza.

Jan eta lo egiteko:

****Hotel Canciller Ayala- Ramon y Cajal 5. ☎ 945- 13 00 00. Logela bikoitza 20.635 pezeta.

***Hotel General Alava- Gasteiz Etorb. 79. ☎ 945- 22 22 00. Logela bikoitza 15.700 pezeta.

*Hotel La Bilbaina- P.M. de Berastegi 2. ☎ 945- 25 44 00. Logela 4.935-6.673.

**Hostal Florida- Manuel Iradier 33. ☎ 945- 26 06 75. Logela 4.600-5.500.

**Pensión La Paz- La Paz 3. ☎ 945- 13 96 66. Logela 6.000 pzta.

**Pensión Venecia- Barrancal 9. ☎ 945- 13 75 88. Logela 5.000 pzta.

Carlos Abaitua Aterpetxea- K/ Isaac Diez Eskultorea. ☎ 945- 14 81 00.

Lo egiteko:

****Hotel Gasteiz- Gasteiz Etorb. 45. ☎ 945- 22 81 00. Logela bikoitza 20.000 pezeta.

****Hotel El Caseron- Armentia Bidea 49. ☎ 945- 23 00 48. Logela bikoitza 15.000 pezeta.

**Hotel Dato 28- Dato 28. ☎ 945- 14 72 30. Logela bikoitza 5.990 pezeta.

**Hotel Desiderio- S. Prudentzio eskola 2. ☎ 945- 25 17 00. Logela 6.000-6.500 pzta.

*Hotel-Egoitza Amarica- Florida 11. ☎ 945- 13 05 06. Logela 6.500 pezeta.

*Hotel Gorbea- Teodoro Glez. de Zarate 50. ☎ 945- 14 49 26. Logela 7.500 pezeta.

*Hotel Achuri- Errioxa 11. ☎ 945- 25 58 00. Logela 5.750-6.750 pezeta.

*Hostal Nuvilla- Foruak 29. ☎ 945- 25 91 51. Logela bikoitza 4.200 pzta.

*Hostal Eguileta- Nueva Fuera 32. ☎ 945- 25 17 00. Logela 3.600 pzta.

*Hostal Fuentes- P.M. Berastegi 4. ☎ 945- 25 00 56.

**Pensión Araba 2- Florida 25. ☎ 945- 23 25 88. Logela 4.000-5.000 pzta.

Ibaya Kanpina- Hego-Gasteiz, 3.km. ☎ 945- 14 76 20.

Azkenaldian barazkien onuren berri ematen duen ikerketak ugaritzen ari dira. Esaterako, kruziferoen familiako azek birika eta urdailean minbizia izateko arriskua gutxitzen dute.

NEGUKO ADISKIDEAK

San Blaseta opilari *Pimpinella anisum*, anis-belarraren haziek erantsitako zapore gero eta gutxietsiagoaz idatziko nuela esanez amaitu nuen azkenekoa, baina txanpon eta errentetan besterik ez pentsatzeak ekarri dizkigun osasuna galtze eta bizitza kalitatearen jaitsierari emaniko artikulua saila ezin ba ezkor bukatu.

Barazkien onurak ageriratzen dituzten gero eta ikerketa gehiagoren berri dakigu. Azkenekoetako batzuk nabarmentzeko modukoak: barazkien osagaietako batzuk minbiziari aurre hartzen lagundu eta bere garapena eragozten dute. Kruziferoen familiako *Brassica* generoan biltzen den aza jendea, aza arrunta, azalorea eta Brusela

aza batez ere, birikako eta urdaileko minbiziak joa izateko arriskua gutxitzen omen dute. Zitriko genero garratzen osagai batek animaliekin egindako saioetan dagoeneko abiatutako lupuei aurre ederki egiten diola jakin da.

Jatena asunto honetan negua latza dihoakigu eta politiko eta kazetariak beraiek lasaitu eta gu behar den bezala informatu edo bakean uzten ez gaituzten bitartean urte sasoi honetan onenean daudden aza jende eta zitriko generoak zimaurre bihurtzera eman beharko gara. Bitartean osasuna eta ea ba hurrengoan anisaren aho-sabaiaz...

♦ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Gaixotasun hau garapen neurologikoaren hutsuneei ez ezik, ingurumeneko faktoreei ere zor zaie. Dislexia osatzeko metodo berriak hutsuneak konpontzeko entrenamendua du ardatz.

DISLEXIA ZUZENTZEKO METODOA

XX. mendearen hasieran, hitzak ikastea zailtzen duen eta hizkeraren osotasuna aldrebesten duen gaitz hau, garunak hizkera prozesatzen duen zonaren (hau da ezkerreko hemisferioaren) sortzetiko anomaliaren bati edota garapen neurologikoaren hutsune edo eskasiei zor zitzaizela uste zen. Orain, ordea, badakigu horiez gain ingurumeneko faktoreak ere hartu behar direla kontuan.

Egia esan, hiru motatako dislexikoak daude. Batetik letrak eta soinuak integratzeko zailtasunak dituztenak, eta letra bakoitzaren hotsak erreproduzitzeko gaitasuna gutxitua daukatenak. Beste dislexiko batzuk ez dira gai hitzak osorik atzemateko. Eta azkenik, alexiko deituei letra

bakoitzaren soinuak bereiztea eta hitzak osorik atzematea kostatzen zaie.

Neurri terapeutikoak hiru bidetatik abiatzen dira, nagusiki: enfoke neuropsikologikoa batetik (ukitua dagoen garuneko hemisferioa estimulatzeko saiatzen da, ikus-

menaren edo ukimenaren bidez, edota letra deformatuak erabiliz); enfoke kognitiboa bestetik (dislexikoek irakurtzeko prozesuan bere trebetasuna hobetzea lor dezaten); eta disfuntzio horiek dakartzan akats eta hutsune kognitiboak konpontzeko entrenamendu berezia azkenik.

Madrileko La Llave del Don izeneko zentru pedagogikoaren zuzendaria den Jone Barrutietaren iritziz, metodo berri honek dislexikoei hizkeraren pertzepzio partikularrak eragiten dien desorientazioa kontrolatzen erakusten die, eta baita sinboloak eta hitzak identifikatzen ere, beraiek egindako plastilinazko moldeekin lotuz. Programak 30 bat ordu irauten du, eta bere arrakasta % 97koa da.

♦ JABIER AGIRRE

Denborapasak

Kike Amonarizen
Umorea

ERREALA ERRE ALA?

Bizkortzen hasi berria bada ere, aurtengo ligan daraman bolada txarra dela medio, Errealari buruzko txisteak ugaltu egin dira bazterretan. Hona hemen bildu ditugun batzuk:

- Zergatik deitzen diote Errealari "Behi Eroa"?

Ez diotelako uzten Europan sartzen!

- Zergatik deitzen diote Errealari "Rotring"-a?

Horrelako aukerak eskaintzen dituelako: 0-1, 0-2, 0-3,...

- Zein da Errealaren himno berria?

"Bazatoshak, bazatoshak, beheko kaletik beheko kaletik....

- Aitona, aitona, konta ieazkiguzu zure garaiko ipuinak!

Garai hartan, Errealak ligako aurreneko leketan zegoen eta....

- Zertan dute antza Errealak eta 13 urteko neskato batek?

Aurrealdea ia ez zaie nabaritzen, liga handiegia gelditzen zaie eta azpialdean hazkura sentitzen hasi dira.

AITORTZA

Neska gaztea On Kanutoren aitortlekura hurbildu da:

Asteko Lokuzioa

MANIXTA?

2A2PIAK
BATMAN

KATXAKA HARTU (AZKEN PORTUKO AZKEN BASOERDIA HARTU)

Azken tragoa egin

Nik gatxaka hartu eta banao

ECHAR LA ESPUELA /
LE DERNIER COUP POUR LA ROUTE / HAIR OF THE DOG

- Erretore jauna. Bekatu larri baten damuak zuzendu nau zuregana.

- Zuk esango didazu.

- Joan den asteburuan aldameneko herriko erretorearekin oheratu nintzen!

- Lasai emakumea! Bi aita gure errezatu eta jaunak jakingo du zure bekatura barkatzen.

Eta neska gaztea aitortlekutik ateratzera zihoala:

- Eta ez ahaztu hau dela zure parrokia!

Hitz Gezidunak

	Pisua	Arrantza-tresna	Erramuak	Ahate txikia	Nau
	Deitura	Higuina	Nahikoa!	Turkia	
	Arma-mota				
	Kimatua				
Koloma	2000an	Modu atzizkia	Bokal errep.		
Izena	Ilunabar	Eguzki	Oihuak		
		Aieruak			
		Txinako iraultzaile			
Trazuak			Alkohol en bukaeran	Bokala	
Hori argia			Soldata	Pozik	
		Tua			Infin., akitu
		Sortu zintuena			
Oihana		Larrua			
Etenik gabe		Bokala			
		Pl., musika tresna			
		Boroa			
Arbasoa		Iparre-tarrak	2		

Pertsonaia: Idazle eta euskaltzale gipuzkoarra

Denborapasak: LUMA • Txistek: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO HARMSPACH

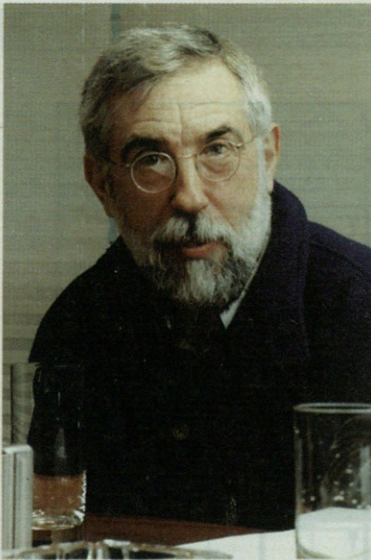

BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegieta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargarai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

EMILIO LOPEZ ADAN

“Heldu da gero abokatua, eta besteen jokoa sarturik zera dio: ‘bai, inozoa da nire bezeroa, bai, gaizki egin du, baina jendarmeeek harrapatu zutenean ulertu du, eta orain, epaile anderea (edo jauna, berdin zaio), orain zuregana heltzen da apal eta buru-makur, ulermen eta barkamen eske’. Hanpatzen dira orduan epaileen lepoak, lasaitzen polizien eskuak, eta dena prest sententziarako. Bakoitza bere lekuan, eta ordenu soziala tinko”

KLASEKO JUSTIZIA

Gauza bat edo beste dela, nahikoa maiz joaten gara Baionako auzitegira. Lagunen epaiketak besteen artean gertatzen dira, txanda heldu arau; horrela, lapurreta, iruzur, irain eta drogen artean pasatzen dugu arratsaldea. Topikoa da, baina egia: jendeaz eta jendarteaz asko ikasten da tribunaletan.

Hasteko, justizia klasekoa dela. Delitu gehienak, Baionan behintzat, txikikiariak dira: baten batek zapata pare bat eraman duela, beste batek autoari sua eman diola aseguru kobratzeko, urliak herri miserable batetik auzo ustel batetara ekarri duela droga kantitate txikia, berendiak minitel pornoan xahutu dituela elkartearen diruak... Eta hobendunak, askotan, imaginazio eta errekurso gutxiko pertsonak dira: zapatak ostu zituenak dendaren atean zeukan autoa, eta matrikula hartu zioten; sua eman zuenak, jendarmeei deklaratu zien lapurtu ziotela eta berehala harrapatu zuten gezurretan. Denak hala moduzkoak: jende txiroen lege-hauste zirtzilak.

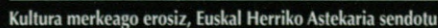
BAINA, prokuradorea (hau da, fiskala) eta jujea, biak harro bere lekuan. Fiskalak estatuaren interes gailenen izenean eskatzen ditu pena handienak, lege-hauste txiki horiek sozietatearen oinarriak hondamendian ezarri balituzten bezala; epaileak galdetak eramaten ditu gaiztotasunaz, akusatatu xumeen inozokeriaz trufa eta burla. Eta, noski, frogen artean polizien hitzak dira sakratuenak, gezurrik gabekoak, argiak.

Heldu da gero abokatua, eta besteen jokoa sarturik zera dio: “bai, inozoa da nire bezeroa, bai, gaizki egin du, baina jendarmeeek harrapatu zutenean ulertu du, eta orain, epaile anderea (edo jauna, berdin zaio), orain zuregana heltzen da apal eta buru-makur, ulermen eta barkamen eske”. Hanpatzen dira orduan epaileen lepoak, lasaitzen polizien eskuak, eta dena prest sententziarako. Bakoitza bere lekuan, eta ordenu soziala tinko.

Epaitegietan ez dira agertzen telebista-

ko serieak, ez mafia gaiztoak, ez kriminal odoltsuak, ez eta bizitzaren arriskuan borrokatzen duten poliziak. Tribunaletara heltzen diren akusatu gehienak gaizki bizi dira, dirurik ez dute, eta trapitxeo lotsagarrietan ibiltzen dira mozkin eskasak lortzeko; gehiago dena, inongo arriskurik gabe atxilotu dituzte polizia ezjakin eta alfer batzuek. Eta, hain zuzen, xume eta xeheen gainean erortzen da justiziaren pisu nagusia, eta haientzat dira polizia, tribunalak eta kartzelak. Miseria eta marginazioa produzitzen dituen jendarteak sortzen ditu pobre eta marginatuen kontrolatzeko egiturak, eta delitua eta justizia ez dira bi errealitate kontradiktorioak, sistema bereko gurpilaren itzuli osoa baino.

BADAKIT, eta horretan dugu zauria, badakit berdintasuna sortuko zuen iraultzaren ametsa joan zaigula, badakit ez dugula irtenbide onik aurkitu, baina inork sinestarazi nahi badigu bake soziala babesteko delinkuente txikiak zigortu behar direla, lehen bezala erantzungo diogu: sozietate hierarkizatu eta kapitalistak sortzen ditu biktimak eta borreroak. Errepresioaren logika beste logika handiago batetan sartzen da, desberdintasunaren ondorio beharrezkoa da, eta horren kudeatzeko sortu da klaseko justizia. Eta dudatan denak ez ditu liburu marxistak irakurri behar: nahikoa zaio Baionako epaitegira etortzea, edozein arratsaldetan ●

Kalean
2.000 pta

n[on] klick, han txotx

sagardo eta
sagardotegiak
guztia
Interneten

sagardoa kanala

- Euskal Herriko sagardotegiak
- Sagarra eta bere mundua
- Munduko sagardo eta sagardotegiak

www.argia.com